

KOSKE
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

RAPORTTEJA 13

**LAPSIVAIKUTUSTEN
ENNAKOINTI JA ARVIOINTI
KUNTA- JA PALVE-
LUMUUTOKSISSA**

SIRPALEENA TOIKKA
2008

Julkaisija

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Raportteja 13/2008

Käyntiosoite

Matarankatu 4, Jyväskylä

Postiosoite

PL 35 (MaT), 40014 Jyväskylän yliopisto

www.koske.jyu.fi

ISBN 978-952-5477-15-3

ISSN 1459-4757 (painettu)

ISSN 1459-479X (verkkojulkaisu)

Painopaikka

Tekevä, Jyväskylä 2008

TIIVISTELMÄ

Tekijät	Toikka Sirpaleena
Raportin nimi	Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa/ Loppuraportti
Kustantaja	Keski- Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Painopaikka	Tekevä
Vuosi	2008
Sivumäärä	128
Sarjanro	Raportteja n:o 13 /2008

Vuoden 2009 alussa toteutuu Suomessa 32 kuntaliitosta. Tällä hetkellä Suomessa on 415 kuntaa ja yhdistymisten jälkeen 348. Vuonna 2007 Suomessa toteutui 14 kuntaliitosta.

Uusi Äänekoski on ollut pilottina lapsivaikutusten ennakointi- ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa – hankkeessa. Hankkeen aikana toteutetut kyselyt henkilöstölle ja asiakasperheille ovat antaneet vastauksia siihen, miten perheet ja henkilökunta ovat kokeneet runsas vuosi sitten tapahtuneen kuntaliitoksen, jossa Sumiainen, Suolahti ja Äänekoski muodostivat Uuden Äänekosken kaupungin. Lapset ja nuoret ovat ilmaisseet tunteuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla kuvallista materiaalia.

Tässä hankeraportissa esitellään lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa hankkeen aikana saatuja tuloksia. Tulosten tarkempi analysointi tutkimuksellisessa valossa jää saadusta materiaalista kiinnostuneiden asiantuntijoiden tehtäväksi. Aineiston hyödyntäminen tutkimuskäyttöön on mahdollista anomalla tutkimuslupa Äänekosken kaupunginhallitukselta.

SISÄLLYS

LUKIJALLE	4
1. HANKKEEN TAUSTAA	6
2. HANKKEEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	11
2.1. Hankkeen johtoryhmä	11
2.2. Hankkeen ohjausryhmä	12
2.2 Vastuutiimi	13
2.2 Työrukkaset	14
2.2. Palautteet	14
3. HANKKEEN TIEDOTTAMINEN JA TAVOITTEET	19
3.1. Äänekosken johtoryhmä	19
3.2. Päätäjät ja tiedotusvälineet	20
3.3. Henkilökunta	20
3.4. Päätösseminaari	20
3.5. Äänekosken kaupungin kotisivut	21
Hankkeen aikajana	21
Hankkeen tavoitteet	21
4. HANKKEEN TOIMINTA PROSESSIKUVAUKSENA	22
4.1. Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa: Äänekosken kuntamateriaali	23
4.1.1 "Kysymyspatteristo" – Toimialojen muokkaamat kysymykset	23
4.1.2 Lisäosiot	53
4.1.2.1 Kansalaisopisto	53
4.1.2.2 Poliisi	54
4.1.2.3 Seurakunta	56
4.1.2.4 Kolmas sektori	58
4.1.2.5 Perheneuvola	58
Palveluiden saatavuus ja kattavuus:	59
4.2. Perheiden kuuleminen	59
4.3. Lasten ja nuorten osallistuminen hankkeeseen	60
4.4. Palautteet	62
5. TULOKSET	66
5.1. Välilliset ja välittömät vaikutukset Äänekoskella	68
5.2. Kehittämiskohteet ja jatkotoimenpiteet	84
5.3. Uudet toimintatavat ja yhteistyömuodot	85

5.3.1 Laajennettu moniammatillinen tiimitoiminta	85
5.3.2 Ohjausryhmän "jalkautuminen" kentälle	85
5.3.3 Dialogisuus Äänekoskella	86
5.4. Valtakunnallinen pilotti	86
5.5. Arviointi - "Me teimme sen"	86
6. YHTEENVETO	87
7. LAPSET JA NUORET MUKAAN KEHITTÄMÄÄN OMAA KUNTAANSA	89
SUOLAHTISALISSA 11.6.2008	92
LÄHDELUETTELO	94
LISÄTIETOJA	94
LIITTEET	94

LUKIJALLE

Äänekosken ja Suolahden kaupungit ja Sumiaisten kunta perustivat uuden kunnan, uuden Äänekosken kaupungin vuoden 2007 alusta lukien. Palvelujen järjestäminen koottiin kolmelle toimialalle: tekninen ja ympäristötoimiala, sivistystoimiala, johon sisältyvät opetus- kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, sekä perusturvatoimiala. Terveystieteiden kuntayhtymä purettiin, ja terveyspalvelut yhdistettiin sosiaalitoimen kanssa uuden kunnan perusturvan toimialalle. Toimiala organisoitiin ns. elämänkaarimallin mukaan niin, että eri elämänvaiheissa tyypillisesti tarvittavat sosiaali- ja terveyspalvelut koottiin yhteen kolmelle suurelle vastuualueelle: lasten- ja perheiden palvelut, aikuisväestön palvelut ja vanhusväestön palvelut. Kun Uusi Äänekoski yli 20 000 asukkaan kuntana perustettiin jo ennen Paras- hanketta, olemme kokeneet olemme muutoksen edelläkävijöitä, ja olemme halunneet ulottaa muutosta myös tavanomaista syvemmin palvelurakenteisiin ja toimintamalleihin.

Oma kunta- ja palvelurakennemuutoksemme on ollut suuri, ja prosessi tulee jatkumaan vielä vuosien ajan. Ensimmäisen toimintavuoden aikana muutoksen painopiste oli rakenteellisessa työssä, mutta jo toisen vuoden aikana yhä enenevässä määrin on työskentelyssä voitu keskittyä uuden yhteisen toimintakulttuurin, uuden toimintatavan ja palvelujen sisältöjen kehittämiseen.

Kun Äänekosken kaupungille tarjoutui tilaisuus lähteä toteuttamaan Stakesin, Keski- Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ja muiden asiantuntijatahojen tukemana lapsivaikutusten arviointi- hanketta (Lavaus), jouduimme vakavasti pohtimaan, miten hanke sopii tilanteeseemme ”muutoksenmyrskynsilmissä”. Jouduimme pohtimaan, onko meillä mahdollisuus irrottaa tähän riittävästi voimavaroja ja mitä tapahtuu henkilöstön jaksamisessa muun muutostyön keskellä. Vai saammeko päinvastoin projektista ja projektiorganisaation asiantuntijatahoilta voimavaroja lisäävän ja muutostyötä tukevan elementin arkeemme? Erityisen houkuttelevalta tuntui hankkeen peruslähtökohtana oleva lapsen ja perheen asian esiin nostaminen palvelurakennemuutoksessa. Kuntien rakennemuutoksissa yleisesti ovat esillä mm. kunnan elinkeinoelämään, kilpailukykyyn ja palvelutuotannon taloudellisuuteen ja tehostamiseen liittyvät asiat. Niiden rinnalla koimme tärkeäksi osaltamme nostaa näkyvämmiin esiin kuntalaisnäkökulman ja arvioinnin, jonka kohteena ovat vaikutukset ja lapset: Miten rakennemuutoksissa tulisi ja

miten prosesseissa opittaisiin paremmin huomioimaan lapsen näkökulma.

Hanke toteutettiin nopealla aikataululla, ja sen sovittaminen arkityöhön muiden muutos- ja kehittämistarpeiden kanssa ei aina sujunut ihan ongelmitta. Kuitenkin henkilöstö on yli toimialarajojen ollut erittäin motivoitunutta, ja innostus ja halu edistää lapsen asiaa on havaittu monella taholla. Hankkeessa toteutettu henkilöstökysely tuotti runsaan määrän toteuttamiskelpoisia aloitteita ja kuntalaiskyselyyn saatujen vastausten suuri määrä osoitti, että lasten asioihin ja palveluihin halutaan vaikuttaa. Projektityöntekijän ja ohjausryhmän asiantuntijatahojen osaaminen olivat ensiarvoisen tärkeä tuki lapsia ja perheitä lähestyttäessä, johtopäätösten kokoamisessa ja myös laajemmin työryhmissä avartamassa uusia näköaloja työn kehittämiseen. Varsinaisten rakennemuutosten vaikutusten arvioinnin osalta todettiin, että sekä henkilöstön että kuntalaisen vastauksissa on vaikea erottaa suoranaisia syyjä seuraussuhteita; mitä olisi tapahtunut joka tapauksessa muista syistä, mistä mikin palveluepäkohta johtuu ja mihin kokonaisuuteen se liittyy. Kuntalaisten ja henkilöstön nostamat kehittämiskohteet kuitenkin auttavat toimialojen priorisoimaan työlle asetettavia tavoitteita ja palvelujen kehittämistä.

Paras tulos hankkeesta kunnan kannalta oli se, että hanke ”velvoitti” myös ne tahot, joiden arkityön ja päätöksenteon keskiössä lapset eivät näyttäyty, pysähtymään ja tarkastelemaan asioita uudesta näkökulmasta. Hanke oli erittäin hyvä lähtökohta jatkotyöskentelylle, jonka ensimmäisenä vaiheena olemme aloittamassa lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman laatimista uudelle kunnallemme.

Raija Kolehmainen, Äänekosken kaupungin perusturvajohtaja

1. HANKKEEN TAUSTAA

Äänekosken hankkeen taustalla on ensisijaisesti äänekoskelaisten virkamiesten ja päättäjien rohkea tahto hyödyntää mittava muutosvaihe mahdollisimman tehokkaasti ja pitkäjänteisesti kuntalaisten palveluiden kehittämiseen. Kuntaliitoksen ollessa vielä erittäin tuore sain olla todistamassa laajaa yhteishenkistä pohdintaa, jossa jatkuvasti esille nousivat yhteiset käytännöt, toinen toistensa työn tunteminen, hyvien palveluiden järjestäminen sekä lasten ja nuorten arkeen vaikuttavien palveluiden hahmottaminen uudella tavalla kokonaisuutena. Työntekijät paneutuivat pohdintaan ja suunnitteluun sektori- tai tehtäväkohtaisia rajojaan miettimättä, voimiaan säästämättä.

Se, että erittäin haasteellisessa muutostilanteessa löytyi eri tahojen vahva sitoutuminen lasten ja perheiden palveluihin, on se tausta jolle Äänekosken hanke rakentui. Merkittävä ja hankkeen aikana kestäväksi osoittautunut pohja oli sekä virkamies- että luottamushenkilöjohton vahva sitoutuminen yhteiseen kehittämiseen. Tätä taustaa vasten hankkeen toiminta yleensä oli mahdollista.

Lapsivaikutukset uutena haasteena

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakointi ja arviointi on uusi tapa tarkastella lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä kokonaisuutena. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan, miten lapsi on otettu huomioon erilaisissa yhteiskunnallisissa toimenpiteissä ja päätöksissä, ja millainen tieto lapsista ja päätösten vaikutuksista lapsiin on päätöksenteon taustalla. Arvioinnin peruskysymyksiä ovat eri päätösten ja toimenpiteiden ennakoitua hyödyt ja / tai haitat lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnille

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin taustalla ovat lapsen edun huomioimiseen velvoittavat julkiset sitoumukset ja säädökset, joista keskeisimpiä ovat YK:n lapsen oikeuksien sopimus (1991) ja perustuslain 6§ edellyttämä lasten tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu palveluita järjestettäessä. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä erityisesti huomioitaviksi alueiksi nousee peruspalveluihin sitoutuvien erityispalveluiden (lastensuojelu, oppilashuolto, erityistä tukea tarvitsevien lasten päivähoito- ja opetuspalvelut) järjestämisen osaaminen ja alueellinen organisointi; lähipalveluiden varmistaminen, moniammatillisen ja hallintokuntarajat ylittävän yhteistyön edistäminen.

Ajankohtaiseksi lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tekee kunta- ja palvelurakenneuudistus. Sosiaali- ja terveysministeriö on uudistukseen liittyen kehottanut kuntia tällaiseen ennakoivaan arviointiin, jotta lapsen etu voidaan huomioida erilaisten vaikutusten nivelyssä yhteen. Palvelurakenteen muutoksiin liittyviä vaikutuksia on vain vähän arvioitu kokonaisuutena. Stakes on julkaissut oppaan Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnista (Taskinen 2006), mutta arviointiprosesseja ei ole vielä kokonaisuutena toteutettu.

Lapsivaikutusten arvioinnin perusteita

Lapsivaikutusten arviointi liittyy ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin (IVA), joka sisältää sekä sosiaalisten vaikutusten arvioinnin (SVA) että terveysvaikutusten arvioinnin (TVA). Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarkoituksena on arvioida monitieteellisesti hankkeen, suunnitelman, ohjelman tai päätöksen toteuttamisesta aiheutuvia merkittäviä vaikutuksia, jotka kohdistuvat ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Taskisen (2006, 9) mukaan keskeisiä periaatteita ovat:

- ennakoiva, suunnitteilla olevan tarkastelu
- tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi
- monialaisuus ja yhteistyö
- osallistuminen ja vuorovaikutus
- vaiheittain etenevä prosessi

Taskisen (2006, 9-10) mukaan lapsivaikutusten arviointia voidaan tehdä paitsi ennakoivana, myös prosessin kestäessä tai jonkin ajan kuluessa päätöksen toimeenpanon jälkeenkin. Lapsivaikutusten arvioinnin eri muotoja ovat:

(1) ennakkoarviointi (*assessment*), jolloin suunnitteilla olevan päätöksen, toimenpiteen

tai ohjelman todennäköisiä vaikutuksia lasten elämään arvioidaan ennen sen toteuttamista,

(2) prosessiarviointi (*process evaluation*), jolloin vaikutuksia ja toimeenpanon

sujumista analysoidaan päätöksen/toimenpiteen/ohjelman toteutuksen

yhteydessä,

(3) seuranta (*evaluation, monitoring*), jolloin selvitetään, miten aikaisemmin

jo tehty päätös/toimenpide/ohjelma on vaikuttanut lasten elämään.

Prosessin vaiheen lisäksi arvioinnin näkökulmina ovat lapsiin kohdistuvat *välittömät vaikutuksia* (vaikutukset terveyteen, ihmissuhteisiin, asumiseen, liikkumiseen, osallisuuteen ja osallistumiseen sekä tasa-arvoon) sekä *välilliset vaikutukset* (esim. vaikutukset perheen talouteen ja palveluihin vaikutukset yhteisöön ja alueeseen sekä sosiaalisiin suhteisiin) (Taskinen 2006, 10). Arvioida voidaan myös lasten ja perheiden omaa osallisuutta ja kuulemista päätöksenteon ja toteutuksen prosesseissa. Myös seurantaa (jälkikäteisarviointia) voidaan tehdä.

Tälle pohjalle perustui Äänekoskella toteutettu, Sosiaali- ja terveysministeriön tukema hanke lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutusten ennakoinnin ja arvioinnin kehittämiseksi.

Äänekosken hankkeen esiselvitys

Keski-Suomen liitto ja Stakesin Jyväskylän alueyksikkö toteuttivat Äänekoskella syksyllä 2006 käynnistyneen lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin esiselvityksen. Esiselvityksessä tutustuttiin Äänekosken muutosprosessiin, kerättiin eri henkilöstöryhmiltä kokemuksia ja odotuksia muutosten vaikutuksesta lasten ja lapsiperheiden palveluihin ja rakennettiin yhteistä näkemystä palvelujen kehittämisen linjauksista.

Esiselvityksen ajan työskenteli Jyväskylän yliopiston eri laitosten sekä muiden tutkimuslaitosten sekä Sosiaali- ja terveysministeriön edustajista koottu monitieteinen asiantuntijaryhmä, joka nosti esiin eri tieteenalojen viitekehuksesta näkökulmia ja huomioita lapsiin kohdistuvista vaikutuksista ja kehitti arvioinnin perustaksi tiedon keruun menetelmiä.

Esiselvitysvaiheessa työstettiin nämä arviointinäkökulmat jäsentävä matriisi, jossa palveluihin on kytketty perheen ja lasten näkemykset, palvelujen muutoksissa huomioitavat erityiset kohdat ja keskeiset tehtävät. Näistä on johdettu kuntatoimijoille ja -päättäjäille esitettävät arvioinnin kysymykset. Tämä arviointimallinnus on tuotettu kuntakäyttöön palvelualoittain toteutettavaksi, pääosin itseohjautuvaksi ja kokonaisuudeksi kootuksi materiaaliksi, joka toimii Äänekosken kehittämis-

hankkeen keskeisenä työvälineenä. Hankkeen kokemusten perusteella työvälinettä kehitetään edelleen laajemminkin kuntien käyttöön.

Hanke osana valtakunnallista kehittämistä

Tässä raportissa kuvataan Äänekosken kehittämishankkeen toteutusta ja hankkeen tuotoksia Äänekoskelle. Valtakunnallisesti hankkeen käynnistämisen taustalla oli toive pilottikokemusten hyödyntämisestä mm. materiaalin kehittämiseksi, mutta hanke on antanut valtakunnalliseen kehittämiseen näkökulmia odotettua moninaisemmin:

- Äänekosken hanke on rohkea pilotti, koska se on alallaan ensimmäinen pyrkimys tarkastella kunta- ja palvelurakennemuutosten vaikutuksia kokonaisajatteluna lasten nuorten ja heidän perheidensä kannalta. Näin hanke tuotti tietoa eri toimija- ja päätöksentekotahoille siitä, miten muutosta työstävässä kunnassa tietyn näkökulman tarkastelu voidaan toteuttaa, ja millaisia haasteita toiminnan organisointi kohtaa. Hankkeessa mallinnettiin monisektorista yhteistyötä, yhteisen toiminta-alueen tunnistamista sekä kaupungin hallinnon ja toimijoiden eritasoista yhteistyötä. Näiden rakenteiden kehittäminen on kunnissa jatkuvan kehittämisen kohteena, ei pelkästään muutosvaiheessa. Todella monisektorinen kehittämistyö on edelleen kunnissa haasteellista.
- Äänekosken hankkeessa ei myöskään tyydytty tarkastelemaan lapsivaikutuksia vain muutoksen kohdassa, vaan hankkeessa edettiin laajasti palveluiden arviointi- ja kehittämisenäkökulmiin. Näin saatiin uutta tietoa myös peruspalveluiden kehittämisestä kunnissa yleensä. Hanke myös tuotti rohkaisevan kokemuksen siitä, miten aktiivisia lapsiperheet voivat olla palveluiden arvioinnissa.
- Hankkeessa tukirakenteena käytettiin uudenlaista, monitahoista yhteistyötä: Sosiaali- ja terveysministeriön, Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Keski-Suomen liiton sekä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen yhteistyö hankkeessa nivoutui Äänekosken kaupungin kanssa tiiviisti yhteen. Innovatiivisilla kokouskäytännöillä saatiin aikaan ajantasaista vuorovaikutusta, jossa hankkeeseen tutkimus- ja kehittämisenäkökulmalla liittyvät asiantuntijat pääsivät autenttisesti kuulemaan hankkeessa toimivien henkilöiden kokemuksia onnistumisista ja haasteista, pohdintaa ja tuntoja. Hanketoimijat saivat suoraan palautetta ja esim. asiakasnäkökulman tiedonkeruun suunnitteluun tukea sekä yliopistolta että lapsiasiavaltuutetun toimiston kehittämistä menetelmistä ja niiden käytöstä.

- Hankkeessa tehtiin työtä esiselvitysvaiheessa laaditun matriisin avulla. Tavoitteena oli kehittää materiaalia edelleen siten, että sitä voisivat muutkin kunnat hyödyntää. Hankkeessa tämä "*keysymyspatterin*" nimellä kulkenut materiaali haastoi osallistujia hetkittäin varmaan tuskastuttavasti, mutta selvästi myös tuloksellisesti. Äänekosken toimijat laajensivat matriisia, täsmensivät sitä omaan käyttöönsä sopivammaksi ja tuottivat täysin uusia kokonaisuuksia. Tällä työllään he eivät pohjustaneet vain hankkeen toteutusta vaan kehittivät laajemminkin kunnallisten palveluiden itsearviointia ja arvioinnin nivomista esim. laajempaan lapsipoliittiseen strategiatyöhön.

Nämä kaikki puiteilmiöt toimivat hankkeen toteutuksen ja tuotosten taustana. Äänekosken hankkeen tarkastelussa nämä ilmiöt voivatkin jäädä taustalle; keskeistä on oman kaupungin kehittäminen ja hankkeen hyöty siinä. Valtakunnallisessa kehittämisessä nämä ovat merkittäviä, jatkokehittämistä ja laajempaa hyödyntämistä tukevia näkökulmia.

Liisa Heinämäki, erikoistutkija, Stakesin Jyväskylän yksikkö

2. HANKKEEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Organisoituminen ja tehtäväkuvaukset

Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa hankkeella oli vankka ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta omaava toimijajoukko. Hankkeen erilaiset ryhmät saattavat lukijasta aluksi tuntua sekavilta ja siksi lyhyt kuvaus on tarpeellinen.

2.1. Hankkeen johtoryhmä

Tässä hankkeessa on ollut Äänekosken kaupungin hallituksen nimeämä yhdeksän jäseninen johtoryhmä. Poliittisia päättäjiä hankkeessa edusti kaupunginhallituksen puheenjohtaja Rolf Nyholm. Hankkeen aikana johtoryhmän tehtävänä on ollut johtaa ja seurata hanketta sekä kantaa taloudellinen vastuu hankkeesta. Viimeisessä kokouksessaan johtoryhmä nosti saaduista tuloksista muutaman kehittämiskohteen. Hankkeen jälkeen johtoryhmällä on vastuu saatujen tulosten juurruttamisesta ja edelleen perheille sekä henkilöstölle tiedottamisesta. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi Äänekosken kaupungin apulaiskaupunginjohtaja Heli Orenius. Johtoryhmän kokoontui helmikuussa, huhtikuussa ja kesäkuussa, yhteensä kolme kertaa Äänekoskella ja yksi näistä oli hankkeen ohjausryhmän kanssa. Johtoryhmän tehtävänä oli lisäksi työstää kahta kysymysosiota (15- 16).

HANKKEEN JOHTORYHMÄ:

HEINONEN Pirjo, perhepalvelujohtaja

HYVÖNEN Anna- Kaisa, johtava hoitaja

HÄRTSIÄ Ville, sivistysjohtaja

KOLEHMAINEN Raija, perusturvajohtaja

LATVALA Jarmo, tekninen johtaja

MARKKANEN Outi, sosiaalityön johtaja

NYHOLM Rolf, kaupunginhallituksen edustaja

pj. **ORENIUS** Heli, apulaiskaupunginjohtaja

siht. **TOIKKA** Sirpaleena, projektipäällikkö

- taloudellinen vastuu – hankkeen rahoitus

- päätösvalta

- hankkeen johtaminen ja seuraaminen

- vastaa hankkeen tiedottamisesta alueellisesti

- vastaa kysymyspatteriston kysymyksiin

- antaa palautetta/ arvioi

- toimii yhteistyössä ohjausryhmän ja vastuutiimin sekä Kosken kanssa

- vastaa hankkeen jälkeen saatujen tulosten ”juurruttamisesta”

- koulutuksen järjestäminen henkilökunnalle

2.2. Hankkeen ohjausryhmä

Äänekosken kaupungin edustajat ja koulutuksen, tutkimuksen sekä kehittämisen asiantuntijat muodostivat ohjausryhmän, jossa mukana olivat sosiaali- ja terveysministeriö, Stakes ja Keski- Suomenliitto. Ohjausryhmän neljästä kokouksesta kaksi pidettiin Äänekosken kaupungintalolla. Tapaamiset sijoittuivat tasaisesti hankkeen aikajanelle; joulukuulle, helmikuulle, huhtikuulle ja kesäkuulle. Ohjausryhmässä oli omalta osaltaan muokkaamassa asiakaskyselylomaketta sekä lasten ja nuorten osallistamisen muotoja. Ohjausryhmän tehtävänä oli valvoa ja seurata hankkeen edistymistä sekä luoda hankkeen yleisohjaava linja. Lisäksi koulutuksen ja tutkimuksen asiantuntijuus oli Äänekosken kaupungin tukena tässä prosessissa. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi erikoistutkija Liisa Heinämäki, Stakesin Jyväskylän yksiköstä.

HANKKEEN OHJAUSRYHMÄ:

AULA Maria Kaisa, lapsiasiavaltuutettu/Stm. (varalla TUONONEN Päivi /Stm.)

ALILA Kirsi, ylitarkastaja/ Stm. 31.12.07 asti

HEIKKILÄ Marja, johtaja/KOSKE (varalla HAAKI Raili /KOSKE)

HEINONEN Pirjo, perhepalvelujohtaja

pj. **HEINÄMÄKI** Liisa, erikoistutkija/ Stakes

HÄRTSIÄ Ville, sivistysjohtaja

JOKINEN Kimmo, ma. professori/perhetutkimuskeskus

KOLEHMAINEN Raija, perusturvajohtaja

KORHONEN Hannu, Keski- Suomen liitto

LATVALA Jarmo, tekninen johtaja

LESKINEN Markku, erityispedagogiikan yksikkö

LIIMATAINEN Leena, Koulutuspäällikkö/ Jamk (vara; HINTIKKA Timo / Jamk)

MÄKINEN Heikki, puheenjohtaja/ Äänekosken Huima

siht. **TOIKKA** Sirpaleena, projektipäällikkö/Koske

VIITALA Riitta, apulaisosastopäällikkö/ Stm. 1.1.08 alkaen

VÄLIJÄRVI Jouni, johtaja/ koulutuskenttätutkimuslaitos (vara; KANKAANRANTA Marja/ktl))

- asiantuntijaryhmä
- valvoo ja ohjaa hankkeen edistymistä, luo hankkeen yleisohjaavan linjan
- pohtii, perehtyy ja seuraa valtakunnallisia linjauksia/ ohjelmia – on ajan hermolla
- tuki hankkeelle ja projektityöntekijälle sekä
- koulutuksen tuki/ kosketuspinta Äänekosken kaupungille

2.2 Vastuutiimi

Hankkeen kantavana voimana toimi moniammatillisista toimijoista koottu edustava ryhmä Äänekosken palvelualueiden eri sektoreilta. Lisäksi mukana olivat kansalaisopiston, poliisin, seurakunnan ja Äänekosken Huiman edustajat, yhteensä kaksikymmentä jäsentä. Puheenjohtajana toimi rehtori Heikki Moilanen. Vastuutiimin vaativa tehtävä oli innostaa omalla sektorillaan henkilökuntaa mukaan hankkeeseen. Jokainen vastuutiimin jäsen arvioi ja muokkasi joko yksin, työyhteisössään tai kollegojensa kanssa ns. kysymyspatteriston kysymyksiä omaa palvelusektoriaan silmällä pitäen. Vastuutiimi vastasi kysymysten hajauttamisesta omalle toimialueelleen ja kokosi saadut tulokset sovituissa aikatauluissa sekä palautti saadun materiaalin hankkeen projektipäällikölle.

Vastuutiimi kokoontui Äänekosken kaupungintalolla kahdeksan kertaa pohdittamaan hankkeen erilaisia työtapoja ja menetelmiä. Lapsiperheille suunnatun asiakaskyselyn luonnoksen työstä vastuutiimistä irrotettu pieni toimintaryhmä.

Päätösseminaarin jälkeen pidettiin vastuutiimin epävirallinen ”jälkipuintia” kokous. Ryhmytymisen myötä luottamus lisääntyi ja tiimi ”tuuletti turvallisesti” tunteitaan.

VASTUUTIIMI:

AHOLA Marjo, vs. kulttuurijohtaja

AUVINEN Markku, vapaa- aikatoimenjohtaja

HAKKARAINEN Anne, osastonhoitaja, neuvola- ja terapiapalvelut.

HEINONEN Pirjo, perhepalvelujohtaja

INKEROINEN Mika, nuorisosihteeri

KARPPINEN Jukka, suunnitteluinsinööri

pj. **MOILANEN** Heikki, rehtori

MOISIO Marko, tilapalvelupäällikkö

MÄKINEN Heikki, puheenjohtaja, Äänekosken Huima

NIEMINEN-LEHTO Paula, rehtori, kansalaisopisto

OJALEHTO Mira, johtava sos. työntekijä/ lastensuojelu

PARKATTI Aune, fysioterapia osastonhoitaja

RAATIKAINEN Leena, päiväkodin johtaja

SARJA Tuula, päiväkodin johtaja

SAVOLAINEN Seija, rehtori

TERVANEN Anu, vanhempi rikoskonstaapeli

siht. **TOIKKA** Sirpaleena, projektipäällikkö, Koske

TOLONEN Tuuli, kaavasuunnittelija

TUHKANEN Raija, kirjastotoimenjohtaja

TUHKANEN Riikka, pastori/srk. lapsityö

VUORINEN Marika, perhepäivähoidon ohjaaja

- moniammatillisesti edustava ryhmä Äänekosken palvelualueiden toimijoita
- työrukkanen – kentän ”innostaja”
- tehtävänä kysymyspatteriston arviointi ja ”hajauttaminen” kentälle/ omille alueille sekä saatujen vastausten kokoaminen
- vastaa, että yksiköt/alueet toimivat sovitussa aikataulussa
- pohtii ja ideoi projektityöntekijän kanssa yhdessä erilaisia tapoja osallistaa lapsia ja nuoria
- uusien menetelmien omaksuminen työn tueksi

2.2 Työrukkaset

Hankkeen alkaessa marraskuussa 2007, Stakesin Jyväskylän yksikön erikoistutkija Liisa Heinämäki ja projektipäällikkö Sirpaleena Toikka tahdistivat hankkeen aikajanan ja tehtävät. Hankkeen valtakunnallinen ainutlaatuisuus asetti haasteita nopean aikataulun ohella. Työpari kulki hankkeessa nimellä yhteistyöryhmä. Toikalla ja Heinämäellä oli hankkeen aikana yhdeksän tapaamista. Näissä palaverissa mukana kerran oli varhaiskasvatuksen kehittämissyksikön, Varken edustaja, kehittämisspäällikkö Paula Korkalainen ja yksi kohtaaminen oli Äänekosken perhepalvelujohtaja Pirjo Heinosen kera.

Pirjo Heinonen perehdytti vankalla kokemuksen tuomalla asiantuntijuudella projektipäällikön toimintaympäristöön ja oli erinomaisena tukena hankkeen alkutaipaleella. Tämä työrukkanen oli käytännön toimeenpanevana voima, joka oli valitsemassa mm. vastuutiimin jäseniä. Toimintaryhmän nimellä hankkeessa kulkenut tiimi kokoontui yhteensä kymmenen kertaa. Viimeisessä tapaamisessa mukana oli Äänekosken kaupunginjohtaja Hannu Javanainen, jota informoitiin hankkeen etenemisestä ja alustavista tuloksista.

2.2. Palautteet

Ohjausryhmän ja vastuutiimin sekä johtoryhmän kokoukset sihteerinä toiminut projektipäällikkö kirjasi muistioksi. Tilaisuudet päättyivät lyhyeen sanalliseen arviointiin, joka kirjattiin pöytäkirjaan.

”Tilaisuus selvensi mielessä olevia kysymyksiä”(vastuutiimi 29.11.07),

”Ryhmän jäsenet ovat löytäneet toisensa, ryhmäytyminen on tapahtunut – nyt jos alkaisimme koko prosessin alusta, niin missä olisimmekaan...?” (vastuutiimi 26.5.08)

”Avoin kehittämiskumppanuus välittyi tässä tilaisuudessa” ja ”Mitä mielenkiintoisin hanke, mietin miten pidetään langat kasassa. Tarvitaan kirkas johto. Tämä on äärimmäisen tärkeää työtä”. (Ohjausryhmä 14.12.07)

”Konkreettisen tekemisen meininki välittyi” ja ”Täällä aina innostuu lapsiasia asioista” (Ohjausryhmä 8.4.08)

”Lapsen todellinen kuuleminen huolestuttaa, lapsi ja nuori oman elämänsä objektiksi on tärkeä asia. Lapsen ja lapsiperheen eivät ole pelkästään tuottamassa Äänekoskelle jotain”. (Jory 14.2.08)

Kokonaisarviointi toimijoilta

Vastuutiimistä saapui kuusitoista (16) palautetta. Puolet **ohjausryhmän** (7/14) ja **johtoryhmän** (4/8) jäsenistä palautti kyselyyn. (liitteet 6-8)

Vastuutiimin tapaamisten sisällöllisenä antina vastauksista nousi pääsääntöisesti tilaisuus tutustua työntekijöihin yli sektorirajojen. Lisäksi on opittu ymmärtämään eri hallintokuntien ja sidosryhmien toimintaa, toimintatapoja, ongelmia sekä työyhteisössä, että asiakkaitten vaatimusten kanssa. Toisaalta vastuutiimiläiset kokevat osittain syyllisyyttä ajan puutteesta, heidän mielestään henkilökunnan kanssa olisi pitänyt pystyä työstämään hankkeeseen liittyviä asioita enemmän. Johtoryhmä paneutui lapsiasioihin ja ohjausryhmässä yhteistyö eri toimijoiden kesken konkretisoitui.

”Koen, että yhteistyöverkoston laajentuminen näin uuden kunnan alkuvaiheessa on tärkeää ja se toteutui mainiosti tämän vastuutiimi työskentelyn kautta. Jatkossa kynnys yhteydenottoon ja yhteistyöhön on entistä matalampi, eri toimijoiden osaamisen ja vahuuksien huomioiminen on nyt helpompaa, kun on saanut tarkempaa tietoa eri toimialojen työstä. Vastuutiimin hyvää ja rakentavaa keskustelua ”sietävä”, avoin ilmapiiri oli hyvä näin nopeatempoisessa ja ajottain aika työllistävässäkin hankkeessa, tuli tunne, että teemme ihan oikeasti jotain yhdessä ja yhteisvastuullisesti.” (vastuutiimi)

”Mielenkiintoista kuulla tuloksista, ajatuksia herättävää keskustelua.”(jory)

”Pakotti pysähtymään lapsen asian äärelle ja ”ryhmytymään” myös tästä näkökulmasta.”(jory)

”Keskustelua eri näkökulmista mutta myös hankkeen struktuuri hyvin esillä...(ohjausryhmä)

”Itselleni oppimiskokemus siitä, miten valtionhallinto jalkautuu kentälle. Oli mielenkiintoista nähdä työskentelyä kuntatasolla ja saada olla mukana tällaisessa pilottiprojektissa, jossa myös omia ideoita voidaan testata.”(ohjausryhmä)

”Yhteistyön konkretisoituminen eri toimijoiden kesken ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.”(ohjausryhmä)

Kokousten järjestelyihin oltiin kaikissa ryhmissä tyytyväisiä. Kokouskutsut ja muistiot tulivat ajallaan. Kokousaikataulu vastuutiimissä koettiin alussa liian tiheäksi, vaikka toisaalta ymmärrettiin tapaamisten tiheys hankeaikatauluun suhteutettuna.

”Meistä on pidetty todella hyvää huolta. Välillä on tosin tullut niin paljon materiaalia tapaamisten välillä että on hiki noussut otsaan siitä kuinka kerkiää riittävällä tavalla niihin tutustua, joten välillä on pitänyt tulla palaveriin hivenen huonolla omallatunnollakin” (vastuutiimi)

”Muistio näkyvä, hyvä”(ohjausryhmä)

”Hyvää on ollut se, että pöytäkirjat ja muu materiaali on tullut selkeässä muodossa sähköpostitse, ja materiaalia on ollut juuri sopivasti, jotta siihen on voinut tutustua ja jotta siitä on saanut kaiken tarvitsemansa irti. Tästä kiitos.”(ohjausryhmä)

Vastuutiimiläiset arvioivat omaa aktiivisuuttaan tapaamisissa todeten, että aikaa saatuun materiaaliin tutustumiseen sekä jokaiseen kokoukseen osallistumiseen oli vähän, oman työn ohella. Tapaamisten avoin ilmapiiri innoitti osallistumaan keskusteluun kaikissa ryhmissä. Muutama koki olevansa lapsiasioissa mieluummin kuuntelevana osapuolena. Ohjausryhmässä poissaoloja oli paljon ja se välittyy saadusta palautteesta.

”Aihe oli itselle uusi ja vaati aika pitkän aikaa, ennen kuin sisäisti, mistä tässä oli oikein kysymys. Kuuntelin sujuvasti.” (vastuutiimi)

”Pyrin osallistumaan keskusteluihin aktiivisesti, osallistumista helpotti vastuutiimin avoin ilmapiiri, joka mahdollisti kaikkien mukana olon ja kuulluksi tulemisen. Annetut tehtäväksiannot pyrin hoitamaan ohjeiden mukaisesti, aika-taulujen noudattamisessa olisi varmasti ollut parantamisen varaan, tehtävät kun palautuivat yleensä vasta vastuutiimin kokouksessa, ei etukäteen sihteerille työstettäväksi. Työskentelyn nopeatempoisuuden vuoksi aikaa oman työyhteisön motivoimiseen osallistua hankkeeseen aktiivisesti ei ollut riittävästi, tältä osin parantamisen varaa olisi varmasti ollut”. (vastuutiimi)

”Osallistuin hyvin johtoryhmän kokouksiin, mutta ohjausryhmä jäi vähän vajaaksi, sen myötä myös ohjausryhmän laajaa ja syvää osaamista ei tullut riittävästi käytettyä hyödyksi.”(jory)

”Huonoa on ollut se, että olen voinut osallistua huonosti. Olen yrittänyt kompensoida poissaoloa kommentoimalla asioita sähköpostitse, mikä ei tosin ole niin hyvää osallistumista kuin paikalla olo.”(ohjausryhmä)

”Etukäteisvalmistautuminen ja perehtyminen taustatietojen sisäistäminen olisi voinut olla tehokkaampaa.”(ohjausryhmä)

Tapaamisia arvioitiin kokonaisuutena varsinkin vastuutiimissä terapeutitiksi. Jokaisessa ryhmässä läsnäolijat kokivat tullessa kuulluksi ja huomioduiksi.

"Tapaamisten ilmapiiri oli loistava! Rentoa, mukavaa porukkaa ja juttu lensi! Nämä tapaamiset piristivät kyllä työpäivää, eikä ollut oloa, että piti nyt tulla kun kerran on luvannut, vaan mielelläni osallistuin kokouksiin aina kun vain pääsin!"(vastuutiimi)

"Ilmeisesti oli kokoontumiset myös terapeutteja. Osa osasi purkaa patoutuneita tunteita välillä aika räväkästikin..." (vastuutiimi)

"Kaikki toimi hyvin, demokraattisesti. Kokouksiin oli mukava tulla ja jos oli sanottavaa, sille oli tilaa."(ohjausryhmä)

"Hyvä, avoin, välitön ilmapiiri."(ohjausryhmä)

Miten koit roolisi ja tehtäväksi annet suhteessa koko projektiin? Miten hanke eteni mielestäsi kokonaisuutena? Vastuutiimissä suurin osa koki roolinsa selkeäksi. Tehtäviä ja vastuuta suurimmilla palvelusektoreilla, kuten terveydenhoito, opetus ja varhaiskasvatus, oli paljon. Yhteenvetona voidaan sanoa, että hanke eteni tavoitteiden suunnassa napakasti aikataulussa. *"Me teimme sen!"* (vastuutiimin jäsen)

"Asiat tulivat "vähän liian äkkiä" eteen ja ne piti hoitaa kireällä aikataululla. Se työllisti kaiken muun ohella. Onneksi saimme rajattua hommaa ja esim. muokattua kysymyspatteristoa huomattavasti selkeämmäksi. Toisaalta homma tarjosi haasteita, mikään ei tullut eteen valmiiksi pureskeltuna."(vastuutiimi)

"Hanke eteni tehokkaasti ja itsekkin ihmettelin, miten paljon vastuutiimi sai aikaan. Projektin vetäjä potki porukkaa sopivasti eteenpäin. Ehkä henkilökunnan informointiin hieman aiemminkin olisi voinut panostaa enemmän. Nyt oli hieman vaikeaa saada heitä motivoitumaan kyselyyn vastaamisesta ja hankkeesta, vaikka itse pidinkin sitä tärkeänä." (vastuutiimi)

"Rooli oli aika selkeä heti alusta asti. Tehtäväksiannot eivät olleet liian työtehtäviä, johtuen osaksi oman sektorin suhteellisen pienestä organisaatiosta. Toisaalta eipä noita vastauksiakaan tullut liiojia. Hanke eteni aikataulussa ja siitä minä pidän."(vastuutiimi)

"Osana kokonaisuutta, vakkakin pieneä."(jory)

"En mitenkään tomerana "ytimestä", mutta pyrin tuomaan omat näkemykset yht. käyttöön."(jory)

"yksi tekijä toimija verkostossa"(ohjausryhmä)

"Suuri määrä työtä tuli tehdyksi aikataulussa! Tiedotus oli jäsentynyttä ja riittävää."(ohjausryhmä)

Toivoisin/en toivo vastuutiimin jäsenten säännöllisiä tapaamisia edelleen pohtivat ainoastaan vastuutiimin jäsenet. Kaikki ovat mielellään mukana jatkossakin, mikäli ryhmän asiantuntijuutta tarvitaan.

"Toivoisin, ettei tämä vastuutiimi kokonaan unohtuisi, vaan kokoontuisi säännöllisesti, tosin harvemmin, jatkossakin. Kuten viime kerralla puhuimme, tämä on niin toimiva ja moniammatillinen ryhmä, ettei sen suomina voimavaroja kannattaisi heittää hukkaan."

"Ehdottomasti toivoisin, että vastuutiimi toimisi jatkossakin! Ryhmän toiminta oli mielestäni sellaista, että tätä valmiiksi ryhmäytynyttä, avoimeen yhteistyöhön kykenevää tiimiä kannattaisi jatkossakin hyödyntää "asiantuntijatyöryhmänä" lapsiperhepalveluita käsiteltäessä ja kehitettäessä."

Sana on vapaa/Visio hankkeen jälkeisestä elämästä Äänekoskella/ terveiset projektipäällikölle; innoitti vastaajia kirjaamaan seuraavanlaisia mietteitä;

"Toivottavasti hankkeen tulokset otetaan työstettäväksi uuteen Äänekoskeen ihan tosissaan syksyllä. Varmasti paljon kiintoisia asioita nousee esille loppuraportissa"(vastuutiimi)

"Kiitos suuresta työmäärästä, jonka teit hankkeen hyväksi! Erityiskiitos kuuluu dialogista, jonka meille järjestit! Saimme uusia kehittämisideoita, joita yrittämme päästä toteuttamaan jo ensi syksystä alkaen."(vastuutiimi)

"Perhekeskusmalli hautuu takaraivossa, ja jospa joku päivä näkisimme senkin mallin toteutuneen, edes jossain muodossa."(vastuutiimi)

"Toivottavasti Äänekoskesta tulee oikeasti lapsiystävällinen kunta, kuten se itseään mainostaa."(vastuutiimi)

"Hyvää näkökulmaa kaup.ong, ulkopuolelta, kiitos siitä!"(jory)

"Hyvin vedetty projekti – kiitos projektipäällikölle. Aikataulu, ohjaus, selvä päämäärä, ryhdikäs. Asioita mietittäväksi."(jory)

"Mielenkiintoista nähdä, miten asiat etenee Äänekoskella, esim. ottaako lasten kuulemisajatukset tulta alleen. Toivottavasti tämä ei jäänyt vain yhden kerran kokeiluksi vaan voisi antaa kuntaan toimintamalleja jatkossakin."(ohjausryhmä)

PALAUTELOMAKE /JORY, OHJAUSRYHMÄ JA VASTUUTIIMI

MERKITSE RASTI HALUAMAASI KOHTAAN. PERUSTELE VASTAUKSESI.	KII-TET-TÄVÄ	HY-VÄ	KOH-TA-LAI-NEN	HUONO	EN OSAA SA-NOA
1. TAPAAMISTEN SISÄLLÖLLINEN ANTI JA MERKITYS (SINULLE HENKILÖKOHTAISESTI, TYÖLLESI, UUELLE ÄÄNEKOSKELLE...)	7	16	3	-	1
2. KOKOUSTEN JÄRJESTELYT (KUTSU, MUISTIO, TILA, TARJOILU)	14	12	1	-	-
3. ARVIOI OMAA AKTIIVISUUTTASI TAPAAMISISSA. OLISITKO VOINUT TOIMIA TOISIN, MITEN?	1	13	11	1	1
4. TAPAAMISTEN KOKONAISARVIOINTI (ILMAPIIRI, KUULLUKSI TULEMINEN, SAATU INFORMAATIO JNE.)	15	9	1	-	2

TAULUKKO 1: KOOSTE TOIMIJOIDEN KOKONAISARVIOINNEISTA

Kirjallinen palaute koottiin kunkin ryhmän viimeisessä kokoontumisessa tai vastaus postitettiin sähköpostilla projektipäällikölle, joka kokosi jokaisen ryhmän vastauksista ryhmän yhteenvedon.

3. HANKKEEN TIEDOTTAMINEN JA TAVOITTEET

Tiedottaminen

Tammikuussa 2008 oli 4 eri ryhmille kohdistettua tiedotustilaisuutta, näistä kaksi oli samansisältöistä ja tarkoitettu Äänekosken kaupungin henkilöstölle (liitteet 2-3). Infoissa paikalla oli yhteensä noin 155 henkilöä. Tilaisuudet olivat Äänekosken kaupungintalolla.

Lisäksi hankkeesta informoitiin erilaisissa yhteistyötilaisuuksissa. Touku-kuussa 2008 TerveSos - messutapahtumassa Jyväskylässä, lapsivaikutusten arvioinnista kertoi lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula.

3.1. Äänekosken johtoryhmä

Liisa Heinämäki ja Sirpaleena Toikka aloittivat tiedotustilaisuudet tammi-kuussa 2008 kaupungin johtoryhmästä. Lyhyesti kerrottiin hankkeen taustaa ja tavoitteet sekä esiteltiin hankkeen toimintasuunnitelma sekä aikajana. Ti-

laisuudessa painotettiin johtoryhmän, muiden toimijoiden ohella, sitoutumista alkaneeseen hankkeeseen sekä tulosten juurruttamisesta Uuteen Äänekosken kaupunkiin hankkeen jälkeen 1.8.2008.

3.2. Päätäjät ja tiedotusvälineet

Äänekosken kaupungintalolla tammikuun lopulla apulaiskaupunginjohtaja Heli Orenius johdatteli saapuneen kuulijakunnan aiheen tiimoille omakohteisella isoäidin kokemuksellaan. Hankkeen taustasta kertoi erikoistutkija Liisa Heinämäki ja hankkeen toimintasuunnitelman ja tavoitteet esitteli projektipäällikkö Sirpaleena Toikka. Tilaisuudessa paikalla oli Äänekosken kaupungin päättäjiä, vastuutiimin jäseniä, opiskelijaryhmä sekä paikallislehden toimittaja. Tilaisuudessa valtuutetut nostivat esiin muutaman kysymyksen, kuten monikulttuurisuuden huomioiminen hankkeessa sekä yhteistyö paikallisten yritysten kanssa. Näihin asioihin luvattiin pureutua seuraavassa vastuutiimin kokouksessa ja toimittaa valtuutetuille henkilökohtaisesti vastaukset kysymyksiin.

3.3. Henkilökunta

Äänekosken kaupungin työntekijöille järjestettiin kaksi samansisältöistä tapaamista tammikuussa, joista ensimmäinen oli iltapäivällä ja toinen tilaisuus samana iltana. Tilaisuuksissa hankkeesta informoi projektipäällikkö ja paikalla esiintyivät nuoret musiikinopiskelijat sekä tanssijat.

3.4. Päätösseminaari

Hankkeen alkutalpaalella toimintaryhmässä visioitiin päätösseminaaria juhlistamaan hanketta. Päätösseminaari oli Suolahtisalissa 11.6.2008. Juhlissa saatiin nauttia lasten ja nuorten esityksistä. Suolahtisalin tiloissa oli lasten töiden näyttely. Muutamia nuorten ajatuksia oli myös esillä.

Ennen seminaarin alkua oli hanketta koskeva tiedotustilaisuus. Seminaarin avasi Äänekosken kaupungin hallituksen puheenjohtaja Rolf Nyholm, juhlapuheen esitti ohjelmajohtaja Georg Henrik Wrede opetusministeriöstä. Lapsiasian sanomasta kuulijoille kertoi lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula. Hankkeen taustaa ja sen syntyä valotti tilaisuudessa puheenjohtajana toiminut Liisa Heinämäki. Kuvitteelliselle junamatkalle läsnäolijat johdatteli projektipäällikkö Toikka esityksellään, joka sisälsi seudulta hänen ottamiaan valokuvia ja saaduista vastauksista koottuja suoria lainauksia.

Tilaisuudessa kommenttipuheenvuorot esittivät hankkeen monitoimimainen, perhepalvelujohtaja Pirjo Heinonen, vastuutiimin jäsen, vanhempi ri-

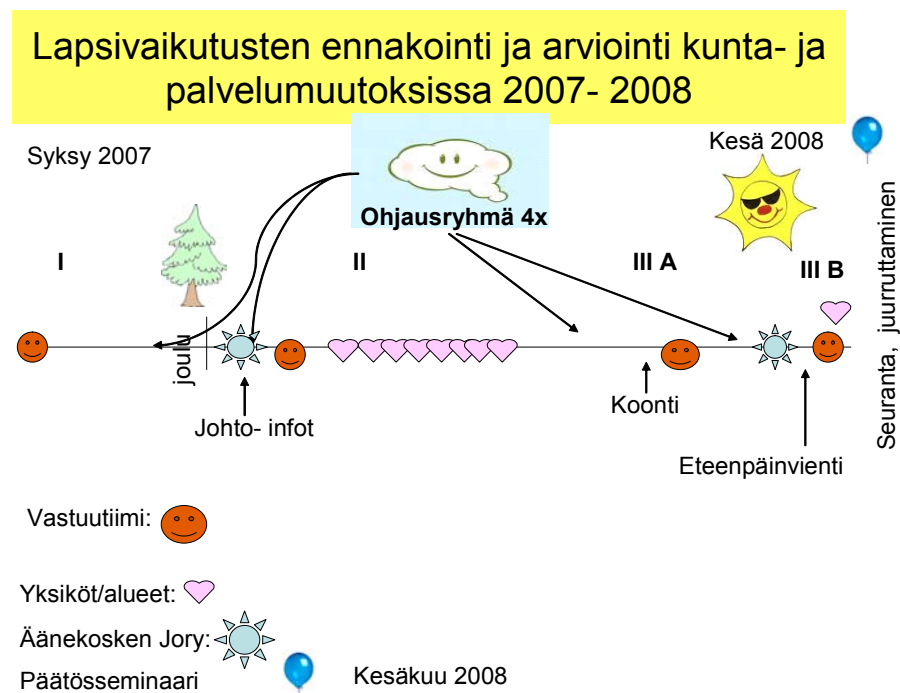
koskonstaapeli Anu Tervanen sekä Äänekosken kaupungin johtaja Hannu Javanainen. Päättöseminaarissa tilaisuudessa lausui Keski- Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen johtaja Marja Heikkilä. (liite 12)

3.5. Äänekosken kaupungin kotisivut

Hankkeesta tiedotettiin pysyväisluontoisesti Äänekosken kaupungin nettisivuilla sekä Kosken sivustoilla. Lisäksi kevään 2008 aikana myös SosKes-sivuilla.

<http://www.aanekoski.fi/ajankohtaista/ajankohtaistakaupungista/uutiset/uutiset2/lapsiperheiden-palvelut/>

Hankkeen aikajana

Hankkeen tavoitteet

- 1.toteuttaa lapsivaikutusten arviointi kolmen kunnan yhdistyessä muodostuneessa uuden Äänekosken kaupungissa ja sinne muodostetussa uudessa palvelurakenteessa
- 2.mallintaa lapsivaikutusten arvioinnin prosessi, jota ei ole aikaisemmin toteutettu
- 3.muodostaa Äänekoskelle pysyvä, lasten ja lapsiperheiden palveluja arvioiva toimintatapa
- 4.tuottaa hyödynnettävää kokemustietoa lapsiperhepalveluiden arvioinnista ja pilottivaiheessa mallinnetun arviointivälineen käyttämisestä muiden kuntien käyttöön
- 5.mallintaa tapoja, jolla lapset, nuoret ja lapsiperheet voivat aktiivisesti osallistua palvelujen arviointiin

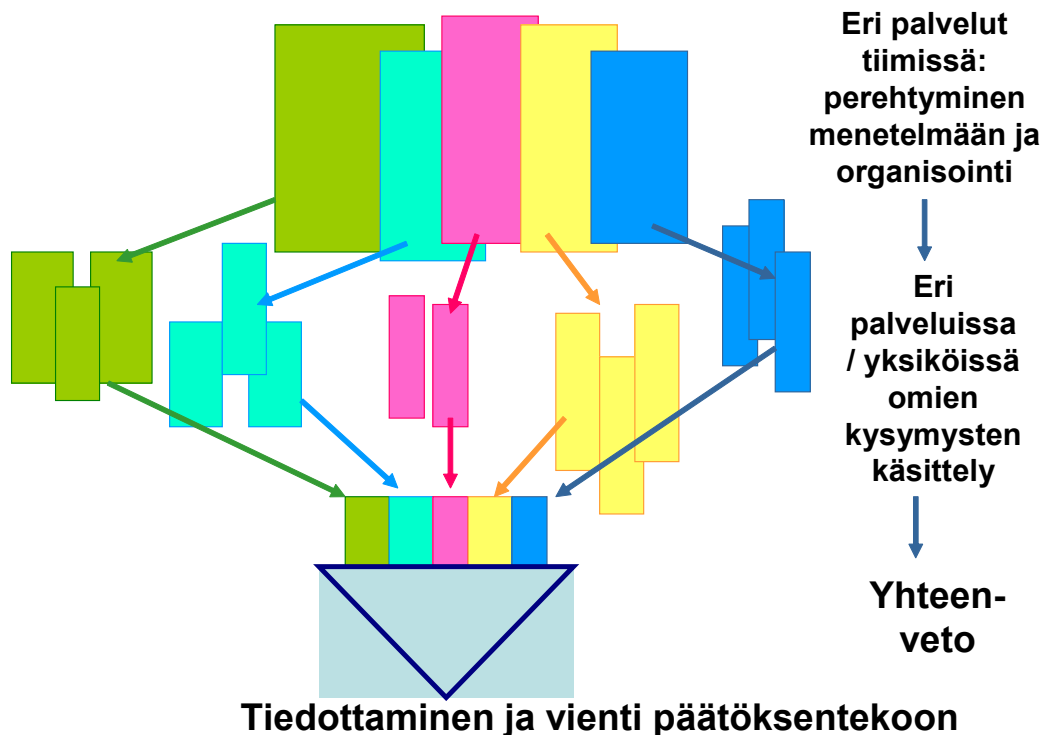
4. HANKKEEN TOIMINTA PROSESSIKUVAUKSENA

Yleistä

Kokonaisuudessaan toteutettu itsearviointiprosessi on ollut seuraava:

1. Arvioinnista tiedottaminen siihen osallistuvalla henkilöstöllä, luottamus-
henkilöille ja kuntalaisille
2. Aineiston keruun koordinointi ja ohjaus
3. Aineiston keruu palvelualueittain
4. Aineiston keruu lapsilta, nuorilta ja perheiltä
5. Aineiston analyysi ja raportointi
6. Tehtyjen johtopäätösten palauttaminen palvelujen henkilöstölle
7. Johtopäätösten välittäminen päätöksentekoon
8. Johtopäätösten tiedottaminen perheille
9. Seurannasta sopiminen

Liisa Heinämäki; Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi ohjeistus

*Liisa Heinämäki; Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa prosessiku-
vaus*

4.1. Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa: Äänekosken kuntamateriaali

Itsearviointin toteutus

Arviointiin asetettiin vastuutiimi, jossa oli edustus kaikilta keskeisiltä lasten, nuorten ja perheiden palvelualoilta. Tiimi huolehti siitä, että eri arvioinnissa huomioitiin kaikki keskeiset palvelut. Tiimi myös vastasi siitä, että arviointi omalla toimialalla eteni ennalta yhdessä sovitussa aikataulussa.

Vastuutiimin jäsenet perehtyivät saamaansa aineistoon ja menetelmiin ja laativat kokouksessaan arviointiprosessin suunnitelman ja aikataulun. Tiimin jäsenet arvioivat ja muokkasivat saamaansa materiaalia joko yksin, työyhteisössään tai omien kollegojensa kanssa vertaisryhmänä. Kysymyspatteristo on kunkin toimialan itsensä muokkaama, joten ulkoasut ja sisällöt ovat hyvin erilaiset.

Vastuutiimi 19.12.2007

Kysymysten muokkaaminen on vaativa tehtävä oman henkilökunnan motiivoinnin ja innostamisen ohella. Palautteissa vastuutiimiläiset toteavat, että tähän olisi pitänyt varata huomattavasti enemmän aikaa. Tässä vaiheessa on tarkoin mietittävä mihin kyselyllä vastauksia haetaan. Halutaanko kehittää omaa työyhteisön toimintaa vai paneudutaanko asiakaspalvelun tai erilaisten yhteistyömuotojen kehittämiseen. Äänekoskella kysymyspatteristosta muodostui seuraavissa luvuissa kuvaillun lainen. Perheneuvolan kysymykset on lisätty lisäosioon, ne kuuluvat rakenteellisesti perhepalveluihin. Aikuissosiaalityö työstä lisäkysymyksiä sosiaalityön kysymysosioon ja nämä on kirjattu lisäosion nimellä sosiaalityön kysymysten loppuun.

Hankkeen projektipäällikkö oli muutaman toimialan kanssa pohtimassa kysymysten sisältöjä, näistä mainittakoon seurakunnan lapsityön ohjaajat ja kunnalliset perhepäivähoitajat sekä poliisi. Kysymysten muokkaamista projektipäällikkö pohti yhdessä mm. kansalaisopiston rehtorin ja tilapalvelupäällikön kanssa.

4.1.1 "Kysymyspatteristo" – Toimialojen muokkaamat kysymykset

Osio 1: Terveystieteiden palvelut

Osio 2: Varhaiskasvatuspalvelut

Osio 3: Perhepäivähoito

Osio 4: Perusopetus

Osio 5: Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

- Osio 6: Lukio
- Osio 7: Kirjastopalvelut
- Osio 8: Lasten kulttuuripalvelut
- Osio 9: Liikuntapalvelut
- Osio 10: Liikenne
- Osio 11: Nuorisotoimenpalvelut
- Osio 12: Sosiaalityö
- Osio 13: Rakentaminen ja kaavoitus
- Osio 14: Rakentaminen ja tilapalvelut
- Osio 15: Lapsiperheiden palvelukokonaisuuksien organisointi (Jory)
- Osio 16: Lapsinäkökulman huomioiminen päätöksenteossa (Jory)
- Lisäosiot: Kansalaisopisto
 - Poliisi
 - Seurakunnan lapsityö
 - Urheiluseurat
 - Perheneuvolapalvelut

Osio 1: Terveydenhuollon palvelut

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta

on tärkeää, että terveydenhuollon palvelut ovat turvattuja: perhe saa terveysseurantaa, tukea ja ohjausta eri elämäntilanteissa ja akuuttitilanteissa hoitoa riittävän läheltä, ja että hoito ja ohjaus erityistilanteissa on turvattu.

Lapsen näkökulmasta palveluissa neuvolakäyntien ja kouluterveydenhuollon tutuus ja jatkuvuus tuo turvallisuutta. Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomiota kiinnitetään siihen että neuvolapalvelut on suosituksen mukaisesti mitoitettu; eri-ikäisten ja eri perhevaiheiden seuranta ja hoito on turvattu ja tarvittava erityisosaaminen on saatavilla

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia tekijöitä:

Neuvolapalvelujen kattavuus kunnan eri osissa, yhtenäiset seurannat ja seulonkat kuntalaisille. Sairaanhoidon palvelujen saatavuus, akuuttien tilanteiden hoito eri puolilla kuntaa. Terveydenhuollon palveluissa tulee myös huomioida mahdolliset kuntayhtymämuutokset ja niiden vaikutus asukkaiden palveluihin

Tarkasteltavat palvelut:

Äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola

Lastenneuvola

Kouluterveydenhuolto

Fysioterapia

Erityistyöntekijöiden palvelut:

 Toimintaterapia

 Puheterapia

 Psykologi

Omalääkärivastaanotot

Päivystysvastaanotto

Lasten kuntoutustyöryhmä

Vammaispalveluyksiköt

TERVEYDENHUOLLON PALVELUT

Työyksikkö: _____

Kyselyyn vastaajat

1. Onko kuntauudistus aiheuttanut yksikössänne muutoksia lasten ja perheiden palvelujen järjestämiseen

Ei / Kyllä

Perustelut:

lapsi- ja perhepalvelujen sisältöihin / tehtäväjakoon

Ei / Kyllä

Perustelut:

yhteistyökäytäntöihin

Ei / Kyllä

Perustelut:

muuta, mitä:

Olisivatko muutokset voineet tapahtua / tapahtuneet, vaikka kunta- ja palvelurakenne ei olisi muuttunut?

Ei / Kyllä

Perustelut:

2. Miten yksikkönne näkökulmasta kunta- ja palvelurakennemuutoksessa toteutuu

a) lasten ja perheiden palvelujen saatavuus kunnan eri alueille

b) yksikkönne lasten ja perheiden palvelujen riittävyys suhteessa asiakasmäärään

c) yksikkönne palveluiden kattavuus lasten ja perheiden erilaisissa tilanteissa

d) yhteistyö muiden lasten ja perhetyötä tekevien tahojen kanssa (neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, omalääkärivastaanotto, päivystysvastaanotto, erityistyöntekijät, fysioterapia, päivähoito, perheneuvola, koulu, sosiaalityö jne.)

e) muuta, mitä:

3. Miten yksikkönne toiminnassa on huomioitu seuraavat lasten ja perheiden palvelujen laatutekijät:

a) asiakassuhteiden pysyvyys

b) mahdollisuus asiakkaan hyvään kohtaamiseen ja kuuntelemiseen

c) jatkumoista huolehtiminen eri hoitoyksiköiden välillä

e) muuta, mitä:

4. Onko yksikkönne palveluja tarkasteltaessa hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden kuulemista?

Ei / Kyllä

jos EI, perustelut

jos KYLLÄ, miten

5. Muita lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia yksikkönne palveluissa

Osio 2: Varhaiskasvatuspalvelut

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää. Palveluiden saatavuus ja kattavuus

Varhaiskasvatuspalveluja saa perheen tarvitsemassa muodossa ja vuorokauden aikoina, matkat ovat kohtuulliset. Erityistä tukea on saatavilla tarvittaessa.

Hallinto toimii ja on tavoitettavissa.

Lapsen näkökulmasta tärkeää:

Lapsen hoito- kasvatus- ja oppimisyhteisö ja - ympäristö ovat lasta kannustavia, tukevia, lämpimiä ja pysyviä. (myös kaverisuhteet)

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Palvelujen säilyminen kohtuullisen matkan päässä.

Jatkumon ja siirtymävaiheiden turvaaminen (päivähoito, esiopetus, perusopetus)

Osaamisen varmistaminen koko varhaiskasvatuspalvelusektorilla

Tarkasteltavat palvelut:

päiväkodit, kerhotoiminta, esiopetus

x ja xx esimies vastaa

xx henkilöstö vastaa

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa oli ennen, aiheuttiko kuntafuusio palveluihin muutoksia ja mikä voisi olla tulevaisuuden visio
(x)

Onko uusi kunta aiheuttanut varhaiskasvatuksen työntekijälle muutoksia työssään (esim. työkäytännöt (xx)

Mitä kuntafuusio on aiheuttanut omassa työssäsi ja henkilökunnan työssä
(x)

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset

Varhaiskasvatuspalveluiden saatavuus kunnan eri alueilla (x)

Varhaiskasvatuspalveluiden riittävyys (x)

Lapsiryhmien koot ja rakenteet (xx)

Toiminta tilat (rakennukset ja pihatilat) (xx)

Yhteistyö perhepalveluiden kanssa (perhepäivähoito, kerhotoiminta, päiväkodit, esiopetus lastenneuvola, puhe-, toimintaterapia, perheneuvola) (xx)

Yhteistyö sosiaalityön ja perusopetuksen kanssa (xx)

Muuta, mitä (xx):

3. Miten on huomioitu lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät varhaiskasvatustilastoissa:

Vuorovaikutus ja yhteistyö lasten ja vanhempien kanssa (luottamuksellisuus, kasvatuskumppanuus). (xx)

Jatkumoista huolehtiminen esim. päivähoito, esiopetus, perusopetus (kuljetukset, kaverisuhteet, dokumentit) (xx)

Varhaiskasvatustilojen (sisä- ja ulkotilat) toimivuus, viihtyvyys ja turvallisuus (xx)

muuta, mitä (xx)

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten ja perheiden kuulemista? Miten?

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Osio 3: Perhepäivähoito

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Perhepäivähoitoa saa lähipalveluna perheen toivomassa/ tarvitsemassa muodossa (mm. ryhmäperhepäivähoito, lapsen kotona tapahtuva pph) ja vuorokaudenaikoina. Erityinen tuki on saatavilla tarvittaessa.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsen hoitoyhteisö ja -ympäristö ovat pysyviä ja jatkuvuutta tukevia

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Perhepäivähoito lähipalveluna, palvelun saatavuus eri puolilla kuntaa. Hallinnon toiminta ja tavoitettavuus. Eri hoitomuotojen tarjoaminen, erilaisiin hoitoaikoihin sopivaa toimintaa. Avoimen toiminnan järjestäminen kerhomuodossa. Erityistä tukea voidaan järjestää eri puolilla kuntaa.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Palvelujen keskittämisessä yhtenä osatekijänä yhteisöjen vaihtuvuus ja jatkuvuuden vaarantuminen. Palvelujen säilyminen lähellä ja osaamisen varmistaminen myös erityisen tuen järjestämisessä. Yhteistyön jatkuvuuden turvaaminen (pph + pph ja pph+ pk ja pph+ pph esimies). Resurssi on myös vahvuus, työyhteisön vertaistuki, mahdollistaa osallistumisen monipuoliseen koulutustarjontaan. Perhepäivähoitajien tiimiytyminen ja itseohjautuvuus sekä työssä jaksaminen. Esimiehen tuki perhepäivähoitajalle on nähtävä tarpeellisenä pedagogisen ohjaamisen näkökulmasta ja esimiestoimintaan on resurssoitava aikaa (kotikäynnit).

Tarkasteltavat palvelut:

Perhepäivähoito

perhepäivähoidon esimiehet (x)/ perhepäivähoitajat (xx)

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa oli ennen ja on nyt ja aiheutuiko kunta-/ palvelurakennemuutoksista niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa: (x)

Tulossa olevat (visiot)/ toteutetut muutokset (esim. varahoito/ vuoroahoito perhepäivähoidossa) (x):

Onko uusi kunta aiheuttanut muutoksia perhepäivähoitajalle käytännön työssä (esim. esimiestyö, työyhteisö jne.); millaisia? (xx)

2. Muuttuivatko tai ovatko muuttumassa näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Päivähoidon saatavuus kunnan eri alueilla kohtuullisen matkan päässä kotoa(x)

Hoitopaikkojen riittävyys(x)

Lapsiryhmien koot ja rakenteet(x)

Palveluiden kattavuus: vuoroahoito, erityisen tuen järjestäminen, avoimen toiminnan tarjoaminen(x)

Perhepäivähoidon ohjaajien tilat – ryhmis/ (rakennukset ja pihatilat) (x)

Yhteistyö päivähoidon, lastenneuvolan, esiopetuksen ja sosiaalityön sekä tukipalvelujen (erilaiset terapiapalvelut) kanssa. Yhteistyö muiden sektoreiden kanssa (esim. srk. lapsityö, poliisi jne.) (xx)

Muuta, mitä:

3. Miten huomioidaan käytännössä nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Mistä asioista käytännössä perhepäivähoidon laatutekijät muodostuvat: (xx)

Vuorovaikutus ja yhteistyö lasten vanhempien kanssa (kasvatuskumppanuus):

Asiakassuhteiden pysyvyys, mahdollisuus pitkäaikaiseen ja luottamukselliseen suhteeseen ammatillisuuden puitteissa (xx)

Jatkumoista huolehtiminen esim. perhepäivähoidon ja esiopetuksen välillä (miten perhepäivähoidosta lapsi siirtyy/ tutustuu esiopetukseen (tilat ja henkilökunta) (xx)

Tilat:

Päivähoitotilojen (perhepäivähoitajan koti/ ryhmis) viihtyvyys ja turvallisuus (sisä- ja ulkotilat) (xx)

Varahoidon järjestäminen perhepäivähoidossa: (xx)

Muita laatutekijöitä: (xx)

esim. Vasu

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten ja perheiden kuulemista? Miten? (x)

- Asiakastytyväisyyskyselyt

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa (xx)

- lapsiperheiden osallistaminen Vasu- työskentelyyn

Osio 4 Perusopetus

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Lapsen koulupolun alku on hyvä, koulumatkat kohtuulliset ja koulu niveltyy perheen arki aikatauluihin. Koulun ja kodin yhteistyö toimii, myös silloin jos tarvitaan oppilashuollon ja erityisopetuksen palveluista. Koulun jatkuvuus/ kouluverkon pysyvyys.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsella koulun alkaessa tuttuja kavereita, koulumatkat eivät liian pitkät ajallisesti / matkana, kasvu ympäristönä hyvinvoiva koulu yhteisö.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Koulupalvelut riittävän lähellä, koulukuljetukset hyvin järjestetty. Erityisopetusta ja

oppilashuollon palveluita saatavilla

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Kouluverkko ja sen muutokset, pitkäntähtäimen suunnittelu ja linjaukset. Oppilashuollon ja erityisopetuksen organisoiminen eri luokka-asteilla ja eri puolilla kuntaa, kodin ja koulun yhteistyön organisoiminen.

Tarkasteltavat palvelut:

Perusopetus

Miten alla olevat opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat

- a) toteutuvat koulussasi tällä hetkellä (nykytila)
- b) miten niitä tulisi kehittää?

Henkilöstö (riittävyys, pätevyys, rakenne)

- a)
- b)

Koulu yhteisön hyvinvointi

- a)
- b)

Työ yhteisön hyvinvointi

- a)

b)

Opetussuunnitelma

a)

b)

Erityisopetus

a)

b)

Kouluterveydenhoito

a)

b)

Oppilashuoltoryhmä

a)

b)

Luokkakoot

a)

b)

Koulupäivän (matkoineen) mielekkyys lapsen kannalta

a)

b)

Yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa (yläkoulut)

a)

b)

Seurantavelvoitteen hoito perusopetuksen jälkeen (yläkoulut)

Kodin ja koulun yhteistyö

a)

b)

Koulutilat (myös piha-alueet)

a)

b)

Koulutilojen viihtyvyys

- a)
- b)

Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Koulukyydit

- a)
- b)

Osio 5: Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Pienelle koululaiselle on tarjolla tarvittavaa hoitoa aamulla/iltapäivällä, kodin ja/tai koulun lähellä, kuljetukset sujuvat.

Lapsen näkökulmasta tärkeää:

Aamu- ja iltapäivähoito liittyy koulupäivään luontevasti, samoja kavereita, turvallisuus

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjolla tarpeen mukaisesti eri puolilla kuntaa.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Uuden kunnan rakenteissa tasaveroiset palvelut kaikille (esim. matkat, tilat, oppilashuolto, erityisopetus).

Miten alla olevat aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseen liittyvät asiat

- a) toteutuvat omassa toimipisteessäsi tällä hetkellä (nykytila)
- b) miten niitä tulisi kehittää

Toiminnan riittävä tarjonta

- a)
- b)

Toimintatilat

- a)
- b)

Perheen tilanteen ja tarpeiden huomioiminen erilaisia vaihtoehtoja tarjottaessa

- a)
- b)

Aamu- ja iltapäivätoiminta osana lapsen koulupäivää (sujuvuus, mielekkyys)

- a)
- b)

Osio 6; Lukio

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Perheen nuorille tarjolla erilaisia laadukkaita koulutusvaihtoehtoja ja ohjausta niihin. Kulkuyhteydet koulutukseen toimivat. Tarvittaessa oppilaitokseen liittyy turvallinen asumismahdollisuus. Ilman koulutuspaikkaa jääneet nuoret ohjautuvat ohjauksen piiriin.

Nuorten näkökulmasta tärkeää

Koulutusvaihtoehtoja on tarjolla ja niistä saa tietoa. Opiskelun ja työelämän kytkennät toimivat. Mahdolliset oppilaitosten vaihtamiset toimivat sujuvasti, ilman koulutuspaikkaa jääneille on tarjolla toimintaa.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Koulutusmahdollisuuksien olemassaolo ja tavoitettavuus eri puolilla kuntaa ja eri ammattialoilla. Koulumatkat ja -kulkuyhteydet.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Koulutuskuntayhtymien mahdolliset muutokset ja niiden lisääntyvät / heikenevät yhteistyömahdollisuudet; pudokkuuteen liittyvien mekanismien kehittäminen yhteistyönä.

Tarkasteltavat palvelut

Lukiot, pudokkuuteen tarttumisen mekanismit.

Miten alla olevat opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat

- a) toteutuvat koulussasi tällä hetkellä (nykytila)
- b) miten niitä tulisi kehittää?

Henkilöstö (riittävyys, pätevyys, rakenne)

- a)
- b)

Työyhteisön hyvinvointi

- a)
- b)

Kouluyhteisön hyvinvointi

a)

b)

Opetussuunnitelma

a)

b)

Erityisopetus

a)

b)

Kouluterveydenhoito

a)

b)

Opiskelijahuoltoryhmä

a)

b)

Koulutilat

a)

b)

Koulutilojen viihtyvyys

a)

b)

Yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kesken

a)

b)

Yhteistyö perusopetuksen kanssa

a)

b)

Keskeyttäneiden ohjaus ja seuranta

- a)
- b)

Osio 7; Kirjastopalvelut

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Lapsiperheen liikkumismahdollisuuksien ja työrytmien puitteissa on mahdollisuus käyttää kirjastopalveluita; siellä on lastenkirjallisuutta ja muuta aineistoa lapsille sekä vanhemmuuteen liittyvää kirjallisuutta

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsi pääsee tutustumaan kirjastoon ja oppii sen käyttäjäksi.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Kirjastoja tai kirjastoauton pysäkkejä eri puolilla kuntaa, aineistohankinnoissa huomioidaan lapsiperheet. Aukioloajat sopivat sekä kotona oleville että työssä käyville perheille.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Kirjastoverkon ja sivutoimipisteiden, kirjastoautojen ym. suunnittelussa huomioidaan lapsiperheet käyttäjinä.

Tarkasteltavat palvelut:

Kirjastopalvelut (nimenomaan lapset ja nuoret)

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakennemuutoksesta niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat / toteutetut muutokset

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Kirjastojen ja kirjastoautopysäkkien sijainti eri puolilla kuntaa

Kirjastojen aukioloajat

Kirjastojen tilat

Kirjaston materiaalien riittävyys ja kattavuus

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten, nuorten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Kirjastot ja kirjastoautopysäkit riittävän lähellä

Aukioloajat mahdollistavat työssäkäyville kirjaston käytön

Tarjolla lasten ja nuorten kirjastonkäyttöä aktivoivia palveluita

Muuta, mitä:

4. Onko kirjastopalveluja tarkasteltaessa hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden kuulemista? Miten?

5. Muita lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Osio 8; Lasten kulttuuripalvelut

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta katsottuna on tärkeää, että lapsille järjestettäviä taide- ja kulttuuripalveluita on monipuolisesti tarjolla koko uuden Äänekosken laajalla alueella. On myös tärkeää edistää lasten omaa, leikkiin tai kerontaan perustuvaa itse luotua kulttuuria eli lasten aktiivisuutta tekijöinä, eikä vain kulttuurin käyttäjinä. Luovuudella tuetaan vahvasti lasten tasapainoista kasvua.

Lapsen näkökulmasta katsottuna on tärkeää, että lapsella on mahdollisuus osallistua laadukkaisiin teatteri-, musiikki-, näyttelytilaisuuksiin/tapahtumiin, ja että hän voi harrastaa kulttuurin eri muotoja erityisesti lapsille suunnatussa ryhmätoiminnoissa. Lastenkulttuurilla voidaanakin vaikuttaa elinikäisiin tottumuksiin hyödyntää taidetta ja kulttuuripalveluita.

Kulttuuripalveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa on huomioitava kulttuuritoimen järjestämät/tarjoamat lastenkulttuuritapahtumat ja monipuolinen harrastustoiminta. Kaupungin ja paikallisten järjestöjen - mm. paikalliset MLL -yhdistykset, 4H-yhdistys, kotiseutuyhdistys, taiteilijaseurat - välistä yhteistyötä on kehitettävä.

Muutoksen mukanaan tuomia huomioitavia seikkoja on erityisesti kokonaisuuden hahmottaminen, mikä konkretisoituneena kulttuuripalveluiden sitovissa tavoitteissa vuodelle 2008. Tavoitteisiin on listattu kulttuuritilojen (Äänekoskella Painotalo – Suolahdessa Suolahtisali) toiminnan profilointi ja suunnitelmallisuus pidemmälle aikavälille; ei kuitenkaan vain Äänekoski-Suolahti –akselille, vaan on huomioitava myös Sumiaisten ja Konginkankaan taajamien kulttuuritarjonta suhteutettuna tarjolla oleviin tiloihin ja toimijoihin.

Muutoksen mukanaan tuomana haasteena nähtäköön myös kulttuuritoimen tilojen tietty pirstaleisuus ja hajanaisuus, jolloin vastuukysymykset tulevat pohdittaviksi.

Tarkasteltavat palvelut:

Lastenkulttuuripalvelutarjonta

1. Miten lasten kulttuuripalvelutarjonta on järjestetty tällä hetkellä ja millaisia muutoksia on odotettavissa kunta-/palvelurakennemuutoksen myötä? Mitä uusia keinoja murrosikäisten motivoimiseksi kulttuurinkäyttäjinä ja -tekijöinä?

2. Miten kulttuuritarjonnan suunnitelmallisuus, tiedottaminen ja kustannukset perheille ja kolmannen sektorin yhteistyökuviot tulevat muuttumaan uudistuksen myötä?

3. Miten lasten, nuorten ja perheiden kuulemista voitaisiin järjestää ja kuinka sitä hyödynnettäisiin kulttuuritarjonnan muotoutumisen tarkastelussa?

4. Mitä muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia olisi pohdittava jatkossa?

Osio 9; Liikuntapalvelut

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Lapsiperheille ja lapsille on tarjolla liikuntaan innostavia ympäristöjä ja eri liikuntalajeihin voi tutustua harrastustoiminnassa. Liikuntatiloja ja harrastustoimintoja on tarjolla riittävän lähellä ja kohtuullisin kustannuksin.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsi saa kokea liikkumisen ilon ja löytää harraste- ym. ryhmistä ikätasolleen sopivaa liikuntaa. Liikuntaharrastus nivoutuu lapsen muuhun toimintaan (esim. iltapäivätoiminta).

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Kunnassa huomioidaan liikuntapalvelujen järjestämisessä lapset ja lapsiperheet asiakkaina ja linjataan kustannusten jako.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Kokonaisuuden koordinointi, lapsiperhenäkökulman varmistaminen siinä.

Tarkasteltavat palvelut:

Liikuntapalvelut

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakennemuutoksesta niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat / toteutetut muutokset

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Liikuntatilat

Ohjatut liikuntatapahtumat ja -harrastukset

Kustannukset perheille

Järjestöjen ja kunnan toiminnan yhteen koordinointi

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Lapsen ja lapsiperheen mahdollisuus liikuntaharrastukseen

Liikuntaan ohjaavia tapahtumia

Liikunnan koordinointi muihin palveluihin liittyen (esim. aamu- ja iltapäivätoiminta)

Muuta, mitä:

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden kuulemista? Miten?

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Osio 10; Liikenne

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Liikkuminen on turvallista, lasten kanssa liikkuminen on huomioitu sekä ympäristön rakentamisessa että julkisen liikenteen ratkaisuisissa.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsi oppii liikkumaan lähiympäristössään turvallisesti ja voi liikkua ikätasonsa mukaisesti itsenäisesti.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Lasten käyttämillä liikennepaikoilla erityinen huomio turvallisuuteen; julkisen liikenteen suunnittelussa lapsiperheen näkökulma.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Liikennesuunnittelun ja ympäristörakentamisen sekä muiden palveluiden yhteistyö.

Tarkasteltavat palvelut:

Liikenne

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakenneuudistuksesta niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat / toteutetut muutokset

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Liikenneympäristö

Julkinen liikenne,

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Lapsen mahdollisuus turvalliseen liikkumiseen ja ympäristön hahmottamiseen

Eri toiminnoista aiheutuva lasten kuljettamisen tarve eri puolilla kuntaa (esim. päivähoito - esiopetus- koulumatkat tai vapaa-ajan toimintaan liittyvät matkat)

Muuta, mitä:

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden kuulemista? Miten?

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Osio 11; Nuorisotoimenpalvelut

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Nuorille on tarjolla vapaa-ajan toimintaa, johon vanhemmat voivat luottaa ja jonka parissa nuori saa kaverisuhteita, kokemuksia vapaa-ajan vietosta ja kehittää taitojaan erilaisten toimintojen parissa. Toiminta niveltyy perheen arkeen. Parhaimmillaan sen yhteyteen muodostuu vanhempien vertaisryhmätoimintaa.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Nuorella on mahdollisuus ikätasonsa mukaiseen sosiaaliseen toimintaan turvallisissa ja nuoria varten suunnitelluissa olosuhteissa/ tiloissa.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Nuorisotoimen toiminnan saatavuus eri ikäryhmien, kunnan eri osien ja harrasteryhmien välillä. Lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua toimintaan huomioidaan, matkat; vanhempien työajat ym.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Kokonaiskuvan kokoaminen kunnan eri osien, eri toimijatahojen ym. tarjoamasta toiminnasta.

Tarkasteltavat palvelut:

Nuorisotoimen palvelut

1. Mitä muutoksia kunta/palvelurakennemuutos aiheutti nuorisopalveluiden toimintaan vai toiko mitään muutoksia?

2. Tuliko muutoksia nuorisotilojen toimintaan tai erityisnuorisotyö toimintaan?

3. Miten alueesi toiminnassa otetaan huomioon eri-ikäiset (alle 18-vuotiaat). Onko kerho, retki tai yms. toimintaa eri ikäryhmille?

Onko vanhemmilla mahdollisuus vaikuttaa nuorille tarkoitettuun toimintaan? Onko lapsilla /nuorilla mahdollisuus vaikuttaa toimintaan?

4. Onko tilojen auki oloajoissa otettu huomioon sekä huoltajien että nuorten mielipiteet

5. Onko tiloilla järjestetty huoltajien iltaa missä esitellään toimintaa yms.?

Osio 12; Sosiaalityö

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Lapsiperheen eri elämäntilanteissa sosiaalinen ja taloudellinen turvallisuus, luottamus kunnan sosiaalipalveluihin

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsen arki on turvattu perheen eri tilanteissa (sairaus, perhesuhteet ym.) ja lapsi saa tarvitessaan perheen ulkopuolelta turvaa ja suojaavan aikuissuhteen.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Kunnan sosiaalitoimi seuraa lapsiperheiden elinoloja yleisesti ja on varautunut toimimaan sekä äkillisissä tilanteissa että pitkän aikavälin tukiprosesseissa lapsen suojana.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Sosiaalityön, perhetyön ja lastensuojelun yhteiset linjaukset ja työmenetelmien osaaminen erilaisissa ongelmatilanteissa ja eri puolilla kuntaa varmistettu oman osaamisen ja/tai verkoston avulla.

Tarkasteltavat palvelut

Sosiaalityö, perhetyö, lastensuojelu

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakennemuutoksesta niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat / toteutetut muutokset (Vanha kunta, Uusi Äänekoski nyt ja tulevaisuudessa).

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Sosiaalityössä resursseja lapsen tilanteen huomioimiseen perheen asiakkuuden yhteydessä

Tarvittaessa perhetyön ja lastensuojelun avohuollon palveluita eri puolilla kuntaa riittävästi saatavilla

Mahdollisuus tarttua sekä perheen äkilliseen että pitkäaikaiseen tuen tarpeeseen.

Henkilöstöllä on käytössään riittävät työmenetelmät

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Perhe tietää tuen hakemisen mahdollisuuden ja väylät siihen

Muuta, mitä:

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty asiakkaiden kuulemistä? Miten?

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Miten tuetaan yhteisöllisyyttä ja asiakkaan omia voimavaroja?

Miten toteutuu moniammatillinen, hallintokuntien rajat ylittävä verkostotyö?

Aikuissosiaalityön lisäosio edelliseen:

6. Miten kunnan päätöksenteossa on varmistettu lapsinäkökulman huomioiminen?

7. Päätöksenteonlinjauksia

8. Palvelujen kohdentaminen

9. Onko henkilöstöllä mahdollisuus ylläpitää lasten pysyviä ihmissuhteita?

10. Palvelujen tasapuolinen tarjoaminen kunnan eri osissa

11. Palvelujen laadun tasa- arvoisuus kunnan eri osissa

Osio 13; Rakentaminen ja kaavoitus

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Lapsiperheille tarjolla asumisympäristöjä, joissa huomioitu myös lasten asumiselle asetettavat erityistarpeet.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapselle muodostuu tunnistettava kotiympäristö, jossa on mahdollisuus luoda kaverisuhteita ja liikkua turvallisesti vähitellen elinympäristöä laajentaen.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Rakentamisen ja kaavoituksen ratkaisuihin nähdään riittävän monipuolisesti lasten tarpeet.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Kokonaisuuden ja toimintakulttuurien yhdistäminen.

Tarkasteltavat palvelut:

Kaavoitus, rakentaminen, rakennusvalvonta

Viher- ja puistorakentaminen

1. Mikä on ollut näiden palveluiden järjestämistapa ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakenneuudistuksesta niihin muutoksia?

Järjestämistapa ennen:

Järjestämistapa jälkeen:

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Lasten ja lapsiperheiden näkökulman huomioiminen kaavoituksessa ja julkisessa rakentamisessa on organisoitu päätöksentekoon

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Lapsiperheille sopivat asuinympäristöt:

Palvelujen mielekäs sijoittuminen:

Lapsen ympäristön rakentuminen kokonaisuudeksi:

Muuta, mitä:

4. Lasten vaikutusmahdollisuudet suunnitteluun?

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Osio 14; Rakentaminen ja tilapalvelut

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Lapsiperheille tarjolla toimintaympäristöjä (päiväkodit, koulut, kirjastot, kulttuuri- ja vapaa-aikatilat jne.), joissa on huomioitu lasten ja nuorten näkökulma (terveellisyys, turvallisuus esim.).

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapselle muodostuu tunnistettava ja toimiva/ virikkeellinen toimintaympäristö.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Suunnittelussa huomioidaan lasten ja nuorten tarpeet.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Kokonaisuuden ja sisäisen toimintakulttuurien ja – tapojen yhdistäminen.
Yhteisten sääntöjen ja normien noudattaminen.

Tarkasteltavat palvelut:

Rakentaminen ja tilapalvelut (siivous, kunnossa - ja ylläpito)

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakennemuutoksesta niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat / toteutetut muutokset

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Lasten ja nuorten huomioiminen suunnittelussa

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Laatutekijät; mitä ne ovat?

Kunnossapitosuunnitelma

Lapsiperheelle sopivia toimintaympäristöjä, uudisrakentaminen

Tilojen terveellisyys

Palvelujen mielekäs sijoittuminen asuinympäristöön

Muuta, mitä:

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden kuulemista? Miten tukipalveluna voitaisiin kuunnella lapsia ja lapsiperheitä?

Info- tilaisuudet perheille

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Osio 15; Lapsiperheiden palvelukokonaisuuksien organisointi

Organisaatio

Kuntien organisaatiomallit ja -rakenteet ovat hyvin moninaisia. Lapsivaikutusten näkökulmasta organisaatiota tarkasteltaessa on tärkeää arvioida, miten lasten ja perheiden asiat muodostavat organisaatiossa kokonaisuuden, ja miten organisaatio tukee moniammatillista yhteistyötä.

Lapsivaikutusten ennakoinnissa ja arvioinnissa on myös tärkeää nähdä, että rakennemuutosten toimeenpano kestää vuosia, ja lapsinäkökulman tuominen jatkuvaan päätöksentekoon on merkittävä vaikuttamisen tapa.

1. Millaisia organisaatiomuutoksia lasten ja perheiden palveluissa kunta- ja/tai palvelurakennemuutoksessa toteutettiin?

- Miten nämä organisaatiomuutokset vaikuttavat lasten ja perheiden asiakkaisiin?
- Onko uudessa organisaatorakenteessa pyritty lasten ja perheiden palveluiden kokonaisuuksiin ja moniammatillisen yhteistyön edistämiseen?
- Onko organisaatioissa tehty vastuumääritykset siten, että lasten ja perheiden palveluiden kenttä on kattava?

2. Onko organisaatiotapaa muodostettaessa kuultu eri palvelualojen henkilöstöä? Miten?

3. Onko palveluiden organisaatiota kehitettäessä käytetty asiakkaiden kuulemista? Miten?

Osio 16: Lapsinäkökulman huomioiminen päätöksenteossa

1. Miten kunnan päätöksenteossa on varmistettu lapsinäkökulman huomioiminen?

- Onko päätöksentekoprosesseihin eri palvelualoilla kytketty lapsivai-
kutusten tarkastelu?
- Onko kunnassa nimetty lapsen etua seuraavia vastuu- ja koordinoi-
titahoja?
- Onko eri päätöksentekoprosesseissa kuvattu lapsinäkökulman huo-
mioimisen käytännöt?

2. Päätöksenteon linjauksia

Onko kunta- ja/tai palvelurakennemuutoksen yhteydessä tehty päätöksenteon linjauksia

lasten ja perheiden palveluita koskien esim. seuraavissa asioissa:

-palvelujen kohdentaminen

- onko tietoisesti valittu voimavarojen kohdentaminen ennaltaehkäise-
viin tai korjaaviin palveluihin?
- onko keskustelu peruspalvelujen riittävästä resursoinnista vastapai-
nona erityispalveluiden tarjoamiselle?

-henkilöstön käyttö joustavasti eri yksiköissä;

- onko henkilöstöllä mahdollisuus ylläpitää lasten pysyviä ihmissuhteita?

-palvelujen tasapuolinen tarjoaminen kunnan eri osissa;

- pyritäänkö yhtenäistämään taloudellisesti edullisimpaan järjestämista-
paan vai arvioidaanko järjestämistapoja myös lasten ja perheiden näkö-
kulmasta?
- onko keskusteltu resurssien riittävydestä ja asiakasjonojen hallinnas-
ta suhteessa laadukkaaseen asiakastyöhön?

-palvelujen laadun tasa-arvoisuus kunnan eri osissa

- onko määritelty ylläpidettävän laadun kriteereitä, esim. päivähoidon,
esiopetuksen ja koulun lapsi- ja oppilasryhmien koko, koulumatkojen
pituus matkana/aikana, lapsen päivittäisten siirtymien määrä esim. päi-
vähoito-esiopetus-iltapäivätoiminta, lastenneuvolan ja kouluterveyden-
huollon seurantakäynnit ja lääkärintarkastukset, odotusaika psykologi- ja
terapiapalveluihin pääsyssä, vanhempien osallisuus lapsen palveluiden
suunnittelussa;

- muita linjauksia?

4.1.2 Lisäosiot

Lapsiperheille, lapsille ja nuorille on tarjolla hyvin erilaisia palveluja, sellaisia joissa mukana ovat kolmas sektori tai seurakunta. Tässä hankkeessa kutsuttiin mukaan urheilujärjestöt, kansalaisopisto ja seurakunnan lapsityö. Tässä ajassa sosiaalitoimi ja poliisi tekevät tiivistä yhteistyötä korjaavan sosiaalityön saralla, osittain tämän vuoksi hankkeeseen pyydettiin myös poliisitoimea arvioimaan ja pohtimaan toimintaansa lapsiperheen sekä lasten ja nuorten näkökulmasta.

4.1.2.1 Kansalaisopisto

Johdanto:

Lapsiperheen liikkumismahdollisuuksien ja työrytmien puitteissa on mahdollisuus käyttää palveluita; siellä on lapsille ja nuorille sekä aikuisille suunnattuja ryhmiä

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsille on tarjolla opetustarjontaa ikäkausille sopiville ryhmille ja lapsi oppii kansalaisopiston käyttäjäksi.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Toimintaa on eri puolilla kuntaa.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Monipuolistamalla toimintaa. Tasapuolisesti tarjontaa eri puolilla kuntaa, taajamissa.

Tarkasteltavat palvelut:

Kansalaisopistopalvelut

Perheiden näkökulmasta tärkeää

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakennemuutoksesta niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat / toteutetut muutokset

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Opetustilojen sijainti eri puolilla kuntaa

Asiakaspalvelupisteiden aukioloajat

Opetustilat

Opetustarjonnan riittävyys ja maantieteellinen kattavuus / alueellinen tasa-puolisuus

Muuta, mitä: Kurssimaksut – onko muutoksessa tullut korotuksia?

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Opetus tapahtuu riittävän lähellä

Aukioloajat mahdollistavat työssäkäyville vanhemmille lasten ja nuorten kuljettamisen opetuspisteisiin

Kansalaisopiston laatutekijät lasten ja nuorten palvelujen kannalta:

Muuta, mitä:

Tilat!

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden kuulemista? Miten?

5. Muita lapsiin ja nuoriin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

4.1.2.2 Poliisi

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Lapsiperheen eri elämäntilanteissa fyysinen, henkinen ja aineellinen turvallisuus, luottamus poliisipalveluihin. Poliisin tuttuus, ennaltaehkäisevä toiminta päiväkodeissa ja kouluissa (vanhojen myyttien/tapojen karsiminen = poliisilla pelottelun karsiminen). Poliisin näkyvyys perheiden arjessa ja osana tukiverkostoa.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsen arki on turvallinen perheen eri elämän tilanteissa ja lapsi saa tarvittaessa perheen ulkopuolelta, poliisilta turvaa ja suojaa. Poliisi on tuttu ja turvallinen, helposti lähestyttävä aikuinen, jolle voi kertoa ikävistäkin asioista.

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Poliisi seuraa lasten elinoloja ja on varautunut toimimaan sekä äkillisissä tilanteissa että pitkällä aikavälillä osallisena tukiprosessissa, lapsen suojana (yhteistyö sosiaalitoimen kanssa). Lähipalveluna perheille.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Ennaltaehkäisevä toiminta on samantasoista ja yhtenäistä maakunnan kaikilla eri alueilla; ohjattua ja suunnitelmallista.

Tarkasteltavat palvelut:

Poliisin palvelut;

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakennemuutuksesta niihin muutoksia? Miten poliisin hallintorakennemuutistus vaikuttaa poliisin palveluihin.

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat muutokset

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Poliisin ennaltaehkäisevään toimintaan resursseja ja tehtävien keskittäminen yhdelle nimetyille ryhmälle:

Yhteistyö sosiaalitoimen, opetustoimen ja päivähoidon kanssa.

Muut yhteistyökumppanit?

Poliisin palvelujen turvaaminen omalla toiminta- alueella:

Mahdollisuus tarttua sekä perheen että koulujen/ oppilaitosten äkillisen tuen tarpeeseen.

Henkilöstöllä on käytössään riittävät työmenetelmät

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Laatu syntyy mm:

- asiantuntijuudesta
- luotettavuudesta
- imagosta
- vuorovaikutustaidoista (dialogi)
- tavoitettavuudesta
- tiedottamisesta
- puolueettomuudesta
- asiakaslähtöisestä, helposti lähestyttävästä palvelusta

- paikallistuntemuksesta

Perhe tietää miten ja mistä poliisin tavoittaa

Muuta, mitä:

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty asiakkaiden kuulemistamista? Miten?

esim. asiakaspalaute

kehittäminen/ visio – lasten ja nuorten kuuleminen

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

Miten tuetaan yhteisöllisyyttä ja asiakkaan omia voimavaroja?

Miten toteutuu moniammatillinen, hallintokuntien ja toimialojen rajat ylittävä verkostotyö? (sosiaalitoimi, terveydenhoito, psykologi, päivähoito, sivistys, kulttuuri, liikenne jne.)

4.1.2.3 Seurakunta

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää

Perhe saa toiveidensa mukaista kerhotoimintaa aamu- tai iltapäivällä, kerhomatkat ovat kohtuulliset. Erityinen tuki saatavilla tarvittaessa esim. lastenneuvolasta vanhempien suostumuksella.

Lapsen näkökulmasta tärkeää

Lapsen kerhoyhteisö ja -ympäristö ovat pysyviä ja jatkuvuutta tukevia

Palveluiden saatavuutta ja kattavuutta arvioitaessa huomioidaan

Päiväkerhotoiminta lähipalveluna, palvelun saatavuus eri puolilla kuntaa. Hallinnon toiminta ja tavoitettavuus. Kerhotoiminnan tarjoaminen, sopivaa toimintaa aamu- tai iltapäivällä. Avoimen toiminnan järjestäminen perhekerhotoimintana 1- 2 kertaa viikossa.

Muutoksessa tulisi erityisesti huomioida ainakin seuraavia:

Palvelujen keskittämisessä uhkaa yhteisöjen vaihtuvuus ja jatkuvuuden vaarantuminen. Palvelujen säilyminen lähellä ja osaamisen varmistaminen myös erityisen tuen järjestämisessä. Oman esimiehen tuki

Tarkasteltavat palvelut:

Seurakunnan lapsityö

Päiväkerhotoiminta ja perhekerhot

1. Mikä näiden palveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheutuuko kunta-/ palvelurakennemuutoksesta niihin muutoksia?

Nykyinen järjestämistapa:

Tulossa olevat / toteutetut muutokset

2. Muuttuvatko näiden palvelujen perusedellytykset, esimerkiksi:

Kerhotoiminnan saatavuus kunnan eri alueilla kohtuullisen matkan päässä kotoa

Kerhopaikkojen riittävyys

Lapsiryhmien koot ja rakenteet

Palveluiden kattavuus: avoimen toiminnan tarjoaminen - perhekerhotoiminta

Kerhojen tilat (rakennukset ja pihatilat)

Yhteistyö lastenneuvolan, kunnallisen/ yksityisen päivähoidon, esiopetuksen ja sosiaalityön, vanhusten, nuorten kanssa

Muuta, mitä:

3. Miten on huomioitu nämä lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät palvelujen laatutekijät:

Kerhotilojen viihtyvyys

Asiakassuhteiden pysyvyys, mahdollisuus pitkäaikaiseen ja luottamukselliseen suhteeseen

Jatkumoista huolehtiminen esim. kerhotoiminnan ja esiopetuksen välillä

Kaverisuhteiden jatkuvuus; lapsen kasvuyhteisöt muodostavat jatkumon [toimintakulttuuri, pedagogiset linjaukset].

Yhteistyö vanhempien kanssa

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten ja perheiden kuulemista?

Asiakastyytyväisyyskysely

Perheiden toiveiden kuuleminen (esim. muskari)

Miten?

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia näissä palveluissa

4.1.2.4 Kolmas sektori

Urheiluseurat

1. Miten liikuntapalveluiden järjestämistapa on nyt ja aiheuttiko kuntaliitos niihin muutoksia?

2. Muuttuivatko liikuntapalveluiden perusedellytykset

- a) ohjatut liikuntapalvelut
- b) kustannukset perheille
- c) kunnan ja liikuntajärjestöjen yhteistyö, muuttuiko se

3. Miten liikuntapalveluiden laatutekijät on huomioitu lasten ja lapsiperheiden kannalta?

- a) mahdollisuus liikuntaharrastuksiin
- b) ohjatut liikuntatapahtumat

4. Miten lapsia ja lapsiperheitä pitäisi kuulla liikuntapalveluiden järjestämisessä?

- miten edellä mainittu asia otetaan huomioon järjestöjenne toiminnassa

4.1.2.5 Perheneuvola

Johdanto:

Perheiden näkökulmasta tärkeää:

Matalan kynnyksen pysähtymispaikka tilanteissa, missä syystä tai toisesta lapsiperheen omat voimat tai keinot eivät riitä. Paikka, missä käsitellä huolia liittyen lapsen kehitykseen, kasvatukseen tai parisuhteeseen tai perheenjäsenten väliseen vuorovaikutukseen.

Lapsen näkökulmasta tärkeää:

Paikka, missä pyritään tukemaan lasta kuulluksi tulemisessa. Autetaan purkamaan erilaisia ristiriitatilanteita lapsen ja aikuisen tai lapselle tärkeiden aikuisten välillä.

Muutoksessa tulisi huomioida

Palveluiden saatavuus ja kattavuus:

1. Mikä perheneuvolapalveluiden järjestämistapa oli ennen, aiheutti-ko kuntafuusio palveluihin muutoksia ja mikä voisi olla tulevaisuuden visio?

2. Muuttuivatko tai ovatko perheneuvolapalveluiden perusedellytykset muuttumassa?

- perheneuvolapalveluiden alueellinen saatavuus?
- perheneuvolapalveluiden riittävyys?
- perheneuvolapalveluiden tilat?
- yhteistyö muiden palveluiden kanssa?
- muuta muutosta?

3. Miten on huomioitu lasten ja lapsiperheiden kannalta tärkeät laatekijät perheneuvolapalveluissa?

4. Onko tätä osiota tarkasteltaessa hyödynnetty lasten ja perheiden kuulemista? Miten?

5. Muita lapsiin ja lapsiperheisiin liittyviä näkökohtia perheneuvolapalveluissa?

4.2. Perheiden kuuleminen

Vastuutiimistä irrotettiin oma erillinen toimintaryhmä suunnittelemaan asiakaskyselylomakkeen sisältöä. Lomaketta olivat työstämässä perhepalvelujohtaja Pirjo Heinonen, rehtori Heikki Moilanen, osastonhoitaja Anne Hakkarainen, kaava-suunnittelija Tuuli Tolonen ja kansalaisopiston rehtori Paula Nieminen-Lehto. Työryhmä esitteli lomakkeen ensimmäisen version vastuutiimissä sekä hankkeen johtoryhmässä ja ohjausryhmässä. Asiakaskyselylomaketta muokattiin vielä edelleen näissä kokouksissa.

Vastuutiimin kokouksessa päätettiin asiakaskyselylomakkeen jakelusta ja aikataulusta. Sovittiin, että yksi perhe vastaa yhteen kyselyyn, vaikka kotiin tulisikin useampi lomake. Vastuutiimin jäsenet olivat tärkeässä asemassa kyselylomakkeen levittämisessä sekä jälleen kokoamisessa. Koulut, päivä-

hoito, seurakunnan kerhot, kirjasto ja kirjastoauto sekä liikuntapalvelut vastasivat pääosin lomakkeen perille menosta mahdollisimman moneen kotiin. Lisäksi lomake oli tulostettavissa Äänekosken kaupungin kotisivuilta.

(liite 1)

4.3. Lasten ja nuorten osallistuminen hankkeeseen

Kevään 2008 aikana toteutettiin myös lasten ja nuorten osallistaminen hankkeeseen. Ohjausryhmässä ja vastuutiimissä pohdittiin erialaisia tapoja, joilla lapset ja nuoret voisivat saada äänensä kuuluviin. Vastuutiimissä päätettiin rajaamaan saatavan materiaalin määrää ja jaettiin ikätasoisia tehtäviä esimerkiksi kouluihin ja päivähoitoon. Seurakunnan lapsityö ja sosiaalitoimen perhetyö olivat omalta osaltaan myös mukana.

Yleisiä ohjeita:

1. Nuorimmat lapset (3-7-vuotiaat) piirtävät/ maalaavat/valokuvaavat heille annetusta aihealueesta, päiväkodissa, srk-kerhossa, perhetyössä. Tehtävän mukaan liitetään lapsen kommentit kuvasta.
2. Tekniikka, materiaali ja paperikoko ovat vapaat.
3. Lasta ohjaavan aikuisen rooli tehtävään innostajana on tärkeä. Luo vuus kukkimaan!
4. Lapsen nimi ja ikä työn taakse
5. Isommat lapset tekevät kirjoitelman esimerkiksi aiheesta:
 - a. ”Miten voitaisiin parantaa lapsille ja nuorille suunnattuja palveluja kotiseudullasi?” TAI
 - b. ”Mitkä asiat kaipaavat eniten parantamista kotiseudullani.”
6. Nuoret kirjoittavat ja pohtivat yksin tai ryhmässä. Kirjoitelmista tehdään luokassa oppilaiden kanssa kooste. Aiheisiin voidaan palata opettajan kanssa myöhemminkin.
7. Töiden palautus
 - a. Työt palautetaan keskitetysti Äänekosken kaupungintalolle viikoilla 17-18
 - b. Työt ottaa vastaan vahtimestari Kari Kumpulainen siististi pakattuina. Lähetyksen päältä tulee ilmetä mistä työt tulevat ja minkä ikäisiä lapsia/nuoria niitä on ollut tekemässä.
 - c. Töistä kootaan näyttely mm. hankkeen päätösseminaariin

I Aihe: Minun päiväni/”Huippuhetket päivässäni”

- Kohderyhmä: 3-6vuotiaat (päiväkoti +srk-kerhot, alakoulun 1. luokan oppilaat edustuksellisuus periaatteena)

- Kotona/ päiväkodissa/ koulussa/ vapaa- ajan harrastuksissani
- Aikuinen kirjaa lapsen työtä koskevat mietteet autenttisina työn mukaan

II Aihe: Minun kotiseutuni nyt ja millaisena toivoisin sen näkeväni 2012

- Kohderyhmä: Alakoulun 2. – 6. luokan oppilaat edustuksellisuuden periaate
- Esim. lapsi kuvaa/ kuvailee omaa ympäristöään nyt (2008) ja visioi tulevaisuuden, miltä hän toivoisi saman ympäristön näyttävän vuonna 2012
- Toteutustapana voi olla esim. sarjakuva

III Aihe: Vapaa-ajan viettomahdollisuudet nyt ja tulevaisuudessa kotiseudullani?

- Kohderyhmä: Yläkoulun 7. luokan oppilaat
- Nuoret (valo)kuvaavat/ kuvailevat sanoin tai kuvin tämän hetkisiä vapaa- ajanviettomahdollisuuksiaan (liikunta, taide yms.) TAI
- Nuori visioi mitä hän toivoisi kotiseudultaan löytyvän ko. teeman puitteissa tulevaisuudessa esim. 2012

IV Aihe: ”Turvallisuus kotiseudullani”

- Kohderyhmä: Yläkoulun 8. luokan oppilaat
- Miten turvalliseksi nuoret kokevat oman kotiseudun nyt? Koulu- kiusaaminen, rikollisuus, pähteiden käyttö ja niiden tuomat lieveilmiöt jne.
- Miten nuoret haluaisivat olla mukana luomassa turvallista ympäristöä?
- Mistä tekijöistä turvallinen ympäristö fyysisesti syntyy – entä tunne turvallisuudesta?

V Aihe: ”Nuorten mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon kotiseudullani”

- ”Mitä ajattelet lasten- ja nuorten parlamentista?” (nuoret voisivat netin kautta etsiä tietoa aiheesta) TAI
- Miten nuori voi vaikuttaa kotiseudullaan nyt 2008 tai visiona 2012
- Kohderyhmä: Yläkoulun 9. luokan oppilaat sekä lukion opiskelijat

4.4. Palautteet

Palvelusektorit;

Kysymyksiin vastaajilta pyydettiin palautetta joko ryhmänä tai yksittäisenä työntekijänä. (liite 11) Kaikki palvelusektorit eivät palauttaneet palautekyselyä ja yksi toimiala jätti kyselyn toteuttamatta. Kysymykset osittain koettiin hankaliksi ja kysymyksiin vastaamiseen tapahtui liian nopealla aikataululla. Mielenpiteet jakautuvat kirjavasti. Turhautuneisuus, väsymys ja epäusko päättäjiin välittyivät vastauksista. Osa puolestaan koki, että oli hyvä pysähtyä pohtimaan omissa työyhteisöissä tämän hetkistä tilannetta. Vaikeaa oli rajata keskustelu ja pitää mielessä lapsivaikutukset ja kuntaliitos. Vastauksista kertyi runsaasti oheistietoa työyhteisöistä, jota he voivat, niin halutessaan, työstää edelleen esimerkiksi seuraavana toimikautena työyhteisöpalaverissaan.

Kerro muutamalla sanalla miten koit kysymyksiin vastaamisen

"Rasittavana". "Onko tällä oikeesti vaikutusta, mitä vastaan?"

"Ihan hyvä välillä keskittyä miettimään asioita."

"Vastausten miettiminen pienenä ryhmänä oli mielestäni hyvä toimintatapa."

"Kysymyksiin oli hankala vastata pitäen mielessä lapset ja lapsiperheet. Hyvin herkästi vastauksen antaa oman organisaatiomuutoksen kannalta, jotka eivät välttämättä vaikuta, eivätkä näy lapsiperheiden palveluissa..."

"Ei tuntunut mielekkäältä, mietimme keitä tämä kysely palvelee ja saammeko myöhemmin palautetta hankkeesta vai unohtuuko tämä uusien hankkeiden myötä?"

"Kysymykset selkeitä, helppo vastata, kysymykset herättivät vilkasta keskustelua"

"Ihan terveellistä pysähtyä pohtimaan tämän hetkistä tilannetta."

"Aika hankala, kun asiat, mitä kysely koski, ovat valtavan laajoja ja moniulotteisia."

"Hankalalta kaiken hässäkän lomassa."

"Vaikea vielä arvioida, mitkä muutokset aiheutuneet / tulevat aiheutumaan kuntamuutoksesta, mitkä jostain muusta."

"Haasteelliseksi ja aikaa vieväksi, mutta tarpeelliseksi"

Tuottiko tämä yhteinen prosessi sisällöllisiä tai rakenteellisia oivalluksia/ ideoita;

"Yhdistymisen myötä toisten saman asteen koulujen toiminta on alkanut kiinnostaa aiempaa enemmän. Miten olisi "opettajanvaihto päiväksi kerrallaan"-tempaus?"

"Kyllä tuotti, uusia ja varmasti toteutettavissa olevia toimintamalleja; nuorisofoorumi sekä tukioppilastoiminnan hyödyntäminen koulupoliisitoiminnassa."

"Ainakin se pani ajattelemaan ja ideoimaan kuin konsanaan ideariihessä."

"Ideoita ja ajatuksia herätti kovasti, mutta realistisesti ajateltuna asioita vaikea toteuttaa, rahaa ei ole."

"Tuntui hyvältä tulla kuulluksi."

"Kiireinen aikataulutus teki tästä enempi "pakkopullaa" kuin aitoa hyvää pohdintaa."

"Ainainen keskustelu pelkästään resurssien oikeasta käytöstä ja oikeanlaisesta resurssien suuntaamisesta ei ole riittävää siihen, että pystytään todella tekemään sekä peruspalveluissa että erityispalveluissa laaja-alaisesti lapsiperheitä parhaiten palvelevalla tavalla työtä. Todellinen halu kehittää palveluja lapsiperheitä paremmin palvelevaksi tarkoittaa OIKEASTI myös lisäresursseja lähes joka sektorille ja siis myös ratkaisuja, joilla on talousvaikutuksia menoina (eikä vain säästöjä!)"

"Toivomme, että tieto ajatuksista tulee myös päättäjien tietoon ja parantaa palvelujen laatua ja auttaa lisäresurssien saantia."

Asiakkaat;

Asiakaskyselylomakkeen viimeisessä kohdassa vastaajilla oli tilaisuus antaa palautetta hankkeesta vastaavalle projektipäällikölle tai muutoin tuoda ajatuksiaan, tuntemuksiaan tai uusia ideoita esiin.

Muutama vastaaja kiitti kyselystä. Osa vastaajista epäili onko tällä kyselyllä mitään merkitystä jatkossa. Aikaa kuntaliitoksesta oli joko liian vähän tai kysely olisi pitänyt toteuttaa jo ennen kuntafuusiota.

Useampi vastaaja oli kirjoittanut erillisen A4 kokoisen lisäliitteen kyselyn mukaan tai kirjoittanut ajatuksiaan lomakkeen kääntöpuolelle. Runsaasti saapui hienoja ja suhteellisen pienellä panostuksella toteutettavissa olevia ehdotuksia. Vanhempien toiveet (liite 4)) projektipäällikkö kokosi erikseen ja toimitti toivelistan hankkeen johtoryhmälle sekä tiedoksi vastuutiimiläisille ja ohjausryhmälle. Vanhemmat antoivat kehittämisehdotusten ohella myös kiitosta eri palvelusektoreille. Ohessa joidenkin perheiden mietteitä.

Sana on vapaa – terveiset/ kiitokset/ ideat/ ajatuksia

"Tämänkaltaiset kyselyt työllistävät aika tavalla. Ensin jotkut ovat työajallaan suunnitelleet ja laatineet tämän. Sitten eri työpisteiden työntekijät huolehtivat jakamisen ja vastaanottamisen – siinä välissä on kopioitu ja postitettu näitä valtava määrä! Sitten kodeissa mietitään ja täytetään ja käytetään aikaa periaatteessa tärkeään asiaan...PÄÄSEE HÄN VAIKUTTAMAAN TÄRKEISIIN ASIOIHIN...vai pääseeköhän?? Tämän jälkeen nämä kootaan, joku nämä käsittelee ja käyttää taas tiukalla olevaa työaikaansa ja johtaako tämä mihinkään. SITÄPÄ EPÄILEE MONI KUKA TÄMÄN ON SAANUT."

"Kysymykset liian ylimalkaisia. Ei tällaisiin jaksata vastata monikaan."

"Mihinkään tilaisuuksiin saati kunnallispolitiikkaan ei ehdi eikä jaksakaan osallistua. Ehkä jotain tällaista kyselyä esim. netissä. Jokin pakko tai porkkana kyselyn täyttämiseksi täytyy olla...täyttämättä olisi tämäkin jäänyt, ellei koulusta olisi "pakotettu".

"Onhan nämä kyselyt varmaan toki tarpeellisia ja ehkä niinkin tulee käymään, että jonkun ihmisen papereista löytyy se jokin...ratkaisu ongelmiin tai muuta vastaavaa. Eihän aina ongelmia edes ole...Pakko ei olisi ollut tätä täytellä tietenkään...Kysymykset olivat vaikeita!! Talkoot kunniaan! Pois raha- ajattelu. Lapset ovat tärkeitä!"

"Missä sijaitsee neuvonta/ infopiste? Pitäisikö olla enemmän esillä ja näkyvillä?"

"Taisi olla huono ajatus ja toteutus tämä kuntaliitos lapsiperheille varsinkin."

"Kiva kaupunki asustella, lapsillakin paljon tekemistä. Niin kauan kivaa, kunnes joku sairastuu. Päivystykseen ei tahdo saada aikoja ja ne karmeat joutusajat rasittaa koko perhettä pahemman kerran. Myös jatkuvat asumiskustannusten korotukset laittavat pohtimaan paikkakunnan vaihtoa, esim. jätemaksut."

"Äänekosken pitäisi olla enemmän yrittäjäystävällisempi kaupunki! Pitäisi huomioida myös pienemmätkin yrittäjät!"

"Tuntuu, että nykymalli suosii isoja, suuria kokonaisuuksia. Se koituu vielä kohtaloksi. Eikö lapset muutenkin kasva "isoksi" liian aikaisin! Pieni koulu ja sen puitteet mahdollistavat lapsen kasvun ja kehityksen hyvässä rytmissä, lapsi saa olla lapsi! Mielestäni Majalaa pitäisi suosia ja varjella sen toiminnan jatkumista eikä ajaa alas ja uhata koulun lakkauttamisella! Liikennesuunnittelu: kevyenliikenteen väylä sumiaistentielle koko matkalle (jäähallin luota menevä iso tie) on todella vaarallinen, paljon liikennettä ja raskaita ajoneuvoja."

"Kotihoidontukeen kuntalisä, avoin päiväkotitoimi olisi IHANA!"

"Koulukyytien turvallisuus, tungokset autoissa ja Koivurannan kuskien asenne."

"Että muistetaan myös Sumiainen päätöksissä ja asioissa!"

"Kiitos kyselystä!"

"Kaupunki antaa monipuoliset mahdollisuudet urheilulle nuorille, mutta esim. nouseva muusikkopolvi on Koskelan harteilla, ja sielläkin resurssit ovat hyvin rajalliset. Siihen parannusta, musiikki on hyvä harrastus!"

"Miten tyhmiä päättävät virkamiehet ovat; henkilöstölle ei kerrottu riittävästi yhdistymisprosessin etenemisestä vaikka kuka tahansa olisi ymmärtänyt, että se on tärkeää. Viron pyykkiralli ja siivouksen ulkoistamissuunnitelmat ovat pohjanoteerauksia ja varsinkin jälkimmäinen on kuluttanut paljon rahaa ja lisännyt työntekijöiden epävarmuutta Äänekoskelaisten passiivisuuden ja välinpitämättömyyden vähentäminen olisi hyvä projekti."

"Kuntalisää voisi maksaa jos vanhempi hoitaa lastaan kotona. Ei sen välttämättä tarvitsisi olla niin suuri kuin isommissa kaupungeissa. Esim. 50- 100 euroa/kk olisi jo hyvä lisä. Kuntalisän maksaminen toisi lapsiperheitä paikkakunnalle, nyt lapsiperheitä muuttaa mm. Jyvässeudulle, osasyynä on siellä maksettava lisä!"

"Neuvolan odotushuoneen voisivat lapset kuvittaa."

"Hankkeesta tiedotus kehnoa – ei yksi lehtijuttu riitä – kaikilla EI OLE nettiyh-teyksiä!"

"Päivähoitotiedotteet ovat negatiivisia, positiivisuus kehiin – lapset ovat tär-keitä Äänekoskelle!"

"Lapsiin ja nuoriin sijoittaminen on satsaus tulevaisuuteen. Lapsiperheiden palvelujen turvaaminen saa nämä viihtymään Äänekoskella. Tämä turvaa kaupungin elinvoimaisuuden jatkossakin."

"Päättäjät eivät näe, että lapset ja nuoret tarvitsevat huolta, niin alakoulussa kuin yläkoulussakin. Eli jalkautukaa ilman eri vaatimuksia kouluihin, sairaaloihin, vanhainkoteihin, palveluasuntoihin. Ei niin, että kaikki on valmisteltu teitä varten vaan oikeaan menoon mukaan. Ala- kouluissa - viheralueillakin voisi järjestää opettajille ja henkilökunnalle työilmapiirin parantamiseksi jotain konkreettista koulutusta ja vuorovaikutustaitojen parantamista yhteistyön pa-rantamiseksi. Ja tarvitaan oppilaan ja opettajan kohtaamiseen oikeita vuoro-vaikutustaitoja – he ovat lapsia – eivät aikuisia. Kiitosta voisi olla lapsille enemmän."

"Kiitokset siitä, että lähipalvelut on saatu pidettyä ennallaan, niin kuin ennen kuntien yhdistymistä luvattiin. Siksi emme ole edes huomanneet suuria muu-toksia käyttämässämme palveluissa. Kiitos myös seurakunnan puolelle hyvis-tä kerhoista!"

"Päätösten teko kaukana arjesta ja on liian byrokraattinen. henkilöstöpolitiikka ontuu!"

"Toivoisin uuden kuntamme "päättäjien" jalkautuvan ja tutustuvan "ihan oike-asti" kuntalaisten arkeen vaikuttaviin kunnallisiin laitoksiin kuten päiväkoteihin ja niiden arkeen. Edessä on isoja arvovalintoja rahan vähyyden takia tai ai-nakin niin on annettu ymmärtää ja siksi on äärettömän tärkeää, että asioista päättävät eivät tyydy ainoastaan ylimalkaiseen numeraaliseen tietoon."

"Käytäntö on osoittanut, että päätöksentekoon vaikuttaminen on erittäin han-kalaa jopa luottamusmiehillä, saatikka sitten vanhemmilla. Enpä usko, että Lavaus- hankkeesta on mitään iloa, muuta kuin työllistävä vaikutus (paperien pyörittäjille)."

"Ihmettelemme Äänekosken panosta koulumaailmaan. Lapsemme ovat teol-lisuushallissa. Piha- alue virikkeetön ja onneton, ankea. Koulumatkat lapset (lähes kaikki!) kuljetetaan linja- autoilla ja takseilla...liikunta ja ulkoilu puuttuu siltäkin osin...Kyllä tuntuu tosi pahalta koko touhu. No onhan meillä uusi vaa-kuna..."

"Onko järkevää yhdistää luokkia ja vähentää opettajia? Kouluopetuksesta supistaminen ei pitemmällä tähtäimellä varmaankaan ole paras säästökohde. Pienissä kouluissa on jo nyt "ongelma"-tapauksia. Riittävätkö opettajien re-surssit?"

"Ylipäänsä ennaltaehkäisevään lastensuojeluun (perheiden hyvinvointiin) tulisi satsata enemmän resursseja (perheneuvola, neuvola, päivähoito, kou-lu)."

"Jazzien aikainen katutempaus värikkäämmäksi ja lapset suuremmissa mitakaavassa mukaan. Lautakunnista ihmiset tutustumaan käytännön asioihin, myös muut päättäjät. Tästäkin kyselystä tietoa asukkaille, kun se on analysoitu, ettei jää vain sanahelinäksi!"

"Naapurin tilat yhteiseen käyttöön. Siellä voisi eri yhdistykset kokoontua jatkossakin eli kaupunki voisi ottaa aktiivisen roolin ja tukea kolmannen sektorin toimijoita".

"Liikuntapaikat täällä hyvällä mallilla. Uimahalli on tosi hyvä ja lähellä. Lapsiperheet voivat myös valita lapsille harrastuksia monelta alueelta, mistä kiitos! Elokuvateatteri on myös mukava paikka käydä lasten kanssa ja he pystyvät käymään siinä myös itse."

"Toivoisin erityisryhmille liikuntapalveluja. Jyväskylässä jaettava erityisliikunnan kalenteri voisi olla mallina!"

"Se ei haittaa vaikka palveluun olisi matkaa useampi kilometri kunhan opasteet, tilat ja henkilökunta on ok! Kiitos uuden kunnan neuvolan henkilökunnalle sekä päiväkerhon ohjaajille mutkattomasta ja hyvästä yhteistyöstä!"

"Toivottavasti Suolahti ei kuihdu yhtään enempää tämän kuntaliitoksen takia. on kieltämättä tuntunut, että kaikki palvelut ym. ovat hitaasti mutta varmasti valumassa Äänekoskelle. Suolahden terveyskeskuksen neuvola+ lääkäripalvelu on ollut todella ystävällistä ja asiallista. Kiitos! ☺"

"Kiitos tästä kyselystä ja etenkin kohdista 4-6!"

"Kiitokset kaikille "ruohonjuuritason" työntekijöille, jotka jaksavat ihan oikeasti hymyssä suin tehdä työtänsä jatkuvasta paineesta ja supistamisesta huolimatta, perhepäivähoitajat, siistijät, tk:n väki..."

"Konginkankaalla on paljon hyvää, mm. oma lastenneuvola, hammaslääkäri, posti. Ei tarvitse aina lähteä Äänekoskelle asti. Erityistä kiitosta saa koulun, esiopetuksen ja päiväkodin yhteistyö ja toiminta. Täällä varsinkin lasten erityistuen tarpeisiin on kiinnitetty todella hyvin huomiota ja tieto kulkee eri tahojen välillä...AJATELTU LAPSEN PARASTA, siitä paljon ruusuja! ☺"

Lapset ja nuoret;

Samoin kuin vanhempien toiveet niin myös lasten ja nuorten toiveet (liite 5) sekä visiot ja kiitokset on koottu erikseen. Lasten ja nuorten palaute välittyi heidän kirjoituksistaan. Varsinaista erillistä palautetta heiltä ei pyydetty.

5. TULOKSET

Yleistä

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2007 lopussa uuden Äänekosken asukasluku oli 20.404 henkilöä. Lapsiperheitä väestöstä on 40,3 % (5643) ja kaupungin nettomuutto on 2,7 % / ¹⁰⁰⁰ asukasta (55). Elävänä syntyneitä lapsia tilastokeskuksen mukaan oli 215. Muuta kuin Suomea äidinkielenään puhuvia Äänekoskella on 10,9 % / ¹⁰⁰⁰ asukasta. Äänekoskella 0- 18-vuotiaita lapsia

on 4632, heistä alle kouluikäisiä on 1582 ja 7-15-vuotiaita 2281 ja 16- 18-vuotiaita 769 henkilöä.

0- 18-vuotiaat/ Äänekoski 2007/ SOTKANet	
0-6 -vuotiaat	1582
7-15v	2281
16-18v	769
yht.	4632

Nettomuutto näkyy myös perheiden vastauksissa. Paikkakunnalle vasta muuttaneet asukkaat eivät juuri halunneet tai voineet kommentoida kuntafuusion mahdollisia vaikutuksia.

Kaiken kaikkiaan asiakaspalautekyselylomakkeita perheiltä palautui 577 kappaletta.

Vastauksissa jotkut perheet olivat jättäneet merkitsemättä taajaman tai perheiden lasten lukumäärän. Tai ovat vastanneet näihin kohtiin, mutta ovat jättäneet muutoin kommentoimatta. Muutama perhe oli kaikesta huolimatta vastannut kahteen kertaan (huomioitu vastausten määrässä).

Taajamana *keskusta* näkyy taulukoissa erikseen mainittuna. Keskustaksi voi tulkita taajaman keskustan, jossa vastaaja asuu, se ei siis välttämättä tarkoita Äänekosken kaupungin keskustaa. (liite 16: Taulukko 2)

Tulkintaa paikkakunnan ulkopuolisessa herättää myös paikallisesti hyvin yleisesti käytössä oleva sana *viheralue*, jolla tarkoitetaan taajamien liepeillä olevia asutusalueita. Lieneekö viheralue sanana kauniimpi kuin perinteinen *maaseutu*?

Perheet, henkilökunta ja nuoret kokevat, että heitä ei ole kuunneltu kuntaliitosta koskevissa asioissa riittävästi. Tulevaisuuden suhteen välittyä epäusko päättäjiin ja luottamushenkilöihin.

”Vanhat ihmiset vatvovat asioita keskenään ja meidän pitää sitten tyytyä heidän päätökseensä”. (tyttö 9 lk.)

Toisaalta osa lasten vanhemmista haluaa selkeästi olla mukana tulevaisuudessa, vaikuttamassa asioihin jo ennen päätösten tekoa.

”Monissa asioissa haluaisi vaikuttaa omalla mielipiteellä. Valmisteluvaiheessa voisi kyselykaavakkeilla kotona rauhassa vastata (kuten tämä). Tiedotus-/keskustelutilaisuudet, mutta niihin ei aina pääse eikä uskalla sanoa ääneen.”

Lasten vanhemmat ovat pääsääntöisesti halukkaita osallistumaan vanhempainiltoihin ja sellaisiin kylätapatumiin, joissa päättäjät ja ylin virkamiesjohdton on paikalla.

Vanhemmat haluavat tukea lasten liikunnallisuutta arjessa. Pyöräteiden kunnosta tai niiden puuttumisesta tuli palautetta. Vanhemmat kysyvät onko kaikkien lasten välttämättä sitouduttava sellaisiin liikuntamuotoihin, joissa kilpaillaan. Olisiko ohjattua liikuntaa mahdollisuus järjestää muutoin lapsille ja nuorille? Nuoret puolestaan kaipaavat uusia harrastuksia, esimerkiksi eri-

laisia itsepuolustuslajeja. Yhteisen tilanpuute nousee nuorten vastauksista voimakkaasti esiin. Nuoret toivovat erilaisia tapahtumia, kaikkia ei kiinnosta rock.

5.1. Välilliset ja välittömät vaikutukset Äänekoskella

Hankkeen ohjausryhmässä ja johtoryhmässä sekä vastuutiimissä pohdittiin kuntaliitoksen erilaisia vaikutuksia Äänekoskella. Keskusteluissa todettiin, että asiakaskyselyn kysymykset kohdentuivat pääsääntöisesti kaupungin tuottamiin palveluihin ja on luonnollista, että kehittämistoiveetkin ilmaistaan kritiikkinä palvelujen tarjoajaa kohtaan. Kysymyksenä ilmassa leijui; Mitkä muutokset johtuivat kuntafuusiosta ja mitkä muutokset olisivat joka tapauksessa toteutuneet ilman kuntaliitoksiakin?

Henkilökunnan vastaukset olivat samansuuntaisia kuin jo aiemmin Äänekoskella tehty kysely osoitti. Toisaalta tässä hankkeessa tavoitteena oli keskittyä lapsivaikutuksiin kuntaliitoksen näkökulmasta. Keskijohto olisi halunnut olla enemmän mukana kuntaliitoksen suunnitteluvaiheessa. Esimiehen tuki työntekijöille ja muutos myönteisyys sekä avoin tiedottaminen auttavat henkilökuntaa omalta osaltaan selviytymään arjessa. Henkilökunnan jaksaminen heijastuu suoraan asiakkaisiin. Lapsiperheet ovat vastauksista päätellen havainneet mm. päivähoidon, perusopetuksen ja terveydenhoidon henkilökunnan uupumisen. Henkilökunnan ammatillisuus on koetuksella kuntafuusion tuomassa muutosprosessissa. Ammatillisuus ilmenee vuoro-vaikutustaidoissa suhteessa asiakkaisiin. Miten ja mitä puhun asiakkaalle, heijastuvatko mahdolliset omat antipatiat tai sympatiat muutosta kohtaan keskusteluissa tai sanomattomissa viesteissä ilmeinä ja eleinä?

Valtakunnallisesti ilmenevä lääkäripula näkyi myös Äänekoskelaisten vastauksissa. Työterveyteen, koulun terveydenhoitajalle, hammaslääkäriin ja lääkärin vastaanotolle on vaikea päästä. Lisäksi yöpävystys on siirtynyt Jyväskylään. Lääkäripula kyllä tiedostetaan Äänekoskella päättäjien ja ylimmän johdon keskuudessa.

Selkeästi palvelujen keskittäminen Äänekosken kaupungin keskustaan tai sen liepeille aiheuttaa mutinaa asiakkaiden ja henkilökunnan sekä nuorten keskuudessa. Suolahden lukion siirtyminen Äänekoskelle on tästä loistava esimerkki. Palveluja keskitettäessä asukkaasta tuntuu, että hallinto etääntyy ja byrokratia lisääntyy.

"Kunnallispolitiikka on liian "kaukana" kuntalaisista. Pitäisi tehdä helpommaksi kuulla, mitä valmistellaan. Myös kunnallispoliitikot pihalla arkielämästä".

Virkamiehiä on vaikea tavoittaa ja asioiminen koetaan jäykemmäksi kuin tutun henkilön kanssa. Väistämättä keskittäminen näkyy myös joidenkin palvelujen kohdalla aukioloissa. Uimahallin ja kirjaston (1 toimipiste) palveluja on näiltä osin supistettu. Muutammat työntekijät ovat siirtyneet oppiso-

pimuksen kautta uusiin tehtäviin. Nuoret kritisoivat nuorisopisteen Spotin aukioloaikoja varsinkin perjantai- iltaisain sekä henkilökunnan vaihtuvuutta.

Keskittämisestä koituu vastausten perusteella asukkaalle matkakustannuksia ja kulkeminen hankaloituu julkista liikennettä käytettäessä.

"Pelottaa hieman, että palveluita typistetään jatkuvasti ja siirretään Äänekoskelle. Ei kaikilla ole mahdollisuutta liikkua omalla autolla. Linja- autovuoroja lisää tai ainakin nykyiset pysyttävä!"

Koulumatka pitenevät ja lapsia kyyditään takseilla ja linja- autoilla. Lapset odottavat kyytiä menen tullen.

"Tulevaisuudessa lukio on liian kaukana, päivät tulee pitkiksi, kun kyytiä pitää odottaa. Siihen parannuksia."

Lasten vanhemmat ja henkilökunta kiinnittävät huomiota myös luokka- ja päivähoitoryhmien kokoon.

"Päivähoito on todella tärkeää ennaltaehkäisevää lastensuojelua lastenkuntoutus ja lasten kasvatustyötä. Myös kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa on perhettä tukevaa ja eheyttävää yhteistyötä. Nämä eivät voi toteutua jos lapsiryhmien koot ovat liian isoja tai ryhmä on liian raskas henkilökunnalle. Näitä asioita ei voi mitata rahassa, vaan niiden seuraukset näkyvät vasta lapsen tulevaisuudessa lievempinä ongelmina. Myös koulussa luokkakokoihin ja luokkamuotoihin täytyisi kiinnittää huomiota. 28 oppilaan luokat ovat täysin uskomattomat. lapsen oppiminen ja kasvatus näissä luokissa on opettajalle täysin mahdoton tehtävä. Erityisoppijoita luokassa voi olla useampi. Tässä ei kunnioiteta lasta, lapsen oppimista eikä perhettä"

Tyhjiä rakennuksia jää odottamaan kohtaloaan. Miten tilat hyödynnetään jatkossa vai hyödynnetäänkö? Paneudutaanko koulujen sisäilmaongelmiin ja rakennetaanko uusia?

Päivähoidon uudet maksukäytännöt herättävät närää pienten lasten vanhemmissa, se on ymmärrettävää, onhan Äänekoskella runsaasti vuorotyötä tekeviä lasten vanhempia. Paineita mm. uusien päivähoitopaikkojen järjestämiseen syntyy muuttovoiton myötä, tähän tarpeeseen valmistuu uusi päiväkotivuonna 2009.

Rakenteellisia muutoksia kuntafuusiossa tapahtui eri hallintokuntien yhdistyessä ja siirryttäessä elämänkaarimallin ajatteluun. Vastuualueet sekä esimiehet muuttuivat ja joidenkin virkamiesten toimipaikat fyysisesti vaihtuivat.

"Olisi selventävää, jos ns. pikkupomot, väliportaan esimiehet selvittäisivät "kakkunsa", että mitä siihen kuuluu. Ja jos alue on liian suuri, niin myöntäisivät sen. Ovat nyt aika hukassa..."

Asiakkaiden vastauksia:

Mitkä perheenne käyttämistä palveluista ovat mielestänne kuntauudistuksen jälkeen

a)parantuneet ja miten? (liite 17: taulukko 3)

"Päivähoito, opetus, sosiaalityö, kirjastopalvelut pysyneet edelleen hyvinä"

"Perhetyö toimii hyvin!"

"Rakentaminen ja kaavoitus (peruskorjaaminen)"

"Sosiaalityö ja perhenla. Hyvät työntekijät ja pääsee helposti juttusille."

"Kulttuuri – lasten esityksiä on ollut enemmän kuin aiemmin."

"Kirjasto on viihtyisä ja palvelu toimii hyvin, osaava henkilökunta. Kouluruokailu parantunut huomattavasti= monipuolistunut ja ruuat parantuneet."

"Liikuntapaikkoja uudistettu"

"Päivystysvastaanotto, jos jonotusaika on pitkä, voi mennä kotiin odottamaan ja he soittavat kun on aika tulla."

"En osaa sanoa, koska olemme vasta muuttaneet, joten palvelujen tarve/käyttö vähäistä."

"Poliisit kiertää alueellamme tiukempaan."

"nuorisotoimi (lisääntynyt)"

"kansalaisopisto – lisää tarjontaa"

"päivähoito on toiminut perheen etujen mukaisesti ja joustavasti"

"oma hyvä lääkäri toimii"

"koulu opetus parempaa"

"yhtään asiaa ei ole ainakaan Suolahteen parantunut"

"oman perheen kohdalle kuntauudistus ei ole vielä vaikuttanut ainakaan"

"en ole huomannut mitään eroa"

"kysykää tätä n. 2 vuoden päästä, kun muutokset näkyvät kuntalaisen arjessa"

"Neuvolasta ollaan tyytyväisiä. Omalla lapsella on onni, kun on saanut hyvää päiväkodista paikan. Ja olemme tyytyväisiä"

b)heikentyneet ja miten? (liite 18: taulukko 4)

"Terveystenhoito on valtavasti mennyt alaspäin. Suolahteen omalle lääkärille/hammaslääk. pitkät jonotusajat ja päivystykseen vaikea saada aikaa, vaikka aamulla soittaa."

"Kaikki. Omassa kunnassa päättäjät ja päätökset oli lähellä. Rahoitamme isoa konkurssia."

"Lukio häviää, Majalan koulu tapetaan, terveydenhoito tökkii..."

"Uimahallin aukioloajat supistuneet"

"Liikuntapalvelut – aukioloajat huonontuneet. Paikat rempallaan."

"Seurakunta: mitä tarjoaa koululaisperheille? Ei mitään."

"Päivähoito 10 pv sopimuskäytäntö"

"Meidän perheeseen ei kuntauudistus ole vaikuttanut olennaisesti mitenkään."

"Johto ja organisaatio – liikaa väkeä ja ammattitaito ei aina riitä."

"Koulukuljetus: linja-auto kalusto heikko ja samalla tien kunnossapito huonontunut – lasten turvallisuus todellinen vaara. esim. kuljettaja ajaa, ovi on auki savuttavalla autolla, jolloin "pakokaasua" tulee auton sisälle."

"KOULUT! Lapsia viedään muualle kouluun vaikka hyvät koulut on vieressä esim. kuletetaan Majalaan matka n. 5 km kun koulu on kävelymatkan päässä 1 km. Lukio Äänekoskelle. OUTOA!"

"Ulkoilualueet ovat olleet retuperällä."

"kaikki, varsinkin terveystalot. Ehdottomasti Suolahteen tai Sumiaisiin päivystysvastaanotto"

"lähes kaikki tuntuu siltä, että emme silti kuulu mihinkään ja meitä heitellään ja kaikki asioiden hoito hankalaa (matkat)"

"kyllä kirkolta alkoi palveluja häviämään heti liitoksen jälkeen. En näe mitään hyvää liitoksessa ainakaan vielä"

"terveydenhuolto: ei lääkäreitä. Neuvola pantu paikkaan, jossa ei parkkipaikoja"

"terveydenhoito huononee entisestään. Suurin syy yöpäivystyksen keskittäminen Jyväskylään, TK:n remontti. Suolahden TK:n kunnan salaaminen (Suolahden osalta). Oma lääkäri järjestelmä ei toimi eikä sitä saada toimimaan!! "Keikkalääkärit" pääosin epäpäteviä, en uskalla enää omaa lasta sinne "arvauskeskukseen" viedä. Ja herranjestas yöllä kaikki Jyväskylään. Mistä oikein veroja maksetaan? Katujen kunto/ kunnossapito huonoa. Pieniä kouluja lisää, ei lakkautuksia!! Koulunmäen koulu liian iso keskittymä!"

"henkilökunta on tiukemmalla päiväkodissa, isommat lapsiryhmät"

"lapsia paljon jonossa, otetaan paikkamäärään nähden liikaa lapsia ja henkilökuntaa liian vähän. Tyhjiä liiketiloja paljon, samoin asuntoja, niiden uudelleen käyttöä!"

"päivähoito, sopimuspäiväudistus mennyt huonompaan suuntaan. Ei voi määrätä itse päivien määrää. 10 päivää juuri liian vähän ja koko kuukauden hoitopäiviä liikaa."

"päivähoito, kiire lisääntynyt yksilön kohtaaminen "vähentynyt"

"Perhepäivähoitajilla suuria motivaatio ongelmia työnsä puolesta, purnataan kaikesta. Vanhempia pompotellaan, kun pässiä narussa. Äänekoskelle tarvitaan kipeästi toimiva johto perhepäivähoitopuolelle".

"kunnan palvelut ovat heikentyneet merkittävästi jo 1993 kun Konginkangas liittyi Äänekoskeen"

"sosiaalityö emme saaneet toivottua apua vaikeina aikoina"

"asuntotilanne on ollut aina huono"

"koulukyvydeissä paljon parantamista. Tulee pitkät odotusajat"

"Koulujen kerhotoiminta loppunut kokonaan. Kesällä puistotoiminta heikentynyt. Kodinhoitajat lapsiperheille, puuttuu kokonaan. Lisää peruskoulun pienryhmiä/ kouluavustajia!"

Mihin palveluihin perheenne haluaisi parannusta ja millaista?

"Kuntaliitoksen myötä monet asiat ovat muuttuneet kankeiksi, monimutkaisiksi ja virkamiehet päättävät yksin liian paljon kuntalaisten asioista. Toiminta on joustamatonta ja pyrokraattista. Kuntalaisten tarpeita ja toiveita ei kuunnella."

"Terveystenhoito toimivammaksi. Liikennesuunnittelu yms. (auraukset, hiekotukset, paremmat pyörätiet jne.)"

"Päivystysaikoja olisi hyvä saada myös omasta tk:sta. Suolahden lukio olisi säilytettävä, kun matkat Koskelle aika pitkät. Nuorisotilat voisi olla Suolahden viikonloppunakin auki."

"Nyt tuntuu, että kaikki siirtyy uuden kuntaliitoksen vuoksi Äänekoskelle"

"Kaupungin tiet järkyttävässä kunnossa. Sulan aikaan monttuisia. Talvella erittäin huono auraus ja liukkaalla kelillä ei hiekotusta näy."

"Liikuntapalveluja voisi kehittää! Niille lapsille, jotka eivät halua harrastaa kilpailumielessä tulisi olla mahdollisuus liikkua ohjatusti esim. kerhomuotoinen harrastaminen. Lasten liikkumattomuus huolena koko Suomessa eli kehityksen paikka! Matalan kynnyksen ryhmiä koululaisille. Koulun kerhot uudelleen käyntiin, koululaisille mahdollisuus monipuoliseen harrastamiseen."

"Terveyskeskuksessa toivoisimme, että lapset huomioidaan paremmin. Pienten lasten kanssa on ikävää odottaa lääkäriin pääsyä monta tuntia. Aikuiset ymmärtävät, miksi joutuvat odottamaan, mutta sairas lapsi ei jaksa odottaa eikä hänellä ole välineitä käsitellä kipeänä lääkäriin odottamista. Toivottavasti lapset ja lapsiperheet huomioidaan jatkossa paremmin. Ja toivottavasti päättäjät saisivat ymmärrystä ja sydäntä lisätä henkilökuntaa terveyskeskukseen, sen eri pisteisiin! Hoitohenkilökuntaa on liian vähän ja se näkyy myös ensiapu polilla."

"Koululaisten aamu- ja iltapäivähoidon järjestäminen myös viheralueiden alakouluilla (Honkola) ja jos ei sitä ole kuljetusmahdollisuus jonnekin missä on hoitoa."

"Pankkiautomaatti saisi olla Sumiaisten keskustassa."

"koulun johtokunta, perustetaan perheasiain neuvottelukunta"

"enemmän osallistumista vanhempia vanhempainiltoihin koulussa."

"katulamppuja enemmän valaisemaan myös keskustan ulkopuolelle"

*"Kylän kehittämisen näkökulmasta koulu TODELLA TÄRKEÄ!! Mämmenky-
län ja esim. vanhan koulun alueen säilyttäminen asukkaiden käytössä: uima-
ranta, hiekkakenttä/ kaukalo, kiipeilytelineet ym. liikuntapaikat ja näiden kun-
nossapito."*

"paremmat ruoat kouluun"

"Majalankoulun lakkautus perutaan – luokat jää pienemmiksi."

"yhteisöllisyys kylissä vähentynyt"

*"Päivähoitopalveluita pitäisi olla enemmän, sillä lapsiperheitä on paljon &
näin ollen myös tarvetta. Syytä olisi myös kiinnittää erityistä huomiota ennalta
ehkäisevään työhön sekä mm. leikkikenttien korjauksiin ja lapsille suunnattu-
jen tapahtumien järjestämiseen."*

"koulukuljetusten laatuun ja tasapuolisuuteen koko kunnan alueella"

*"kouluihin lisää koulunkäynninavustajia, sosiaalitoimeen ja perheneuvolaan
lisää virkoja."*

*"erityisryhmien liikuntaa lisättävä ja tukihenkilö toimintaa kehitettävä. Koulu-
hin tarpeeksi avustajia esim. kehitysvammaisille"*

*"asuntoja ei saa Äänekoskelta helposti (kaupungin vuokra- asuntoja). Syynä
ehkä rasismi? (rasismi romaneja kohtaan)"*

"virkamiesten selkeät vastuualueet (keskinäinen pallottelu!)"

**Miten ja missä asioissa haluaisitte osallistua lapsia ja lapsiperheitä
koskevan päätöksenteon valmisteluun?**

*"Ennen tärkeää päätöstä järjestettäisiin info- tilaisuus, jossa kerrottaisiin mitä
aiotaan päättää ja otettaisiin mielipiteitä jo ennalta huomioon."*

"kyytiasioiden suunnittelussa vanhempien kuuntelua"

"päiväkoti- ja kouluasioissa. Koulu: luokkakokojen valinnassa – pienemmät

"Kouluasioissa"

*"terveydenhuolto, päivähoito, esiopetus. Koulut, liikuntapalvelut jne. On hyvä
että asukkaita kuullaan mahd. varhaisessa vaiheessa ja tiedotus pelaa!"*

*"kurssivalintoihin osallistuminen, eli kuunneltaisiin myös vanhempien ehdo-
tuksia."*

"asukkailta voisi kaupungin kotisivuilla kysyä mielipiteitä (joistakin asioista)"

*"Sana vapaa, mutta eihän me oikeasti voida vaikuttaa = vastaus aina sama
ei ole rahaa"*

*"ennakkotietoa kouluelämän muutoksista ajoissa (tuntikehyksen supistam.,
luokkien yhd., valinnaisuus)"*

*"päättäjien tulisi kuulla enemmän perheitä ja tiedottaa paremmin esim. har-
rastusmahdollisuuksista."*

"mm. kyselyillä, jossa mielipidettä kysyttäisiin ja, että se myös huomioitaisiin."

"perheiden toimintaa tukevissa asioissa esim. "kummiperhetoiminnassa"

"en osaa sanoa"

"Nettiin Äänekosken- sivustolle keskustelu/ äänestysosio lapsiperheitä koskevista kysymyksistä"

"koulujen sulkemis- ja kehittämispäätöksiä ennen haluaisimme olla keskustelemassa ja kuuntelemassa vaihtoehtoista ja faktoista"

"tuntuu, että pitäisi olla kaikessa mukana, mitkä asiat koskevat lapsiperheitä, kun tuntuu, että juuri lapsiperheitä koskevissa asioissa käy huonosti..."

"esim. lapsiperheitä koskevista asioista voitaisiin järjestää keskustelu ja tiedotustilaisuuksia, jolloin lapsiperheiden tarpeet tulisivat päättäjien tietoon."

Onko vanhempien mielipiteitä joskus otettu huomioon?"

Palvelusektoreiden vastaukset:

Äänekosken kaupungin työntekijöitä 31.12.2007 oli 1212, heistä vakinaisessa työsuhteessa oli 1044, määräaikaisia 127 ja työllistettyjä 41.

Kaikkiaan henkilökunnalta vastauksia saapui n. 350 henkilöltä. Kaikki tiimit eivät ohjeistuksesta huolimatta muistaneet laittaa vastaajien määriä ylös. Työntekijöiden "häätähuutoon" on Äänekoskella jo kuluneen kevään aikana vastattu ja määräaikaisia työsuhteita on peruspalvelun sektorilla vakinaistettu. Opettajien sijaispulaan kehitetään sijaispörssiä. (liite 20: taulukko 5)

Sosiaalityö (jory):

"Sosiaalityön asiakastyön organisoinnissa tapahtui kuntafuusion myötä merkittävä muutos: kaikissa kolmessa kunnassa käytössä olleesta yhdenmennyttä sosiaalityöstä siirryttiin eriyettyihin palveluihin lastensuojelussa ja vammais- palveluissa. Aikuissosiaalityö organisoitiin aluepohjaisesti koko uuden kunnan alueella.

Sosiaalityössä ei noudateta puhtaasti ikäkaariajattelua, vaan perussosiaalityön asiantuntijuus ja osaaminen on koottu samalle tulosalueelle työn luonteen, henkilöstön riittävyyden ja joustavan käytön mahdollistamiseksi. Terveystieteiden sisällä tehtävä sosiaalityö hoidetaan osana aluesosiaalityötä ja vanhuspalvelujen sosiaalityötä.

Lastensuojelun sosiaalityön tiimin muodostavat johtava sosiaalityöntekijä, kaksi sosiaalityöntekijää sekä sosiaalityöntekijä-lastenvalvoja. Lastensuojelun kokoaminen eriyettyksi työmuodoksi aiheutti sen, että osalla lastensuojelun asiakasperheitä työntekijä vaihtui. Toisaalta lastensuojelun eriyttäminen vahvisti lastensuojelun erityisosaamista. Vaikka lastensuojelussa on lähtökohtaisesti noudatettu aluejakoa, on työssä pyritty kehittämään tiimityötä ja työtehtävien jakamista asiakaslähtöisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Lastensuojelutyön vaatavuus ja kuormittavuus edellyttää riittävää ammatillista tukea". Perhetyön palveluja uudessa organisaatiossa on käytössä koko uuden kunnan alueella. Kolme perhetyöntekijää työskentelee

Äänekoski- Konginkangas alueella ja kaksi Suolahti-Sumiainen alueella. Vanhassa kuntarakenteessa perhetyön palvelut puuttuivat kokonaan Sumiaisista. Lastensuojelussa moniammatillinen yhteistyö on keskeinen työtapajolle uusi lastensuojelulaki on tuonut lisävaateita”.

Aikuissosiaalityö:

”Äänekoskella

ei ole mitattu sosiaalityön vaikuttavuutta

Aikuissosiaalityöntekijöillä ei ole tiedossa onko nimetty lasten etua seuraavia vastuu- ja koordinoititahoja

Äänekoskella ei ole päätöksentekoprosessikuvausta. Aikuissosiaalityön kehittämishankkeessa prosessikuvaus työvaiheessa. Asiakastalous ja sen tarpeet kuvataan prosessin eri vaiheissa” ja Kuntien yhdistymisen yhteydessä sovittiin peruspalveluiden saatavuus paikallisesti seutukunnilla. Uusi kunta tuonut seudulliset yhtenäiset kriteerit ja menettelytavat päätösten tekoon”.

Tekninen osasto (jory):

Teknisellä toimialalla lapsinäkökulma ei usein ole päätöksenteon valmistelussa aukikirjoitettuna, mutta taustatyöskentelyssä kaikkien ikäryhmien ja erityisryhmien tarpeet pyritään huomioimaan. Erityisesti kaavoituksessa ja liikenneväylien suunnittelussa lasten näkökulma on esillä, ja kaupungissa mm. toimii liikennesuunnittelutyöryhmä, jossa on laaja edustus eri toimialoilta.

Kaavoitus:

”Kustannusvaikutukset korostuvat kuntatalouden kiristymisen myötä, kustannukset ja vastuu pakottavat karsimaan mm. leikkikenttiä.

Valmiiden rakennettujen puistojen/leikkipaikkojen osuus pienempi jatkossa, keskitytään vähän hoitoa vaativiin ja pienempiin viheralueisiin (taloudellisuus) Koulukyydityksien järjestäminen (korvattavan matkan pituus) – eri kunnissa ollut eri näkökulmia. Entinen ”talkoohenki” ei välttämättä toimi enää samalla tavalla kuin ennen. Asioiden järjestäminen kunnan toimesta oli ennen helpompaa asukkaalle kannalta”.

Rakentaminen:

”Katusuunnittelussa ja rakentamisessa hyödynnetään mm. esteettömyys suosituksia. Lisäksi suunnittelussa ja rakentamisessa otetaan huomioon enenemässä määrin kevyen liikenteen turvallisuus”

Sivistystoimiala (jory):

”Meidän kaltaisessa prosessimaisella työotteella toteutetussa kuntafuusiossa on periaatteessa mahdollista kyseenalaistaa kaikki toimintatavat. Tämä on mahdollistanut toimintojen kehittämisen ja tehostamisen. Tästä on kysymys esim. nuorisopajan uuden työtapojen kehittämisessä. Kuntafuusion myötä havaittiin, ettei nuorisopajan toiminta vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin.

Kun olemme etsineet eri toimialojen sisäisiä sekä toimialojen keskinäisiä yhteistyön vastinpintoja, olemme samalla lisänneet mahdollisuuksia moniammatilliselle yhteistyölle. Koulujen oppilashuolto, lastensuojelu, nuorisotyö,

päihdetyö ovat alueita, joissa moniammatillinen yhteistyö on entisestään tehostunut.”

Perusopetus:

”Kehittämistä on. Esim. ns. vanhempainkoulutyyppejä iltoja eri teemojen pohjalta, yhteisistä pelisäännöistä sopimista... Vanhempaintoimikunta toimisi ehkä tässä mielessä aloitteellisemmin kuin perinteinen johtokunta”.

”Vaikka ilmapiiri työyhteisössä on hyvä sekä avoin ja työntekijät antavat kaikkensa, aiheuttavat ulkoiset seikat kiireen ja ahdistuksen. Liian vähäinen pätevien avustajien määrä vaikuttaa jaksamiseen”.

”Koulun viihtyisyyteen tulisi tulevassa saneerauksessa kiinnittää huomiota. Nykyiset (alkuperäiset) pinnat tekevät moniin paikkoihin alakuloisen vaikutelman. Värien ja pintamateriaalien valinnalla voi vaikuttaa paljon. Oppilaat viettävät välitunnit pääosin sisällä, joten käytävillä tarvittaisiin myös istuimia. Opettajien työtilat

ovat riittämättömät. jokaiselle pitäisi löytyä jonkinlainen oma tila.

Piha-alueita voisi saada viihtyisämmäksi istutuksilla ja kalusteilla. Pihalle voisi mennä vain istuskelemaan, jos siellä olisi penkkejä. Pihalla pelattavat pelit voisivat houkutella oppilaita viettämään enemmän välitunteja pihalla. (pihashakki, kroketti, petanque jne.)”.

”Meillä on nykyisen kuntafuusion myötä käytössä yhteinen Äänekosken OPS. Mielestäni hyvä asia, lisää tasa-arvoa eri alueiden koulujen välillä. Säästämissen tarve näkyy valitettavasti välillä myös opetussuunnitelmaa toteutettaessa”.

Kulttuuri:

”Suunnitelmallisuuden avulla pyritään rakentamaan kulttuuritarjonnasta monipuolinen ja vaihteleva koko toimintavuoden ajalle siten, että viihde ja ns. korkeakulttuuri ovat molemmat tasapuolisesti edustettuina.

Nuorisotoimi:

”Työntekijämme käy kutsusta koulujen vanhempainilloissa kertomassa toiminnastamme. Lisäksi Nuorisokeskus Spotissa järjestetään 6.-klubiin osallistujien lasten vanhemmille vanhempainilta sekä joka toinen vuosi olevan päihdeputken yhteydessä on vanhempainilta, jossa käsitellään nuorten päihdeiden käyttöä”.

Liikunta ja järjestöt:

”Lapsiperheiden toiveita kuunnellaan ja toteutetaan toimintaa toiveet huomioiden. Lapsiperheet on otettu seurassamme hyvin huomioon. Pyrimme tapahtumissa huomioimaan ja järjestämään myöskin lapsille suunnattua toimintaa”

”Kunnan tulee ymmärtää, että liikuntapalvelut ovat kunnan peruspalveluita ja tällä on tärkeä merkitys kunnan imagolle. Liikunnan harrastamisella on tärkeä merkitys myös kaikkien kuntalaisten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Hyvin organisoitu liikuntatoimi saa aikaan myös säästöjä. Omien vanhempien esimerkki ja kannustus erilaisiin harrastuksiin on kaikkein tärkeintä. Edulliset liikuntapaikkamaksut ja riittävät avustukset järjestöille takaavat, että kunnas-

sa on ohjattua liikuntaa lapsille ja nuorille. Äänekoskella avustusasioissa painotetaan nuorten liikunnan osuutta seuran toiminnassa”.

Kansalaisopisto:

”Kansalaisopisto järjestää taiteen perusopetusta tanssissa ja kuvataiteessa. Nämä toiminnot jatkavat entiseen tapaan ja niiden suunnittelussa huomioitu alusta alkaen lasten ja nuorten näkökulma”.

Kirjasto:

”Olemme lasten ja vanhempien kanssa tekemisissä päivittäin. Kaikki palaute otetaan huomioon. Myös palautelaatikkoon voi jättää viestiä kuka tahansa. Kaikki viestit luetaan ja jos tarve vaatii teemme muutoksia. Olemme ”kuulola”.

”Kirjastot keskeisillä paikoilla ja syrjemällä asuvilla kirjastoautopysäkit lähellä. Aukiolot tälle henkilökunnalle ”äärirajoilla”. Koulujen kanssa yhteistyössä kuukausittain. Lapset ja nuoret aktiivisia lainaajia.

Tällä hetkellä 1-6 luokkien ohjelmaan kuuluu lukudiblomin ”suorittaminen” Kirjoja luetaan määrätyn ohjelman mukaan. Luettelonmukaisia kirjoja tullaan usein etsimään koko perheen voimalla”.

Perhepalvelut (jory):

”Perhepalvelujen vastuualueella palvelut suunniteltiin myös työryhmässä, joka tarvittaessa jakautui useampiin ns. alatyöryhmiin. Oli lukuisia alaryhmiä, joissa pohdittiin asioita (erityispäivähoito, esiopetus, neuvolatoiminta mm.) ja sitten koottiin tuloksia koko vastuualueen työryhmälle. Varmasti yksittäistä työntekijää kuultiin huonosti, mutta jos omasi omaa aktiivisuutta sai ääntään kuuluviin. Pyrittiin tiedottamaan ketä kuuluu työryhmiin, jotta halukkaat voivat ottaa yhteyttä”.

Perheneuvolan ajatuksia:

”Kuntafuusion suoranainen vaikutus ei ainakaan alkuvaiheessa ollut suuri perheneuvolatoimintaan. Sen sijaan fuusion suunnitteluvaiheen ja toteuttamisen aikana tapahtuneet muut muutokset tuntuivat enemmän. Muun muassa sosiaali- ja terveystalouden yhteen laittaminen perusturvaksi ja lastensuojelupohjainen Lava-projekti”.

”Kriisit, etenkin jatkuvat kriisit vaikuttavat kaikkein eniten lasten pahoinvointia lisäävästi; perheväkivalta, päihteiden väärinkäyttö ja hoitamattomat mielen-terveysongelmat eivät ratkea kertaluonteisella viranomaispuuttumisella. Ko. ilmiöiden luonteen huomioimista palveluiden saamiseksi tarvetta vastaaviksi olisi mahdollista tehdä kuntafuusion aiheuttamassa palveluiden uudelleenjärjestämistilanteessa. Valitettavasti tällaista lapsien kannalta äärimmäisen tärkeitä jo ennalta tiedettyjä palveluaukkoja ei ole huomioitu kuntafuusiossamme. Suositellenkin lapsivaikutuskyselyssä kysyttävän erikseen: Miten perheväkivalta tilanteisiin liittyvät palvelut on hoidettu? Mikäli tällaiset lasten kehityksen kannalta (perusturvallisuus/ -turvattomuus) oleellisten ilmiöiden huomioiminen tai huomiotta jättäminen sivuutetaan lapsivaikutusten arvioimis-

sa kuntien palvelumuutoksissa, samalla hyväksytään se tosiasia, että nämä kaikkein eniten lapsia vaurioittavat asiat saavat olla retuperällä jatkossakin”.

Varhaiskasvatus:

”Toiveet, että tätä ammattia arvostettaisiin, niin työnantajat kuin myös perheet, joskus myös tuntuu etteivät kaikki hoitajatkaan arvosta itseään (”olen vain kotona”).”

Perheitä osallistetaan vasu-työhön, kun prosessi käynnistetään”.

”Totta kai kuntafuusio on tuonut mukanaan muutoksia, mielestäni parempaan suuntaan. Pienet piirit ovat suurentuneet. Enemmän kollegoja, enemmän katsontakantoja. Toimintojen yhdenmukaistaminen ja yhteisten pelisääntöjen laatiminen on ollut työlästä, mutta sujunut odotetusti. Vielä ei ole läheskään valmista, paljon työstämistä.

Sopimuspäiväkäytännön muuttuminen tuonut joillekin taloille enemmän harmia kuin ennen, meillä ei ole ollut ongelmaa.

Päivähoitopalveluja tulee kehittää monipuolisempaan suuntaan, huomioiden kevyemmät (kerhot) ja vastaavasti rankemmat (erityis- ja vuorohoito) hoitomuodot. Monipuolisia palveluja tarvitaan.

Haasteena on myös palvelujen tarpeen suuri vaihtelevuus ja siihen vastaaaminen. Täytyisi pystyä luomaan joustavia rakenteita, joita voisi palvelun- kysynnän mukaan säätää suuntaan ja toiseen. Siinäpä onkin haastetta!”

Paljon lisää uuden opettelua uusien käytänteiden ja ohjelmien kanssa. Ollut enimmäkseen tervetullutta vaihtelua. Yhteistyötahojen muuttuminen esim. hallinnon puolella välillä ollut hankalaa, kun ei tunne ihmisiä ja heidän tapojaan. Kiire on aina ollut ja siksi vaikea arvioida onko muutosta tullut sen suhteen”.

Seurakunta:

”Kuntaliitokset toivat mukanaan myös seurakuntien yhdistymisen. Muutokset arjessa ovat olleet Konginkankaalla ja Sumiaisissa konkreettisempia. Tilat sinällään ovat toimineet ennenkin fyysisesti samoissa paikoissa. Palvelut ovat tällä hetkellä lähellä kotia”.

Poliisi:

”Äänekoskella toteutettu kunta- ja palvelurakennemuutos ei aiheuttanut koulupoliisin käytännön työhön (lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön) muutoksia, koska Äänekosken poliisin toimialue oli sama jo ennen uudistusta. Sen sijaan uudistus selkeytti tiedonkulkua, koska uudistuksen jälkeen koulupoliisitoimintaan liittyvistä linjauksista sopiminen hoituu yhteistyössä yhden sivistystoimen kanssa.

Toimivimmillaan koulupoliisityössä tavoitetaan kaikki alueen lapset ja nuoret.

Sidosryhmäyhteistyö on kiinteä osa poliisin päivittäistä toimintaa ja sitä tehdään organisaation eri tasoilla. Tiivistä, käytännönläheistä ja ongelmakeskeistä yhteistyötä poliisi tekee sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten kanssa. Ääneseudulla yhteistyö perustuu hyvin pitkälle laajoihin henkilökoh- taiseihin kontaktipintoihin.

Poliisipalveluiden saatavuus äkillisessä tilanteessa saattaa viivästyä etäisyyksien ja resurssipulan vuoksi. Ennalta estävä toiminta ja näkyvä valvonta ovat vähentyneet jatkuvan tehtävämäärien lisääntymisen ja henkilökunnan vähentymisen vuoksi. Se näkyy valitettavasti viiveenä, jota kansalaisten on akuutissa avun tarpeessa vaikea ymmärtää ja hyväksyä”

”Asiakkaiden kuulemista on toteutettu vähäisessä määrin ja satunnaisesti”.(jory)

Lasten ja nuorten vastauksia.

Lasten ja nuorten töiden tekemiseen on osallistunut suuri joukko Äänekosken kaupungin lapsia ja nuoria.

Nuoret ovat kirjoittaneet omia ajatuksiaan ja tunteuksiaan muutamaksi ytimekkääksi lauseeksi tai aineeksi. Lasten ja nuorten motivoiminen ja perehdyttäminen aiheisiin on ollut henkilökunnalle haastava tehtävä. Osa nuorista on todella paneutunut ajatuksen kanssa annettuun tehtävään ja aiheeseen.

Värikkäät lasten työt, kollaasit, mobilet ja valokuvat mietteiden kera ovat nautittavaa katseltavaa. Lasten mietteet ovat ajatuksia herättäviä. Tähän raporttiin on poimittu vain muutama työ, tulevaisuudessa nämä kaikki saadut työt elävöittävät mm. lastenneuvolassa ja Äänekosken kaupungintalolla vierastojen seiniä ja käytävätiloja. Kaikkiaan lasten töitä saapui 383 kappaletta kouluista, päivähoidosta, seurakunnan kerhoista ja muutama piirros perheyöstä.

Lasten ja nuorten kiitos.

1. Kiittämistä Paatelassa on – maastolenkit ovat huolehdittu siisteiksi ja turvallisiksi.
2. Täällä on hyviä kauppoja, täällä on hyviä uimarantoja ja kodeissa on hyvä lämmitys. Äänekoski on hyvä kaupunki!
3. Äänekoskella on kiva asua, koska saa käydä kunnallista koulua ja terveydenhuolto pelaa, mutta terveyskeskuksessa olisi mukavampi käydä, jos ei tarvitsisi odottaa niin kauan.
4. Suuri edistysaskel viihtyvyyden parantamiseksi oli tuolien, pöytien ja sohvien tuominen käytäville. Se helpotti suuresti esim. kirjojen tehtävien tekemistä välitunneilla, kun ei tarvitse istua lattianrajassa. Muutenkin istumapaikkoja on nyt paljon enemmän. Silti joillain välitunneilla on istumapaikoista pulaa.

Minun päiväni/”Huippuhetket päivässäni” (3-6 v)

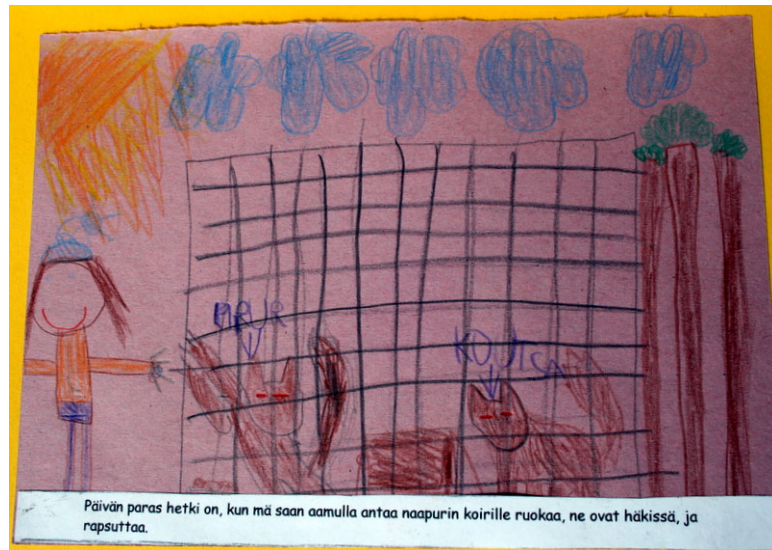

MINUN PÄIVÄNI/ HUIPPUHETKET PÄIVÄSSÄNI

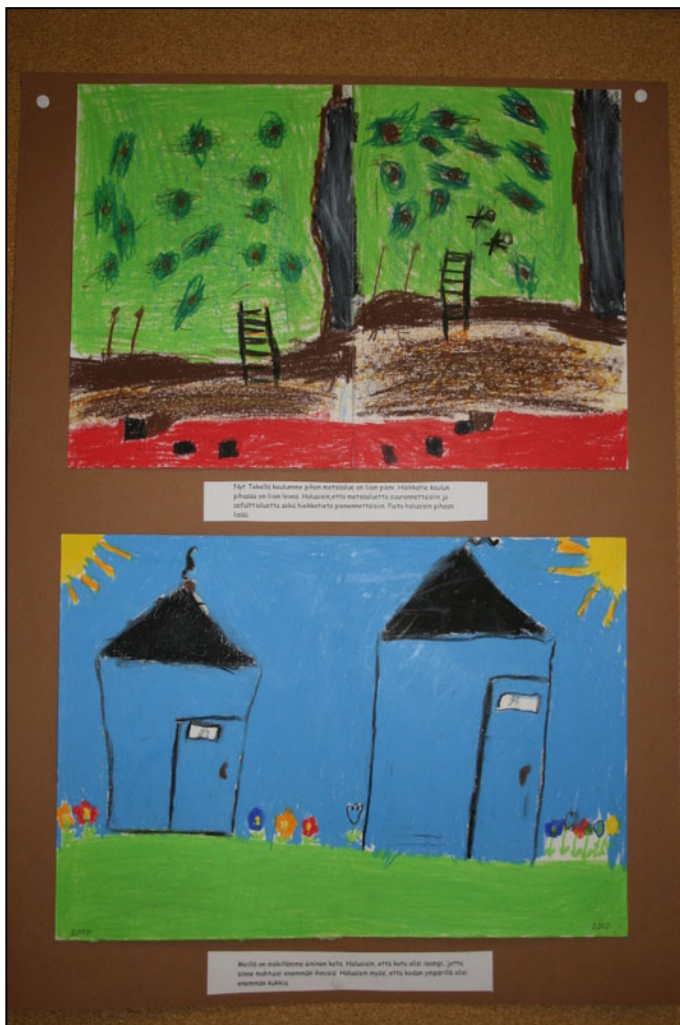
Kotona on kiva hyppiä trampiksella välillä isän ja välillä Jussin, Mikon ja Jami kanssa.

Päiväkodissa on kiva leikkiä kavereiden kanssa piilosta. Ulkona kiva on purojen ja patojen tekeminen. Käyn joskus liikuntatalolla pelaamassa sählyä ja lentopalloa.

Lasten piirroksissa tuli esiin leikkikavereiden tärkeä merkitys perheen ohella.

Minun kotiseutuni nyt ja millaisena toivoisin sen näkeväni 2012

Lapsia ja nuoria huolestuttaa ympärillä olevan kauniin luonnon säilyminen tulevaisuudessa. Lapset kiinnittävät huomiota ympäristön siisteyteen ja puhtauteen sekä esteettisiin näkökulmiin ja elinympäristön viihtyvyyteen.

Minun kotiseutuni nyt ja millaisena toivoisin sen näkeväni 2012 (2-6 lk.)

”Äänekoskella tulevaisuudessa voisi olla Kenneli. Äänekoski v. 2012 voisi olla paljon siistimpi. Voisi olla enemmän metsiä, jossa lapset saisivat leikkiä. Voisi hommata lääkäriin enemmän työntekijöitä, että ei tarvitsisi odottaa niin kauaa lääkäriin pääsyä. V. 2012 pitää olla nopeampi lääkäripalvelu”

(tyttö, 3 lk.)

”Äänekoskella pitäisi hankkia sellainen paikka, jossa voisi kiipeillä”. (poika, 3 lk.)

”Äänekoski on pieni kaupunki Keski- Suomessa ja olen sen sijainnista ja tilasta tyytyväinen. Tietenkin haitallisia ovat saastuttavat tehtaat, jotka voivat vaikuttaa ilmastonmuutokseen. Toisaalta tehtaiden lopettaminen vaikuttaisi luontoon ja ilmastoon, mutta sadat ihmiset saisivat lopputilin. Ikävää on, että viheralueiden kouluja, kuten esimerkiksi Mämme, lakkautetaan koulun kunnon ja oppilasmäärän vuoksi. Jos näin käy ja kaikki oppilaat siirtyvät keskustaan kouluun linja- autoja ja takseja aletaan tarvita entistä enemmän... Joten toivoisin, että kouluja kunnostettaisiin vaikka oppilasmäärä olisikin pieni...Mielestäni Jyväskylä on Äänekoskea niin lähellä, että sen suurempia kauppoja tänne ei tarvitsisi rakentaa. Nykyään maailmalle rakennetaan vain kaikkea modernia ja uutta...Mitään vanhaa ei jätetä. Esimerkiksi Hirvaskaan ABC. ABC on nykyään kaikkialla Suomessa. Jokaisessa niissä on vain samat sämpylät ja kahvi maistuu samalle! Esso oli Äänekoskella jotain ainutlaatuista! Niitä et enää löytänyt Suomesta montaa! ” (6 lk.)

”Äänekoskea voisi vähän siistiä roskista ja muutenkin vähän siistiä. Ja tiet ovat rupuisia. Muuten Äänekoski on hyvä.” (poika, 6 lk.)

”Kotiseutuni on tällä hetkellä vähän haiseva mutta toimiva. Täällä on kivoja ihmisiä, mutta ruokapaikoissa on moittimista. Äänekoskella on vain pizzeriaita lukuun ottamatta kahta ravintolaa. Tämä paikka näyttää teollisuus alueelta, joten haluaisin tänne väriä ja viihtyisyyttä. Urheilu tilat ovat hyvät. Haluaisin, että kesällä moottorikelkkareitit muutettaisiin enduro reiteiksi (annettaisiin lupa ajaa niillä)”. (poika, 6 lk.)

”Vuonna 2012 Äänekoskella voisi olla enemmän harrastus- ja urheilumahdollisuuksia ja tehtaitten päästöjä oltaisiin vähennetty ja keskusta olisi kaunis ja viihtyisä myös talvella ja tyhjiin tiloihin olisi tullut uusia liikkeitä.” (tyttö, 6 lk.)

**”Nuorten mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon kotiseudulla-
ni”**(9 lk. ja lukio)

”Yleensäkin kunnan pitäisi kuunnella nuoria ja heidän ehdotuksiaan enemmän asioita päätettäessä. Esimerkiksi vapaa-ajanviettopaikkoja suunnitellessa voisi nuorien kantaa kysyä hanakammin. Toisaalta nuoret voisivat myös itse aktiivisemmin mennä kertomaan visioistaan suoraan päättäjille”.(tyttö 9 lk.)

”Vaikka kuulun koulun hallitukseen en tunne saavani päättää paljoakaan koulumme asioista”. (tyttö 9 lk.)

”Nuoria olisi siis hyvä kuulla, sillä silloin varmasti kaikilla olisi parempi olla: itse nuorilla, vanhemmilla ja koko kaupungilla”.(tyttö 9 lk.)

”Uskoisin nuorten myös lähtevän mukaan päätöksien tekoon paremmin, jos heille tiedotettaisiin paremmin”. (poika 9 lk.)

”Mielestäni nuorilla pitäisi olla oma ryhmä, jossa on vähän kaikenikäisiä. Ryhmässä päätettäisiin nuorten asioista jotta nuorten oikeudet tulee esiin.

Joten perustetaan nuorisoryhmä jossa on kaiken ikäisiä ja erilaisia jotta tulee monipuolisia päätöksiä”. (poika 9 lk.)

”Perjantai-ilta kun koittaa nuorilla ei ole paikkaa missä viettäisi iltaa, joten mennään kavereiden kotiin tai kaupungin kaduilla kännätään. Vaikuttaminen on pieni juttu, sillä en tiedä edes miten voi vaikuttaa tai osallistua siihen. Pientä valaisua kaivattaisiin nyt kaikille tässä asiassa”. (tyttö 9 lk.)

”Totuushan on, että nuori ei voi vaikuttaa asioihin, ainakaan sellaisiin asioihin, joilla olisi todellista merkitystä. Suolahden ja Äänekosken lukioiden yhdistyminen on selvä osoitus tästä. Sitä eivät halunneet suolahtelaiset eivätkä äänekoskelaiset lukiolaiset, eivätkä sitä halunneet edes koulujen opettajat. Vastalauseet eivät auttaneet, päätös tuli korkeammalta taholta”.

Toinen inhottava yllätys oli kunnan kesätyöpolitiikka. Kesätoita on tarjolla jokaiselle peruskoulun päättävälle, huolimatta siitä ovatko he töistä kiinnostuneita vai eivät. Eikö olisi järkevämpää tarjota töitä kiinnostuneille, heidän iästään huolimatta? Tänä kesänä liian moni työkokemusta ja rahaa kipeästi tarvitseva lukiolainen jää nuolemaan näppejään. Sillä aikaa liian moni peruskoulun päättänyt tappaa aikaa tupakkatauot mielessään, ei ehkä aivan niin hyödyllisenä ja motivoituneena kuin mitä hän olisi muutaman vuoden kuluttua”. (lukio, 2 lk.)

”Tällä hetkellä tuntuu siltä, että nuoret eivät voi vaikuttaa. Päättäjät tekevät päätöksensä omilla tahoillaan, ja kun niistä tiedotetaan nuorille, päätökset on tehty eikä niihin voi enää vaikuttaa. Esimerkkinä lukioiden yhdistäminen, jota vastaan protestoitiin pitkään ja näkyvästi niin Suolahdessa kuin Äänekoskella. Protesteja ei huomioitu, josta on jäänyt sellainen olo, ettei nuorilla tosiaan ole sananvaltaa omiin asioihinsa. Nuorilta leikataan määrärahoja kysymättä heiltä mitään. Päätökset sanellaan noin vain ylhäältä päin.

Vaikutusmahdollisuuksia on nuorilla ainakin teoriassa monia: voi ottaa yhteyttä päättäjiin, kirjoittaa yleisönosastoon tai tehdä aloitteita. Teoria on kuitenkin eri asia kuin käytäntö eikä mahdollisuuksista ole mitään hyötyä, ellei nuorten mielipiteitä myös kuunnella. Asiaa voisi auttaa, jos perustettaisiin esim. nuorisovaltuusto- ja ehkä myös kuunneltaisiin sen mielipiteitä. Juuri nyt nimittäin tuntuu siltä, ettei nuorten mielipiteitä juuri kuunnella.” (lukio, 2 lk.)

”Yleensä en puutu kotiseudun asioihin millään tavalla, mutta tämän kerran voin sanoa joitakin mielipiteitä; nuoren tulisi huolehtia ympäristöstään ettei roskaisi sitä jatkuvasti, nuoret voivat hakea ITSE kesätoita kotiseudultaan, äänestää kirkollisvaaleissa ja 18 -vuotiaat eduskuntavaaleissa.” (lukio 2 lk.)

*”Jos miettii kuntaliitosta, niin vastaus on: ei mitenkään. Nuorilta ei kysytty asiasta ja jälkikäteen esitetyt mielipiteet on mennyt *toisesta korvasta sisään, toisesta ulos* - periaatteella. Paljon on luvattu tapahtuvan, mutta mitään ei vain tapahdu. Puhutaan nuorten hyvinvoinnista, ja sen puutteista, mutta kukaan ei tee asialle mitään.” (lukio 2 lk.)*

”Nuori voi yrittää vaikuttaa hyvin monellakin tapaa kotiseudullaan. Kotiseutu-lehteen voi kirjoittaa kommentteja ja mielipide kirjoituksia, nuoret voivat ottaa yhteyttä puhelimitse tai kirjeellä internetin ja postin välityksellä niin sanottuun

johtoportaan. Myös jonkin näköisen adressin laatiminen tai ryhmäytyminen voi olla keinona saada äänensä kuuluviin. Monista tavoista huolimatta niillä ei ole kaupunginjohtajien ja päättäjien silmissä mitään painoarvoa eikä nuorten mielipiteet todellakaan vaikuta päätöksen tekoon. Onhan se tullut todistettua jo moneen kertaan aiemminkin.” (lukio 2 lk.)

Oppilaskunnan ajatuksia:

Luokista toivottiin "kotimaisempia" eli pienellä sisustus stailauksella oppilaiden mielestä pystyttäisiin huomattavasti lisäämään kouluviihtyvyyttä ja samalla kouluyhteisön hyvinvointia. Tulevaisuudessa toivottiin, että oppilaskunnalle olisi oma tila ja kerhohuone saataisiin nimenmukaiseen käyttöön. Kerhohuoneen kohdalla oppilaskunta ideoi, että siellä voisi olla esim. muutamia nykyaikaisia "nopeita" ATK-välineitä, pelikonsoli, äänentoisto laitteet, biljardipöytä jne. Tämä tila voisi olla avoinna vain ruokatunnilla. Kerhohuoneen sisustus ja välineistö tulisi oppilaskunnan rahoituksella. Tämän rahoituksen oppilaskunta saisi syksyllä järjestettävästä Kaksvärkki -päivästä. Kaksvärkipäivän tuloista puolet menisi hyväntekeväisyyteen, jonka kohteen oppilaskunta päättäisi. Toinen puolisko jäisi oppilaskunnalle käytettäväksi kouluyhteisön hyvinvointiin esim. kerhohuoneen tarpeisto.

5.2. Kehittämiskohteet ja jatkotoimenpiteet

Saaduista palvelusektoreiden vastauksista projektipäällikkö koosti tiivistelmän, yhteenvedon ns. tulokortin malliin sitä haluaville palvelusektoreille. Vastauksista poimittiin seuraavien aihealueiden alle listamuodossa esille nousseita asioita. Näin pyrittiin turvaamaan varsinkin pienten yksiköiden anonyymiys. Kaikki palvelusektorit sekä johtoryhmä, saivat toistensa tulokortit, tavoitteena on erilaisten yhteistyömuotojen kehittäminen esiin nousseiden toiveiden pohjalta. Tulokorteista oli selkeästi poimittavissa kunkin palvelusektorin kehittämiskohteet. Tulokortit sisälsivät suoria lainauksia henkilökunnan vastauksista kultakin palvelusektorilta. Mallit tulokorteista oli nähtävillä myös viimeisessä ohjausryhmän kokouksessa kesäkuussa 2008.

Hankkeen johtoryhmän viimeisessä kokouksessa kirjattiin kehittämiskohteista seuraavasti;

Keskustelussa todetaan, että on paljon asioita, joihin on vielä kiinnitettävä huomiota, toisaalta asiat olivat jo osittain ennalta tiedossa.

*Asiakkaiden toiveet kyselyn mukaisesti liittyvät kuntaa kohtaan, toisaalta on myös pohdittava millä keinoin yhteisöllisyyttä voitaisiin lisätä. Aukkaiden toiveet ovat pieniä yksittäisiä asioita. Kaikki asiat ja toiveet eivät välttämättä vaadi aina rahaa. Perustoiminnoista huolehtiminen ja perheiden tukeminen arjessa ajoissa. Asiakkaiden vastauksien hyödynnetään kehittämiskohteina. **Panostetaan tulevaisuudessa asiakaspalvelun** keinojen kehittämiseen mm. vuorovaikutustaidoilla asiakkaiden kohtaamisissa. **Annetaan hyvää palautetta** kun saadaan hyvää palvelua. **Äänekosken imago lapsiystävällisenä asuinpaikkana on edelleen kaupungin tavoitteena.***

*Teknisen palvelusektorin kehittämisen kohteeksi otetaan **koulujen piha- alueet***

Henkilöstön osaamisen hyödyntäminen ja henkilöstön kuunteleminen. *Yksilöllisyyden ja erilaisuuden hyväksyminen. Luovien ratkaisujen mahdollistaminen*

Lisäksi saatuja vastauksia hyödynnetään Äänekoskella:

- strategisen suunnittelun apuvälineenä
- työyhteisöpalavereissa
- hankkeen johtoryhmä toimittaa hankkeen tuloksista tiedon päättäjille ja paneutuu saatuun materiaaliin
- lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman laatimisessa
- perheiden kuulemisessa jatkossa
- vastuutiimin jäsenten asiantuntijuutta hyödynnetään, tavoitteellinen toiminta myös jatkossa

5.3. Uudet toimintatavat ja yhteistyömuodot

Tässä kappaleessa on tiivistäen koottu yhteen keskeisiä yhdessä hyväksi koettuja ja toteutettuja toimintatapoja hankkeen aikana Äänekoskella.

5.3.1 Laajennettu moniammatillinen tiimitoiminta

Moniammatillinen tiimi käsitteenä on ollut terveydenhoidossa, kaupungeissa ja kunnissa käytössä jo vuosia. Yleisesti käsite liitetään käsitykseni mukaan lähinnä terveydenhoitoon. Moniammatillisen tiimin toiminta ja rakenne vaihtelevat eri kaupungeissa ja kunnissa. Päivähoidossa moniammatillinen tiimi voi koostua päivähoidon, sosiaalityön, erityispäivähoidon (erityslastentarhanopettaja/ psykologi/ puheterapeutti), lastenneuvolan ja perheyön edustajista. Äänekoskella moniammatillisissa tiimissä oli edustajat kaupungin eri hallinnonaloilta, seurakunnasta, järjestöistä ja poliisista. Hallinnonaloista mainittakoon erikseen tekninen osasto, joka harvemmin on mukana. Tässä hankkeessa ko. tiimiä kutsuttiin vastuutiimiksi. Vastuutiimin asiantuntijuutta tullaan kuulemaan jatkossakin Äänekoskella.

5.3.2 Ohjausryhmän "jalkautuminen" kentälle

Uutena toimintamallina Äänekoskella toteutettiin ohjausryhmän kokouksista kaksi, tällöin ohjausryhmän jäsenet kokoontuivat Äänekosken kaupungintalolla. Ohjausryhmällä oli tilaisuus kuulla kentän toimijoita. Palaute näiltä kerroilta oli pääosin myönteistä, aikaa yhteiselle tapaamiselle toivottiin enemmän. Varsinkin vastuutiimin palautteessa koettiin, että ohjausryhmän jäsenille ”tuli kasvot”. Muutama

vastuutiimiläinen koki ”puhuvansa eri kieltä” kuin asiantuntijat.

5.3.3 Dialogisuus Äänekoskella

Henkilökunnalta saatuja vastauksia työstettiin kolmen palvelusektorin kohdalla yksiköiden esimiesten kanssa edelleen. Kirjastotoimenjohtajan, perusopetuksessa rehtoreiden ja perhepäivähoidon osalta perhepäivähoidon ohjaajien kanssa poimittiin henkilökunnan vastauksista mm. talouteen, henkilöstöön, asiakasnäkökulmaan, tämän hetkiseen tilanteeseen ja tulevaisuuteen liittyviä teemoja.

Kukin palvelusektori pohtii kuinka saatua materiaalia hyödynnetään omassa työyksikössä henkilökunnan kanssa jatkossa.

5.4. Valtakunnallinen pilotti

Valtakunnallinen ulottuvuus on tiedostettu Äänekoskella, tosin sen ei ole annettu häiritä vaan kentällä on paneuduttu tiiviiseen työhön. Hankkeesta kiinnostuneille on informoitu hankkeen sen hetkinen tilanne. Lisäksi on samalla mainostettu Äänekosken kaupungin kotisivuja, jossa hankkeessa kertynyttä aineistoa on esillä pdf- muodossa..

5.5. Arviointi - "Me teimme sen"

Hankkeen aikana on kerätty palautetta ja arviointia eri toimijoilta ja hankkeessa mukana olevilta tahoilta.

Ohjausryhmän, vastuutiimin ja hankkeen johtoryhmän kokoukset päättyivät lyhyeen palautekierrokseen. Hankkeen kokonaisarviointi koottiin samoilta ryhmiltä kesäkuussa 2008.

"Eri ryhmien vastuualueet ovat selkiytyneet ja hankkeessa on saatu paljon aikaan lyhyessä ajassa sekä Äänekoskelle uusia työkaluja omaan toimintaan. Osaavat työntekijät ovat olleet mukana hankkeessa." (jory)

Henkilöstöllä oli mahdollisuus antaa palautetta, samoin lasten vanhemmilla. Lasten ja nuorten osalta palautetta ei tietoisesti pyydetty, sitä välittyi kuitenkin nuorten aineista.

Vastuutiimin palautteista on selkeästi luettavissa se epävarmuus, joka oli vallalla marraskuussa 2007 hanketta kohtaan. Hankkeeseen varattu aika, yhdeksän kuukautta koettiin lyhyeksi. Projektipäällikön kykyä pitää ”homma hanskassa” arvailtiin aluksi. Hankkeen edetessä luottamus puolin ja toisin vahvistui. Vastuutiimissä kokoukset koettiin voimaannuttaviksi ja yhdessä iloittiin tehdystä työstä ja saaduista tuloksista.

6. YHTEENVETO

Pohdintaa

Lukuisista erilaisista ryhmistä huolimatta, projektipäällikkö on hankkeessa yksin. Vastuu hankkeen etenemisestä annetussa aikataulussa oli erittäin haasteellinen ja nyt hankkeen raportointivaiheessa keskustelu ja ajatusten vaihto olisi saadun materiaalin selkiyttämisen kannalta tarpeellinen. Huoli hankkeen markkinoinnista ja eteenpäinviennistä on harteillani vaikka tiedän, että Äänekoskella hankkeessa on ollut mukana kokeneet työntekijät. Hankkeen jatkon, juurruttamisen, kannalta olisi ehdottomasti ollut yksi lisäkuukausi tarpeen, nyt kesälomat sotkevat harmillisesti asioita.

Hankkeen tiedottamiseen valtakunnan tasolla ei yksittäisellä hanketyöntekijällä arjessa ole riittävästi aikaa eikä tässä tapauksessa myöskään riittävää kokemusta. Lapsivaikutusten arviointi hankkeista tulevaisuudessa toivoisin kuulevani enemmän valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysministeriön sekä Stakesin suunnalta.

Hankkeessa on luotu sekä toteutettu uusia toimintamalleja ja tapoja tehdä yhteistyötä. Erittäin iloinen ja kiitollinen olen vastuutiimistä, sen kokoonpanosta ja hienosta yhteistyöstä. Suurena apuna tiimin kokoamisessa oli Äänekosken kaupungin perhepalvelujohtaja Pirjo Heinonen. Pirjolla on pitkä aikaisena työntekijänä tietoa kaupungin kulttuurista ja kokemuksia Äänekosken kaupungin syntyhistoriassa. Aikataulujen yhteensovittaminen tuotti jatkuvasti pulmia kaikissa ryhmissä, vaikka kokoukset sovittiin ennalta ajoissa. Vastuutiimin avoin ja keskusteleva ilmapiiri innosti muutaman jäsenen ideoimaan kotitehtävän muodossa, muun muassa ”Perhekeskumalleja”. Kuvassa kulttuurin ideaa. (Liitteet 9-10)

Sanallinen visio perhekeskusmallista ajatuksena sosiaalitoimen näkökulmasta on:

En itse ajattele, että kysymys olisi niinkään jostakin keskuksesta tai rakenteesta. Minusta nyt pitäisi luoda toiminnallisia ratkaisuja, esim. lapsiperheitten kanssa työskenteleviä moniammatillisia tiimejä, jotka oikeasti säännöllisesti suunnittelee ja koordinoi yhdessä lapsiperhetyötä tässä kunnassa. Eikä siinä pelkästään nämä perinteiset, vaan kaikista hallintokunnista ja toimijoista edustusta. Olisi hyvä luoda sellaisella porukalla tavoitteita vuositason kuntasuunnitelmaan ja pohtia, miten noihin tavoitteisiin jokainen yksikkö omassa toiminnassaan voi pyrkiä. Nyt meillä ei ole käsitystä siitä, mitä eri hallintokunnissa painotetaan/tavoitellaan ja jokainen kehittää omia suunnitelmiaan. Voi olla, että jollakin organisaation tasolla joku kokonaiskuvakin on, mutta ei todellakaan meillä toimijoilla. Tällainen toiminnallinen tiimi voi sisällään myös jakaa vastuita ja kehittämisen painopisteitä, mutta lapsiperheitten näkökulma olisi kaiken toiminnan lähtökohtana”.

Ohjausryhmän kokonaisarvioinnista, joita sain muutamalta jäseneltä, on luettavissa kiire. Aikaa ohjausryhmän kokouksiin ei juuri ole. Mistä tämä kertoo tässä ajassa? Ovatko asiantuntijat Jyvässeudulla ylityöllistettyjä erilaisten hankkeiden tiimoilta, oman leipätyönsä ohella? Koen projektin vetäjänä, että aivan uuden ulottuvuuden ja merkityksen hanke olisi saanut, mikäli ohjausryhmän muutamia asiantuntijajäseniä olisivat olleet aktiivisemmin kokouksissa läsnä. Toisaalta pienemmässä ryhmässä jäi enemmän aikaa rakentavalle keskustelulle ja ajatusten vaihdolle. Tässä vaiheessa kiitän aktiivisesti mukana olleita ohjausryhmän jäseniä yhteisistä tapaamisista ja tuesta.

Jatkoa ja tulevaisuutta ajatellen kysymyspatteristoa voisivat, Äänekoskella saadun kokemuksen perusteella, olla mukana muokkaamassa omia osioita, esimerkiksi vanhempaintoimikunta, oppilaskunta, MLL, seudun yritykset muutaman mainitakseni.

Asiakaskyselylomakkeen jakelu voidaan toteuttaa myös lähestymällä jokaista lapsiperhettä suoraan kotiin lähetettävällä kirjeellä ja palautuskuorella. On aivan inhimillistä, että jokunen lomake on saattanut jäädä esimerkiksi koulu- tai kerholaisen reppuun. Kyselyä vanhemmille jakava ja informoiva henkilöstö on ollut tässä hankkeessa ensiarvoisen tärkeässä asemassa – siinä, miten saada vanhemmat innostumaan ja vastaamaan kyselyyn! Lapsiperheiden kotiin lähetettävällä kyselyllä annetaan mahdollisuus myös monikulttuurisille perheille vastata, tosin tällöin on ennalta selvitettävä, onko perheelle mahdollista tarjota tulkkipalveluja. Toisaalta, voisivatko monikulttuuriset perheet tavata esimerkiksi kirjastolla ja vastata tiiminä kyselyyn apuhenkilön/ tulkin turvin. Tällöin olisi pohdittava kysymysten sisältö uudelleen. Asiakkaiden kuuleminen tulisi olla suunnitelmallista ja säännöllistä.

Raportin kirjaaminen ja esille tuonti kahtena erillisenä versiona houkuttelisi Äänekoskelaisia tutkimaan kaupungin kotisivuja useammin. Tällöin päivittämiseen tulisi löytyä vastuuhenkilö, joka sovitun väliajoin toisi uusia vastauksia ja ideoita esiin. On totta, että etenkin vanhemmilta saatuja vastauksia on niin runsaasti, ettei kaikkien vanhempien hienoja mietteitä pysty kirjaamaan yhteen hankeraporttiin.

Kiitos

Kiitos kuuluu erityisesti henkilökunnalle ja lapsiperheille. Vastauksia tuli runsaasti. Osa vanhemmista ja henkilökunnasta oli paneutunut kyselyyn todella tarmokkaasti ja jotkut jopa kirjoittivat erillisen liitteen kyselylomakkeen mukaan. Varsinkin vanhemmilla oli runsaasti toteutuskelpoisia kehittämissuhteita ja ideoita.

Kiitän lämpimästi kaikkia lapsia ja nuoria, jotka ovat eri tavoin olleet mukana tässä hankkeessa joko esiintymällä hankkeen info-tilaisuuksissa tammi-kuussa 2008, päätösseminaarissa kesäkuussa tai omilla kirjoituksillaan ja toil-

lään. Päätösseminaarin näyttelyn kokoamisessa erinomaisena apuna oli tehokas tiimi päivähoidosta ja vapaa- ajantoimesta, kiitokset myös teille!

Käytännön järjestelyissä suurena apuna Äänekosken kaupungintalolla ovat olleet vahtimestarit Kari Kumpulainen ja Mika Oksanen.

Äänekoskelaisilla päättäjillä ja johtavilla virkamiehillä on nyt tämän hankkeen aikana kertynyt materiaali oivallisena pohjana lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman laatimisessa. Kiitän hankkeen johtoryhmää yhteistyöstä ja samalla toivon, että Äänekosken kaupunki vastaa nuorten toiveisiin tulla kuuluksi heitä koskevissa asioissa lähitulevaisuudessa.

7. LAPSET JA NUORET MUKAAN KEHITTÄMÄÄN OMAA KUNTAANSA

Lapsiasiavaltuutettu on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen viranomaislainen, joka seuraa ja edistää lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on pitää yhteyttä lapsiin ja nuoriin ja välittää heidän mielipiteitään päätöksentekijöille.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on Suomea oikeudellisesti velvoittava ihmisoikeussopimus. Sopimuksen sisältö kiteytyy kolmeen teemaan: lapsella on oikeus suojeluun, osuuteen voimavaroista ja osallistumiseen. Osallistumisen oikeudella tarkoitetaan oikeutta vaikuttaa ja tulla kuulluiksi itseä koskevissa asioissa. Aikuiset ajattelevat usein lapsista ja nuorista tulevaisuuden toimijoina ja voimavarana unohtaen samalla, että he ovat yhteiskuntamme tämän päivän täysivaltaisia jäseniä; kuntalaisia ja kansalaisia.

Lasten mielipiteiden selvittäminen ei ole vaikeaa tai työlästä. Eniten se vaatii aikuiselta oikeaa asennetta ja kykyä asettua vuorovaikutukseen lapsen kanssa. Lasten kieli ja toimintatavat ovat usein erilaiset kuin aikuisen. Lapsi tarvitsee osallistuakseen aikuisen tukea. Kyse on toimintakulttuurista, jossa lapset tunnustetaan aktiivisina, oman elämänsä asiantuntijoina ja lapsuus arvokkaana elämänvaiheena tässä ja nyt.

Lapsi saa ensimmäisen kokemuksensa yhteisön jäsenenä toimimisesta omassa perheessään. Lapset ovatkin kokeneet, että eniten he pystyvät osallistumaan ja vaikuttamaan kotonaan. Osallisuuteen kasvetaan harjoittelemalla päätöksentekoa arkisissa tilanteissa. On tärkeää, että lapselle annetaan hänen ikä- ja kehitystasolleen sopivia valinnanmahdollisuuksia. Vanhemmat

toimivat itse esimerkkeinä siitä, kuinka yhteisistä asioista päätetään ja miten asioita hoidetaan myös kodin ulkopuolella.

Muita tärkeitä yhteisöjä ja toimintaympäristöjä lasten osallistumisen edistämiseksi ovat päivähoito, koulu, harrastukset ja erilaiset palvelut. Jo päiväkodissa on mahdollista ottaa lapset mukaan esimerkiksi viikko-ohjelman ja leikkiympäristöjen suunnitteluun. Kouluissa lapset ja nuoret ovat olleet mukana muun muassa suunnittelemassa koulurakennuksen sisustusta, välituntipihan kunnostusta, erilaisia tapahtumia ja teemapäiviä sekä tehneet ehdotuksia kouluruokailua koskevista parannuksista.

Lapset ovat merkittävä kunnallisten peruspalveluiden käyttäjäryhmä. Heillä on paljon kokemusta palveluiden toimivuudesta ja ideoita niiden kehittämiseksi. Lasten mielipiteet tulisikin ottaa laajemmin huomioon kunnan palveluiden arvioinnissa ja suunnittelussa. Lapset ja nuoret toivovat lisää kokoon-tumistiloja, liikuntapaikkoja ja leikkipuistoja sekä monipuolisempia harrastusmahdollisuuksia pienille paikkakunnille. Erityisesti nuoremmat lapset toivovat myös panostusta kevyen liikenteen väyliin ja valaistukseen.

Sen lisäksi, että lapsia kuullaan erilaisissa arjen tilanteissa ja kunnan palveluiden käyttäjinä, lasten osallistumiselle tulee luoda pysyvät rakenteet. Näitä ovat esimerkiksi koulujen oppilaskunnat sekä kunnalliset lasten parlamentit ja nuorisovaltuustot. Rakenteilla luodaan mahdollisuuksia lasten ja päättäjien väliselle aktiiviselle vuoropuhelulle. Vaikuttajaryhmät tarvitsevat toimintansa tueksi aikuisen ohjausta sekä laajempaa tunnustusta kunnan päätöksentekokoelimityksissä. Innokkaimmastaakaan ryhmästä ei ole iloa osallistujille itselleen saati ympäröivälle yhteisölle, mikäli toimintaan ei ole varattu riittäviä resursseja.

Lasten osallistumista saattaa estää aikuisen pelko siitä, että ottamalla lapset mukaan päätöksentekoon annetaan valtaa väärin käsiin. Yhteinen päätöksenteko auttaa ymmärtämään toisten näkemyksiä ja lisää kokemusta siitä, miten päätökset syntyvät. Aina päätös ei ole oman mielen mukainen. Lapsille ja nuorille on hyvä kertoa, miten heidän mielipiteensä on vaikuttanut asioiden käsittelyyn ja kuinka päätöksenteko on edennyt. Tärkeintä on, että lapsia ja nuoria on kuultu ja heidän esittämänsä näkökohdat on otettu vakavasti huomioon. Aikuisella on viimesijainen vastuu syntyvistä päätöksistä.

Halu ja taidot vaikuttaa eivät synny nuoren täyttäessä 18 vuotta. Luottamus omiin mielipiteisiin ja taitoihin vaikuttaa kasvaa vähitellen pienistä koke-

muksista. Kansalaistaidot näkyvät myöhemmin aktiivisena suhtautumisena omaan ympäristöön ja yhteisöön, kiinnostuksena ottaa asioista selvää ja kantaa oma kortensa kekoon yhteisten asioiden hoidossa. Lasten tärkeysjärjestys on usein erilainen kuin aikuisten, eikä sitä voi saada selville muutoin kuin heiltä kysymällä. Lasten mielipiteet huomioimalla syntyy parempia päätöksiä.

Päivi Tuononen, ylitarkastaja (yhteydenpito lapsiin ja nuoriin)

lapsiasiavaltuutetun toimisto

www.lapsiasia.fi

SUOLAHTISALISSA 11.6.2008

Lapsivaikutusten arviointi kunta- ja palvelurakennemuutoksessa

Kommenttipuheenvuoro, Pirjo Heinonen

Kommenttia pyydettiin sanomaan,
eihän sitä tarvitse ruveta anomaan.

Syksyllä ensin soitti Liisa Heinämäki,
varpailleen nousi päivähoitoväki.

Tarvittiin uudelle hankkeelle tietysti rahaa,
Äänekoski oli idealle melkein pelkkää vaha.

Päätäjätahoa etsittiin, Raijaa ja Hannua
välillä tyhjennettiin jo kahvipannua.

Tarkoitus oli tutkia asioita lapsien,
toisaalla arvioidaan tilannetta harmaa hapsien.

Projektiin valittiin Sirpaleena Toikka,
taidettiin ottaa hankkeesta aikamoinen loikka.

Seuraavaksi käytiin läpi toimialojen kirjoja,
vastuutiimin valinnat mietitytti Heinosen Pirjoa.

Kokouksissa kehitettiin näkökulmaa avaraa,
sähköpostiin alkoikin kertyä rutkasti tavaraa.

Johtoryhmä, ohjausryhmä ja vastuutiimit
siinä upeat joukot, ahkerat, fiinit.

Vastuutiimin puheenjohtajaksi valittiin Moilasen Heikki,
siitä alkoikin työteliäs leikki.

Tiimissä toimi poliisi -Anu ja kansalaisopistosta Paula,
ohjausryhmässä nähtiin myös Maria-Kaisa Aula.

Hankkeessa meneillään on aikamoinen hoppu,
heinäkuussa tavoitteena kunniallinen loppu.

Hyötyykö tuloksista koko maa?
Mainetta ehkä Äänekoski saa.

Asian taakse saatiin koko uusi kunta,
lasten turvallisesta huomenesta nähdään jo unta.

Monia asioita projektissa saatiin oppia,
lapsiasioista myös tevi ja kulttuuri ottivat koppia.

Onhan me jotain jo saatu aikaan
vai onko vain uskottu tähtien taikaan.

Nyt päivähoitoon valitaan 37 henkilöä vakinaista väkeä,
päätöksen saaminen on ollut mutkaista mäkeä.

Tiloihin tulee myös odotettua rotia,
syksyllä aloitetaan rakentamaan upeaa päiväkotia.

Tänne nyt pyydän Toikan ja Heinämäen
kiitoksen toimitan koko kaupungin väen.

Nyt ei tarvitse itkeä nyyhkiä,
kesällä hyvä on järvessä uida, sitten pyyhkiä.

Teiltä me saimme kultajyviä,
Kiitokset suuret, olitte TOSI HYVIÄ!

LÄHDELUETTELO

- Heikinheimo Juha, Matsinen Marjo, Puutio Risto ja Wahlström Jarl. 2000. Tarinoita johtamisesta, systeemin ja refleктоiva näkökulma johdon konsultointiin. Paino Porras. Jyväskylä
- Heikkilä Matti, Rintala Taina, Airio Ilpo, Kainulainen Sakari. 2002. Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa. Gummerus
- Hiilamo Heikki ja Kirsi. 2007. Apua? Lähimmäisyyden perusteet. Kirjapaja.
- Holmila Marja. 2001. Kylä- kaupungistuvassa yhteiskunnassa. Karisto.
- Juuti Pauli & Vuorela Antti. 2002. Johtaminen ja työyhteisön hyvinvointi. Gummerus
- Nyholm Inga. 2008. Keskijohto kuntamuutoksen näkijänä ja kokijana. Seutuyhteistyö muutosprosessina kuntien keskijohdon näkökulmasta. Acta nro 199. Suomen Kuntaliitto. Väitöskirja.
- Taskinen Sirpa. 2006. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioiminen. Stakes
<http://www.kunnat.net/>
<http://www.vaestoliitto.fi/>
<http://uusi.sotkanet.fi/>
- Valokuvat Sirpaleena Toikka

LISÄTIETOJA

- Yhdessä lasten kanssa – seikkailu osallisuuteen. Stenius & Karlsson. MLL 2005.
- Tiina Piironen: Ohjaajan opas lasten osallistavien ryhmien ohjaamiseen. Kuunnelkaa meitä - Lasten osallisuushanke 2006–2007
<http://www.kuunnelkaameita.fi/>
- Lapset kertovat -sivusto: <http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat> (sis. mm. Sadutuksen ohjeita ja esimerkkejä.)
- Lasten Parlamentti: <http://www.lastenparlamenttiyhdistys.fi/>
- Osallistuva oppilas - yhteisöllinen koulu. Toimivan oppilaskunnan opas. Nousiainen & Piekkari. Opetusministeriön julkaisuja 2007:32
- ”Miten nuo pienet osaa ajatella niin fiksusti?” Lasten mielipiteitä arkiympäristöstään.
- Anu-Leena Arponen. STM, Lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiä 1:2007
- Julkaisu on luettavissa osoitteessa www.lapsiasia.fi

LIITTEET

"LAVAUS"– Asiakaskysely

25.3.08- 4.4.08 (vki 13- 14)

Uusi Äänekoski käynnisti hankkeen yhdessä Stakesin Jyväskylän yksikön, Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Kosken kanssa 1.11.2007. Hankkeella luodaan toimintamalli lasten ja lapsiperheiden tarpeiden huomioimiseksi päätöksenteossa. Hanke on valtakunnallisesti merkittävä, mutta ensisijaisesti sen tarkoitus on palvella Uuden Äänekosken lapsiperheiden mahdollisuuksia osallistua palvelujen arviointiin ja suunnitteluun. Tässä kyselyssä lapsiperheillä on tilaisuus arvioida alla olevia hankkeessa mukana olevia palveluja.

*Terveydenhoito	Sosiaalityö	Poliisi
Päivähoito	Koulut/Opetus	Kansalaisopisto
Kirjasto	Kulttuuri	Seurakunta
Johto/ organisaatio	Tekninen	Nuorisotoimi
Liikuntapalvelut	Lautakunnat	Rakentaminen ja kaavoitus
Neuvonta/infopiste	Perheneuvola	Liikennesuunnittelu

* neuvola, päivystysvastaanotto terveyskeskus

1. Taajama, jossa asumme _____
2. Perheessämme on _____ 0 - 18 v lasta.
3. Mitkä perheenne käyttämistä palveluista (yllä) ovat mielestänne kuntauudistuksen jälkeen
 - a) parantuneet ja miten?
 - b) heikentyneet ja miten?
4. Mihin palveluihin perheenne haluaisi parannusta ja millaista?
5. (Mitä ajatuksia ja/ tai ideoita perheenne yhteisissä keskusteluissa nousee/ on noussut esiin?)
6. Miten ja missä asioissa haluaisitte osallistua lapsia ja lapsiperheitä koskevan päätöksenteon valmisteluun?
7. Sana on vapaa (kääntöpuolelle) – terveiset/ kiitokset/ ideat/ ajatuksia

**LAPSIVAIKUTUSTEN ENNAKOINTI JA ARVIOINTI KUNTA- JA
PALVELUMUUTOKSISSA – HANKE
(1.11.2007 – 31.7.2008)**

TIEDOTUSTILAISUUS 23.1.2008 klo 14.00- 15.00

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGINTALO
valtuustosali, Hallintokatu 4

Tilaisuus on tarkoitettu Äänekosken kaupungin päättäjille, hankkeen johtoryhmälle, hankkeen ohjausryhmän ja vastuutiimin edustajille sekä tiedotusvälineille.

Ohjelma

Klo 14.00–14.10	Tilaisuuden avaussanat
<i>Strategia- ja viestintäjohtaja Heli Orenius, Äänekosken kaupunki</i>
Klo 14.10- 15.00	”LAVAUS” – hankkeen taustaa ja esittely sekä hankkeen tavoitteet
<i>erikoistutkija Liisa Heinämäki, Stakes Jyväskylän yksikkö</i>
	Käytännön toimet ja toimijat
<i>projektipäällikkö Sirpaleena Toikka, Koske</i>
	Keskustelua - hetki kysymyksille
Tilaisuuden päätös

**LAPSIVAIKUTUSTEN ENNAKOINTI JA ARVIOINTI KUNTA- JA
PALVELUMUUTOKSISSA- HANKE**

(1.11.07- 31.7.08)

TIEDOTUSTILAISUUS

30.1.2008 klo 13.15- 15.00 ja 17.30 - 19.00

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGINTALO

VALTUUSTOSALI

Kaksi sisällöltään samanlaista tilaisuutta on tarkoitettu Äänekosken kaupungin henkilökunnalle, hankkeen vastuutiimin ja joryn edustajille

Ohjelma

Klo 13.15- 13.30

Antti Lähdesmäki; Chopin Valssi F- molli

(Klo 17.30- 17.45

Musiikkiesitys; Mari Laitinen ”Kesäillan idylli”)

Klo 13.30- 14.45

”LAVAUS” – hankkeen taustaa ja esittely (Sirpaleena Toikka)

Käytännön toimet ja toimijat sekä hankkeen tavoitteet

- hetki kysymyksille

Klo 14.45- 15.00

I Tanssin nimi: Kaverukset
koreografia ja tanssi:
Taru Hytönen
Milla Mäntylä
Hanna-Mari Paajanen

II Tanssin nimi: On my own
koreografia ja tanssi:
Jonna Ives
Nelli Parviainen
Minna-Liisa Penttinen
Saara Takala

Liite 4

LAPSIPERHEIDEN KEHITTÄMISTOIVEITA, VISIOITA JA TERVEISIÄ ASIKASKYSELY KEVÄT 2008/ LAVAUS

VIESTIT PÄÄTTÄJILLE

- Työryhmiä eri osa- alueille: asukkaat ja työntekijät
- Yhteisöllisyyden lisääminen
- Päätäjät osallistumaan nuorten pariin
- Kaupungintalon henkilöstön tavoitettavuuteen huomio
- Kuntalisä
- Omaishoidon tuki
- Avoin ilmapiiri – miten?
- Tiedottaminen avoimesti
- Työyhteisöjen ilmapiiriin huomio: vuorovaikutustaidot ja asiakkaan kohtaaminen - koulutusta
- Lapsiystävällinen Äänekoski – toimet sen eteen?
- Päätäjien jalkautuminen
- Kansanäänestyksiä suurista ja tärkeistä päätöksistä: sitovasti
- Enemmän kyselyjä perheille – toiveet/ Asukaskyselyjä
- Kaavoitetaan tontteja viheralueille tasapuolisesti
- Vanhempainiltoja toivotaan
- Nuorille kesätöitä
- Koulu Mämmelle!
- Johto 1 x v kentälle töihin
- Vaatekauppoja lapsille ja nuorille
- Henkilökunta väsy: resurssipula – vaikutus asiakkaisiin
- Lisää lääkäreitä ja hammaslääkäreitä
- Nuorisokahvila
- yrittäjäystävällisyyttä
- Viheralue – sivukylät autioituvat: palvelut kaukana, yksi lähikauppa on kallis. ”Porkkanarahaa”
- Avustajiin määrärahoja
- Resursseja lasten ja nuorten mielenterveystyön tukemiseen(Tk, nla, erit.opetus, perhenla, koulut)
- Kodin ja lastenhoidon apua
- parannettava uusien asukkaiden mahdollisuuksia päästä ”sisään”
- käsityökursseja ja kielten opiskelua
- pankkipalveluja lisää
- Henkilökunnalle asiakaspalvelukoulutusta
- omalääkäripalvelu Äänekoskelle
- vastuunkanto
- palvelukeskuksia kylille
- Ennaltaehkäisevään toimintaan satsaaminen on kunnan etu
- nettiadressi
- asukkaille tietoa virkajärjestelyistä
- TK- puhelinkeskus toimivaksi
- Kyselyjä nuorille

- Kannustakaa ja olkaa inhimillisiä työntekijöitänne kohtaan, heidän on tehtävä työtä, sitä näkyvää. Joten enemmän infoa, tietoa, kannustusta ja kiitosta heille.
- päättäjien vimma kehittää Hirvaskangasta näivettä muut ”pikkukylät”. Kaupungin säästövimma on saanut aikaan tämän perheen katselemaan taloa muualta!
- Jokainen päättäjä saisi käydä koettamassa miltä tuntuu istua sairaan pienen lapsen kanssa kolme tuntia päivystyvastaanotolla...tilata hml aikaa ja saada se 6 kk:n päähän...
- Antakaa lapsiperheiden todella vaikuttaa asioihin! Tämmöisten kyselyjen tulokset kaikkien nähtäville ja konkreettisia tekoja asioiden parantamiseksi. Maaseutuasuminen takaisin kunniaan. Mämmen kylän koulu takaisin ja pian!
- Vielä emme ole pysyneet perässä, missä kaupungin kaikki palvelut sijaitsevat...mikä milloinkin siirtyy tai siirtynee homehaittojen vuoksi? Aikamoista voughkaamista.
- Enemmän avointa mieltä ja joustavuutta uusille asukkaille ja matkailijoille.
- Johto ja organisaatio: Onko sopalla liian monta hämmentäjää, asiat takkuavat ja päätökset ovat mitä ovat, esim. pyykinpesun suhteen.
- Koko kunnan johto ja hallitus/ valtuusto uusiksi!
- Seura- avustukset sille tasolle jolla ne olivat ennen liitosta.
- Terveisiä päättäjille! Oma järkeäkin saa käyttää. Raha ei ratkaise kaikkea – harkintaa säästöihin!

LAPSET – LIIKUNTA – YMPÄRISTÖ

- Leikkikentät käyttäjille – suunnitteluun mukaan
- toimintaa murrosikäisille: metallikerho, sähkö, keskusteluillat, yhteiskuljetuksia keskustaan/ keskustasta
- Musiikkitapahtuma nuorille kesällä aikaisin illalla
- englanninkielinen leikkikoulu
- hoitaja kotiin
- kirjastoihin nuorten kirjoja
- ohjattu leikkikenttätöiminta
- Lapsille ja nuorille tulisi tarjota ilmaise harrastusmahdollisuudet esim. uimahalliin, Äänemäkeen yms. – näin kaikilla lapsilla olisi samanlaiset mahdollisuudet liikkua vanhempien varallisuudesta riippumatta.
- Paatelaan leikkipaikka
- srk- iltakerhoja lapsille
- baletti- ryhmä lapsille
- Nuorille pesäpalloryhmä ja lentopalloa, jumpparyhmä
- liikuntapaikat ilmaiseksi lapsille
- liikuntapuiston keinonurmi
- Jäähalli Äänekoskelle, jalkapallokoulu myös viheralueille
- uimakoulu viheralueille kesäisin
- urheilukoulu Hietamalle
- Viheralueille lapsille ja nuorille liikuntaryhmiä – kaikkia ei koripallo kiinnosta!

- laskettelurinne kuntoon
- uusi kaukalo Hietamalle
- Kesäleirejä edullisesti lapsille
- kerhoja ylä- aste ikäisille
- muskari
- erityislapsille liikuntapalveluja
- toimintaterapeutti Äänekoskelle
- vuoropäiväkoti
- kouluun pienryhmiä
- lukioon lisää kurssivalintoja
- kokoontumistiloja nuorille
- nuorille bändi- tiloja
- liikuntaa lisää kouluun
- neuvolaan lasten töitä esille
-

ALOITTEET – TOIVEET – VISIOT

- netin kautta mahdollisuus vaikuttaa päätettäviin asioihin (keskustelu tai äänestysosio lapsiperheille)
- päätöksistä tiedottaminen: kuka äänesti puolesta ja kuka vastaan
- Naapurintilat yhteiseen käyttöön
- tupakkatilojen paikat – etuovellako? Malli lapsille.
- Positiiviset päivähoiton tiedotteet koteihin
- aloitettiin kaupungin sivuille
- Keskustelutilaisuuksia – ilta päättäjien kanssa
- Virallinen ilmoitustaulu: esim. viheralueet
- yhteislaulutilaisuuksia
- lautakuntiin kiintiö lapsiperheiden edustajille
- asiakaspalautelaatikko
- Koulukuljetuksen koordinointi – vanhemmat mukaan suunnitteluun
- koulutusta lapsia kuljettaville takseille
- Kansalaisopistoon monipuolisuutta: puutyöt, soittimien rakentaminen, veneenrakennus
- kouluihin johtokunnat
- 200 euron kuntalisä!
- kasvatustilaisuuksilla
- Kirjastoon idealaatikko
- Asukkaat mukaan vaikuttamaan esim. liikennejärjestelyt
- entisten koulutilojen hyödyntäminen
- iltavalot sekä valot viikonloppuisin luistinradalle. Kopit kuntoon!
- Katuvalot
- kevyen liikenteen väylät
- katokset pysäkeille
- huomio nopeusrajoitukseen – lasten turvallisuus
- katukyltit ajantasalle
- puistoon penkit ja pöydät
- satamaan penkit
- autoton keskusta Äänekoskelle
- kierrätyspisteitä lisää
- liikennevaloja lisää

- leikkipuistoihin valaistus
- poliisin tulisi valvoa koulumäen ja Hiskinmäen koulujen liikennettä aamuruuhkien ajan.

LASTEN JA NUORTEN TOIVOMUSLISTA

1. haluaisin koulun **kirjastoon uusia kirjoja**
2. pitäis **siivota** kadut, kun ne on niin roskaset ja et-tä
3. koulun pihaan tulis **keinut** ja että
4. koulussa ois enemmän **puuroa**.
5. **Hevostarvikekauppa**
6. Lisää talleja
7. Siisti luonto
8. **Rautatieasemat** voisi kunnostaa
9. Äänekoskella voitaisiin **parantaa teitä**
10. Voitaisiin myös rakentaa **lasten vaatekauppa**
11. Koskelle voisi tehdä enemmän **leikkipuistoja**.
12. Koulu voitaisiin vähän remontoida
13. Paatelan tallin saisi purkaa, kun se on vaarallinen ihmisille ja hevosille
14. Äänekoskea voisi parantaa kunnostamalla kirjaston. Äänekosken kirjastossa on hirveän huono il-
ma
15. **Uimahallissa** pitää olla pitempi liukumäki

LASTEN JA NUORTEN VISIOT 2012

1. Äänekoskelle voisi tulla **uusi puisto**. Jossa olisi paljon mäntyjä ja kuusia.
2. Äänekoskelle pitäisi tehdä **uusi työpaikka**. Sellainen, jossa olisi ihmisiä, jotka suojaisivat luontoa roskaamiselta
3. **luontoa lisää**
4. **elektroniikkaa** paljon enemmän kuin nyt
5. uusia **sääntöjä**
6. uusia **keksintöjä**
7. tutkimus laajenee pitkälle historiaan
8. Äänekoskelle **kuuluisia ihmisiä**.
9. Äänekoskella tulevaisuudessa voisi olla **Kenneli**.
10. V. 2012 pitää olla **nopeampi lääkäripalvelu**.
11. Voisi palkata **lisää työntekijöitä siivoamaan luontoa**.
12. Voisi poliisit antaa **sakkoja** jos huomaavat ihmisten roskaavan ja likaavan luonto
13. Vuonna 2012 ihmisiä olisi noin 40.000

LASTEN JA NUORTEN TOIVOMUSLISTA

LASTEN JA NUORTEN VISIOT 2012

1. Äänekoskelle voisi tulla **orvoille koirille koti**
2. Äänekoskella pitäisi hankkia sellainen paikka, jossa **voisi kiipeillä.**
3. Äänekoskea voitaisiin parantaa sillä, että tänne rakennettaisiin iso **tennishalli.**
4. Äänekoskella voisi olla **huvipuisto**
5. Äänekoskella **pyöräteissä** parannettavaa
6. Koulun pihaan lisää **jalkapallomaaleja**
7. Torille uusi grilli ja **tori** puhtaaksi roskista
8. Lisää **rakennustarvikekauppoja**
9. Haluaisin, että poliisiasema olisi todella iso ja että **poliisit** valvoisivat enemmän.
10. Ja haluaisin, että Äänekoskeita voisi kulkea **junalla**
Jyväskylään ja että palomiehet saisivat uudet **paloautot.**
11. Äänekoskelle voisi tulla **akilityä**
12. haluaisin, että Äänekoskella ei olisi **kiusaajia**
13. **Lohia** saisi kasvattaa enemmän.
14. **Formularata** pitäis rakentaa Suolahteen
15. hintoja pitää alentaa.
1. on **kunnostettu** siis pyörätiet ja se autotie ja ne talit, jotka oli huonossa kunnossa.
2. **Leikkipuisto** vuonna 2012 ja vieressä Äänekosken kirjasto
3. S- Marketin edustalla on vain ruohikko, jossa taide-teos ja penkkejä ja sinne jotain uutta.
4. Koulun aulan penkeissä on huomattava määrä purukumia penkkien alapuolella. Tämän seikan poistamiseksi oppilaskunta ehdotti tupakoinnista kärkeväille **"purkkanakkia"** eli purukumien poistamista pulpeteista, tuoleista penkeistä, pattereista jne. (Oppilaskunta)
5. Ehkä vuonna 2012 voin sanoa naapuripaikkakunnalla asuvalle kaverilleni, että kyllä minun kotikaupungissani **nuorten mielipiteet huomioidaan hyvin!**
6. jos perustettaisiin esim. nuorisovaltuusto- ja ehkä myös kuunneltaisiin sen mielipiteitä.

LASTEN JA NUORTEN TOIVOMUSLISTA

16. **Julkiksia** sais tulla Äänekoskelle
17. **Roistot** pidätettäis aina rikospaikalla
18. Äänekoskelle pitää tehdä **isompi luistelurata**
19. **Kinomikko** pitää uudistaa.
20. Äänekosken keskustaa pitää huoltaa enemmän
21. Äänekoskeen ei saisi laittaa turhan takia liikenneympyröitä.
22. Haluaisin kouluihin **hyvää ruokaa** ja että ei huudettaisi ruokaloissa
23. Oppilaskunta toivoisi, että tulevaisuudessa ysiluokkalaisille järjestettäisiin päättäjätanssit ja
24. Toiveena on edelleen, että koulu alkaisi 08.00 ja
25. Oppilaskunta toivoo kouluun ns. lukunurkkausta kokeisiin valmistautumista varten.
26. **Uusi kartta** torin viereen
27. **Uudet linjat - autopsäkit**
28. Meiltä ei kovin mielipiteitä ole kysytty ja luulisin
29. että jos kysyttäisiin, niin hyviä ehdotuksia tulisi varmastikin paljon. Ja mekin päästäisiin sitten osallistumaan kunnan yhteisiin päätöksiin, ja se olisi kiva juttu. ☺

Nuori kysyy:

7. Miksi uimarannalta nimeltä kellonkanta **poistettiin lauta**?
8. Miksi uuden Äänekosken **kartoissa** ei näy Mustanniemien takana sijaitsevaa asutusaluetta? Vaikka se perustettiin ennen uutta Äänekoskea?
9. **Kuka päättää** koulun seinistä ja muusta viihtyvyydestä? Pienetkin värikkäät kuvat tai taulut seinillä tai vaikkapa muutama tekokasvi (kuten kirjastoluokassa), lisääisi mukavasti koulun viihtyvyyttä. Nuorista olisi varmasti mukavaa saada olla itse mukana päättämässä tämänkaltaisia asioista.
10. Äänekosken keskustassa on tehty paljon muutoksia, **miksei ole kysytty myös nuorten mielipiteitä?**
11. Eikö olisi järkevämpää tarjota töitä kiinnostuneille, heidän iästään huolimatta?

LASTEN JA NUORTEN TOIVOMUSLISTA

30. Äänekoskella nuorille pitäisi antaa parempia **mahdollisuuksia osallistua** kunnan asioiden päättämiseen.
31. Nuoren ideoita, ehdotuksia ja mielipiteitä varten voisi olla olemassa esimerkiksi **palautelaatikko** koulussa ihan konkreettisesti muodossa tai vaikka sitten internetissä
32. Monien olen kuullut kaipaavan jonkinlaista nuorten **vapaa- ajanvietto paikkaa**, jonne voisi mennä koulun jälkeen.
33. Toivoisin Äänekoskelle tulevan lisää **eksoottisempia pelikenttiä** kuten Paintball piireistä tuttu Sub-air. Myös eksoottisempia lajeja voitaisiin mainostaa enemmän.
34. Mielestäni nuorilla pitäisi olla **oma ryhmä**, jossa on vähän kaikenikäisiä. Ryhmässä päätettäisiin nuorten asioista jotta nuorten oikeudet tulee esiin.
35. olisi paljon innokkaita osanottajia vaikka erilaisiin **itsepuolustuslajeihin**
36. nuorisotyötä pitäisi uusia aika kokonaisvaltaisesti:

nuokkarin henkilökunnasta pitäisi tehdä pysyvää, tava-
roita ja harrastusmahdollisuuksia pitäisi uusia

37. Nuorille voisi myös järjestää **erilaisia tapahtumia**: ai-
na vain samaa rockia tai metallia

38. te aikuiset voisitte **asettaa itsenne nuorten asemaan**
ja katsoa Äänekoskea nuorten silmin.

Liite: 6

PALAUTELOMAKE /Ohjausryhmä

Aika ja paikka _____ / _____ 2008

Nimi _____

VASTAATHAN ALLA OLEVIIN KYSYMYKSIIN, AJATUKSEN KANSSA. TAVITTAESSA VOIT JATKAA KÄÄNTÖPUOLELLE.

MERKITSE RASTI HALUAMAASI KOHTAAN. PERUSTELE VASTAUKSESI.	KIITETTÄVÄ	HYVÄ	KOHTALAINEN	HUONO	EN OSA A SA-NOA
1. Tapaamisten sisällöllinen anti (Sinulle henkilökohtaisesti, toimialallesi, seudulle...) Perustelut:					
2. Kokousten järjestelyt (kutsu, muistio, tila, tarjoilu) Perustelut:					
3. Arvioi omaa aktiivisuuttasi tapaamisissa. Olisitko voinut toimia toisin, miten? Perustelut:					
4. Tapaamisten kokonaisarviointi (ilmapiiri, kuulluksi tuleminen, informaatio jne.) Perustelut:					

5. Miten koit roolisi ohjausryhmässä?

6. Kerro lyhyesti miten "Lavaus"- hanke Sinun mielestäsi eteni/ toteutui, ohjausryhmän jäsenen näkökulmasta? (Aikataulu, saatu materiaali, tiedottaminen...)

7. Sana on vapaa/terveiset projektipäällikölle jne.

Kiitos vastaamisesta!

Liite: 7

PALAUTELOMAKE /Jory

Aika ja paikka _____ / _____ 2008

Nimi _____

Vastaathan alla oleviin kysymyksiin, ajatuksen kanssa. Tarvittaessa voit jatkaa kääntöpuolelle.

Merkitse rasti haluamaasi kohtaan. Perustele vastauksesi.	KIITETTÄVÄ	HYVÄ	KOH-TALAI-NEN	HUO-NO	EN OSAA SA-NOA
1. Tapaamisten sisällöllinen anti ja merkitys (Sinulle henkilökohtaisesti, työllesi, Uudelle Äänekoskelle...) Perustelut:					
2. Kokousten järjestelyt (kutsu, muistio, tila, tarjoilu) Perustelut:					
3. Arvioi omaa aktiivisuuttasi tapaamisissa. Olisitko voinut toimia toisin, miten? Perustelut:					
4. Tapaamisten kokonaisarviointi (ilmapiiri, kuulluksi tuleminen, saatu informaatio jne.) Perustelut:					

5. Miten koit roolisi johtoryhmässä?

6. Sana on vapaa/terveiset projektipäällikölle jne.

Kiitos vastaamisesta!

Liite: 8

PALAUTELOMAKE /Vastuutiimi

Aika ja paikka _____ / _____ 2008

Nimi _____

Vastaathan alla oleviin kysymyksiin, ajatuksen kanssa.

Merkitse rasti haluamaasi kohtaan. Perustele vastauksesi.	Kiitettävä	Hyvä	Koh- talai- nen	Huo- no	En osaa sanoa
1. Tapaamisten sisällöllinen anti (Sinulle henkilökohtaisesti, työyhteisöllesi, yhteistyölle jatkossa) Perustelut:					
2. Kokousten järjestelyt (kutsu, muistio, tila, tarjoilu, aika, kokousten tiheys) Perustelut:					
3. Arvioi omaa aktiivisuuttasi tapaamisissa. Olsitko voinut toimia toisin, miten? Perustelut:					
4. Tapaamisten kokonaisarviointi (ilmapiiri, kuulukuksi tuleminen jne.) Perustelut:					

5. Miten koit roolisi vastuutiimissä ja tehtäväsiannot suhteessa koko projektiin? Miten hanke eteni mielestäsi kokonaisuutena?

6. Toivoisin/en toivo vastuutiimin jäsenten säännöllisiä tapaamisia edelleen, perustelut

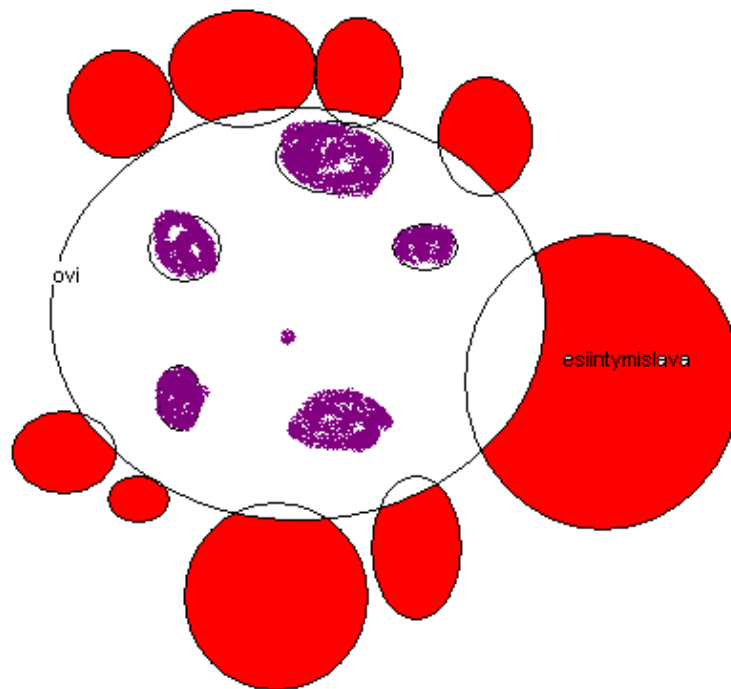
7. Sana on vapaa/Visio hankkeen jälkeisestä elämästä Äänekoskella/ terveiset projektipäällikölle jne.

Kiitos vastauksestasi!

Liitteet: 9 -10 Visiot/ perhekeskusmallista/ kirjasto ja perhepäivähoito

Upea kodikas suuri pyöreä aula/halli

- keskellä jokaista taajamaa (Äki, Kgas, Suolahti, Sumiainen)
- eri toiminnot sujuvasti ja saumattomasti saatavilla
- olotila, lapset askartelevat, leikkivät
- vanhemmat seurustelevat, keskustelevat – vertaisporukat
- sekä hengen että ruumiin ravintoa tarjolla edullisesti tai maksutta
- kirjasto palveluineen siinä samassa – satutuokiot, nukketatteri...
- neuvolapalvelut, lastenhoitorinki tarjolla tilauksesta, seurakunnan palvelupiste, perheneuvola...
- kulttuuritapahtumat, liikuntajutut – omat estradit
- nuorisotilat vähän erillään mutta samassa kokonaisuudessa
- myös keskittyneeseen tutkimiseen omia koppeeroita
- työntekijät viihtyvät keskenään, ja näkevät synergiahyödyt
- kaikki äänekoskelaiset voivat hyvin – ei olla yksinäisiä...
- vanhuksille yms. halukkaille kuljetukset toimivat

- tänne on helppo ja mukava kaikkien tulla

KOKOUSTILAT

KAHVIHUONE

PERHEPÄIVÄHOIDON TUKIPÄVELLUT

OHJAAJAT

TERAPIATILAT

Visio: Perhekeskusmalli/ pph

LASTENNEUVOLAT

PERHENEUVOLA

SOSIAALITYÖ/ LASTENSUOJELU

Ennaltaehkäisevä perhetyö

ÄITYS- JA PERHESUUNNITTELU
NEUVOLAT

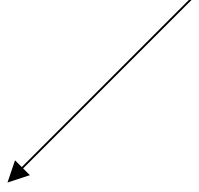
JÄRJESTÖTILA/
AVOIN PÄIVÄKOTI

Esim. MLL, srk, ym.

SISÄÄN

NEUVONTA

PERHEPALVELUT

Liite: 11

Palautelomake/ Äänekosken kaupungin kysymyspatteristo 2008

Tarkasteltavat palvelut:

Kerro muutamalla sanalla miten koit kysymyksiin vastaamisen.

Tuottiko tämä yhteinen prosessi sisällöllisiä tai rakenteellisia oivalluksia/ ideoita;

- uusia tapoja ajatella tai toimia arjessa?
- uusia konkreettisia toteutettavissa olevia toimintamalleja?
- muuta mitä?

Päiväys ja allekirjoitus (vapaaehtoinen)

_____ / _____ 2008

LAPSIVAIKUTUSTEN ENNAKOINTI JA ARVIOINTI KUNTA- JA PALVELUMUUTOKSISSA- hankkeen

PÄÄTÖSSEMINAARI

11.6.2008 klo 12 - 16.00

SUOLAHTISALISSA os. Sirkanpolku 1, 44200 Suolahti

- 12.00 Keski-Suomen kotiseutulaulu; yhteislaulu
- Yhteislaulut säestää Else Korhonen
- Avaussanat Rolf Nyholm, kaupunginhallituksen puheenjohtaja
Äänekosken kaupunki, hankkeen joryn jäsen.
- Lasten esitys; Alkulan päiväkoti Ito Rauno Sepän johdolla
- 12.15 Juhlapuhe; ohjelmajohtaja Georg Henrik Wrede
- 13.00 "LAVAUS" – hankkeen taustaa, Liisa Heinämäki, erikoistutkija, Stakes
Hankkeen vaikuttavuus, Sirpaleena Toikka, projektipäällikkö, Koske
- 14.00 Tauko – täytekkutarjoilu. Keltainen puurakennus.
- Lasten töiden näyttely
- 14.30 Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula
- 15.15 Kommenttipuheenvuorot
- Perhepalvelujen johtaja Pirjo Heinonen, Äänekosken kaupunki
- Vanhempi rikoskonstaapeli Anu Tervanen, Äänekoski
- Äänekosken kaupungin johtaja Hannu Javanainen
- 15.45–16.00 Päätössanat; Johtaja Marja Heikkilä, Koske
Suvivirsi; yhteislaulu
X-S Tyttöbändi; Elli Lehtonen, Ida Lehtonen, Milja Leskinen, Sanna Korhonen ja Karoliina Taivalmäki

Seminaarin puheenjohtajana toimii erikoistutkija Liisa Heinämäki Stakesin Jyväskylän yksiköstä.

HENKILÖSTÖN TOIVEITA, KEHITTÄMISIDEOITA JA VISIOITA

- kuntaorganisaatio on laaja-alainen ja pirstoutunut -> hallintorajat ylittävän yhteistyön lisääminen olisi erityisen tärkeää

- lasten kuuleminen ja osallistaminen osana kouluopetusta (perusopetus, lukiot)
- vanhalla Äänekoskella tehty kysely 90-luvulla (?) koskien Äänekosken keskustan kehittämistä
 - o vastaajat: 9-12 v, 13-14 v, 16-19 v
 - o kysyttiin mielikuvia mm. seuraavista asioista: keskustan kaunein/rumin paikka, istutukset, liikenteelliset kysymykset, palvelut
- Voisi tehdä vastaavan kyselyn uudestaan ja verrata saatuja vastauksia edellisen kyselyyn vastauksiin
- Olisiko kirjaston mahdollista järjestää vanhemmille tilaisuuksia, joissa kerrottaisiin lukemisen merkityksestä lapsen kehitykselle, ihanista erilaisista kirjoista, jotka (ilmaiseksi) ilahduttavat myös aikuista lukijaa, toisivat riemullisia yhdessäolohetkiä perheelle. Löytyisikö päiväkodeista yhteistyökumppania? Ne ensimmäiset vuodet ovat niin tärkeitä. (Kolme satua joka päivä kouluikään asti ja saamme hyviä lukijoita). Voisiko vaikka kerran vuodessa olla palaveri, jossa mietittäisiin vuoden ohjelmaa ja järjestämismahdollisuuksia. Sitten tulee mieleen tuo meidän kerhuhuone, jolla voisi olla enemmänkin käyttöä? Entä se nuorisoyhteisö? Pelkkiä hankalia asiakkaitako? Löytyisikö uutta näkökulmaa?
 - o Kuunneltava nuoria ja lapsia, lapsiperheitä
 - o Kunnollinen asiakaskysely
 - o Nuorille ja lapsille myös omia näyttelyitä, teematapahtumia
 - o Kirjaston nettisivuille voisi tehdä jotain ”hauskaa”
 - o Tarvitaan riittävästi työvoimaa, jos palveluja halutaan kehittää, ei se taida tapahtua itseksensä
- Nuorisofoorumi, joka koostuu alueen nuorista. Heillä lienee realistinen käsitys paikkakunnalla vallitsevasta tilanteesta. Mitä on ja mitä puuttuu! Tämän foorumin kanssa yhteistyö tulee antamaan ehkä paljonkin lisäpotkua pyrittäessä kehittämään tulevaisuuden palveluja alueen nuorisolle. On vain pidettävä huoli siitä, että paikkakunnan poliitikot antavat arvoa kyseiselle foorumille ja ottavat sen esittämät kannanotot onkeensa.
- Tukioppilastoiminnan hyödyntäminen koulupoliisitoiminnassa. Tukioppilailta on realistinen käsitys omassa koulussaan vallitsevasta tilanteesta sekä niistä asioista, joissa poliisin apua eniten tarvitaan. Esimerkiksi koulukiusaaminen, näpistely, liikennekäyttäytyminen ym. teemat. Valitun teeman tiimoilta voisi toteuttaa projektin yhteistyössä poliisin ja tukioppilaiden / koulun kanssa.

LAPSIVAIKUTUSTEN ENNAKOINTI JA ARVIOINTI KUNTA- JA PALVELUMUUTOKSISSA

1.11.2007 – 31.7.2008

TAVOITTEET

1. toteuttaa lapsivaikutusten arviointi kolmen kunnan yhdistyessä muodostuneessa uuden Äänekosken kaupungissa ja sinne muodostetussa uudessa palvelurakenteessa
2. mallintaa lapsivaikutusten arvioinnin prosessi, jota ei ole aikaisemmin toteutettu
3. muodostaa Äänekoskelle pysyvä, lasten ja lapsiperheiden palveluja arvioiva toimintatapa
4. tuottaa hyödynnettävää kokemustietoa lapsiperhepalveluiden arvioinnista ja pilottivaiheessa mallinnetun arviointivälineen käyttämisestä muiden kuntien käyttöön.
5. mallintaa tapoja, jolla lapset, nuoret ja lapsiperheet voivat aktiivisesti osallistua palvelujen arviointiin

Lisäksi;

1. hanke edistää Äänekoskella välittömästi ja kehitettävän työvälineen kautta välillisesti kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämistä
2. hankkeen tuotos on kaikkien kuntien hyödynnettävissä ja se on jaettavissa sosiaalialan osaamiskeskusten kautta kaikkien kuntien käyttöön.
3. hanke tuottaa mallinnuksena pysyvän lapsivaikutusten arvioinnin toimintatavan kuntien palveluiden järjestämiseen ja tukee näin peruspalveluiden järjestämistä ja lapsiperheiden asemaa.
4. hanke tukee lähipalveluiden järjestämistä mallintamalla niiden arviointia ja kokonaisuuden muodostamista
5. hanke toteutetaan yhden (kuntaliitoksessa muodostuneen) kunnan alueella, mutta se tukee kuntien yhteistoiminnan tai rakennemuutosten kehittämistä tuottamalla tietoa palvelujen vaikutusten ennakoinnista.

linkki: <http://www.lapsiasia.fi>

TOIMIJAT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Hanketta hallinnoi Äänekosken kaupunki. Yhteistyökumppaneita ovat mm. Stakes Jyväskylän yksikkö, Stm, Jkl:n yliopisto ja Jamk.

Hanke on osa Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kehittämistoimintaa.

RAHOITUS

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Äänekosken kaupunki

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

Sirpaleena Toikka

puh. 040- 5853714.

sirpaleena.toikka@koske.jyu.fi

POSTIOSOITE

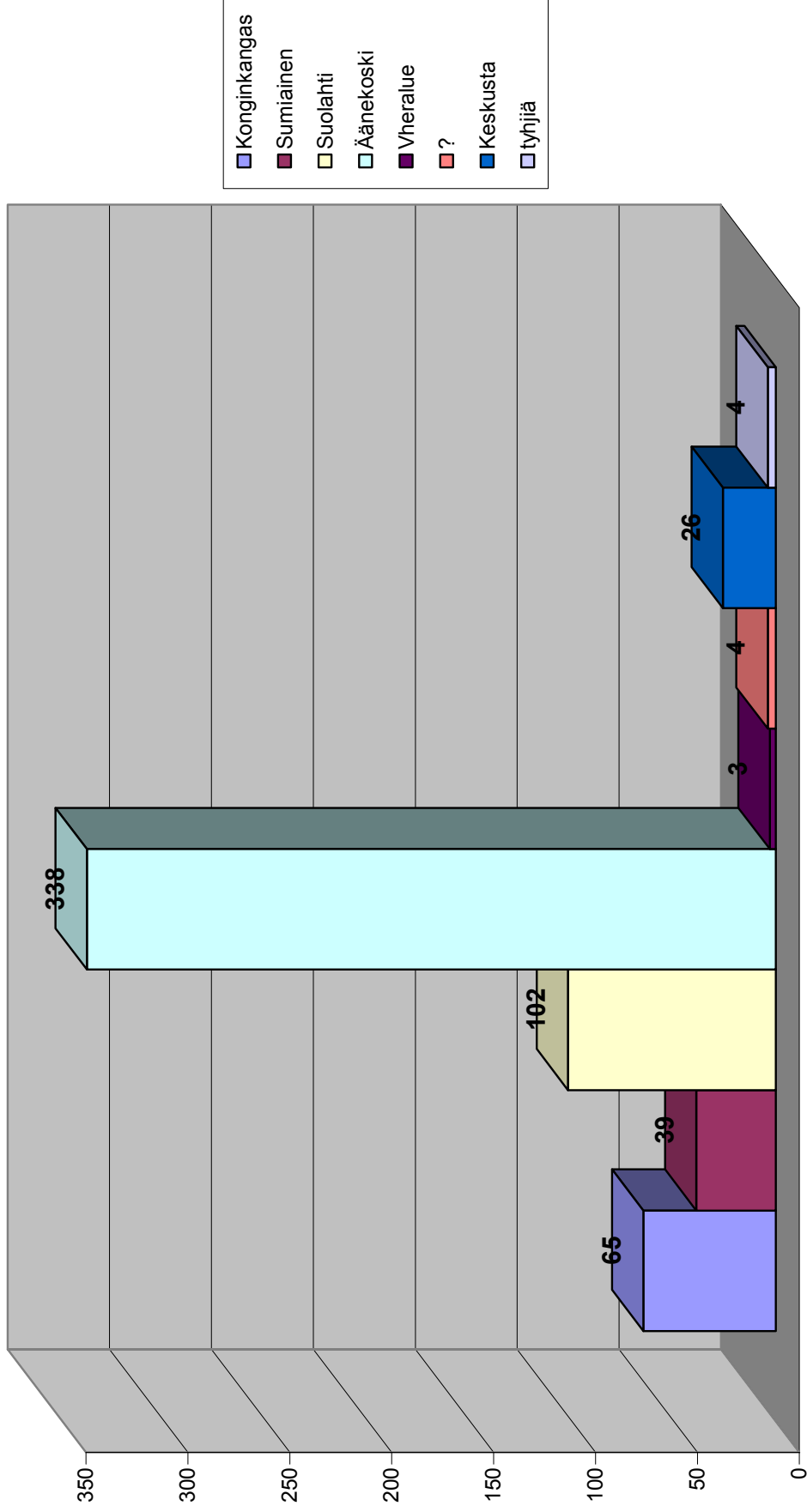
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus,
PL 35 (ToB) 40014 Jyväskylän yliopisto

KÄYNTIOSOITE

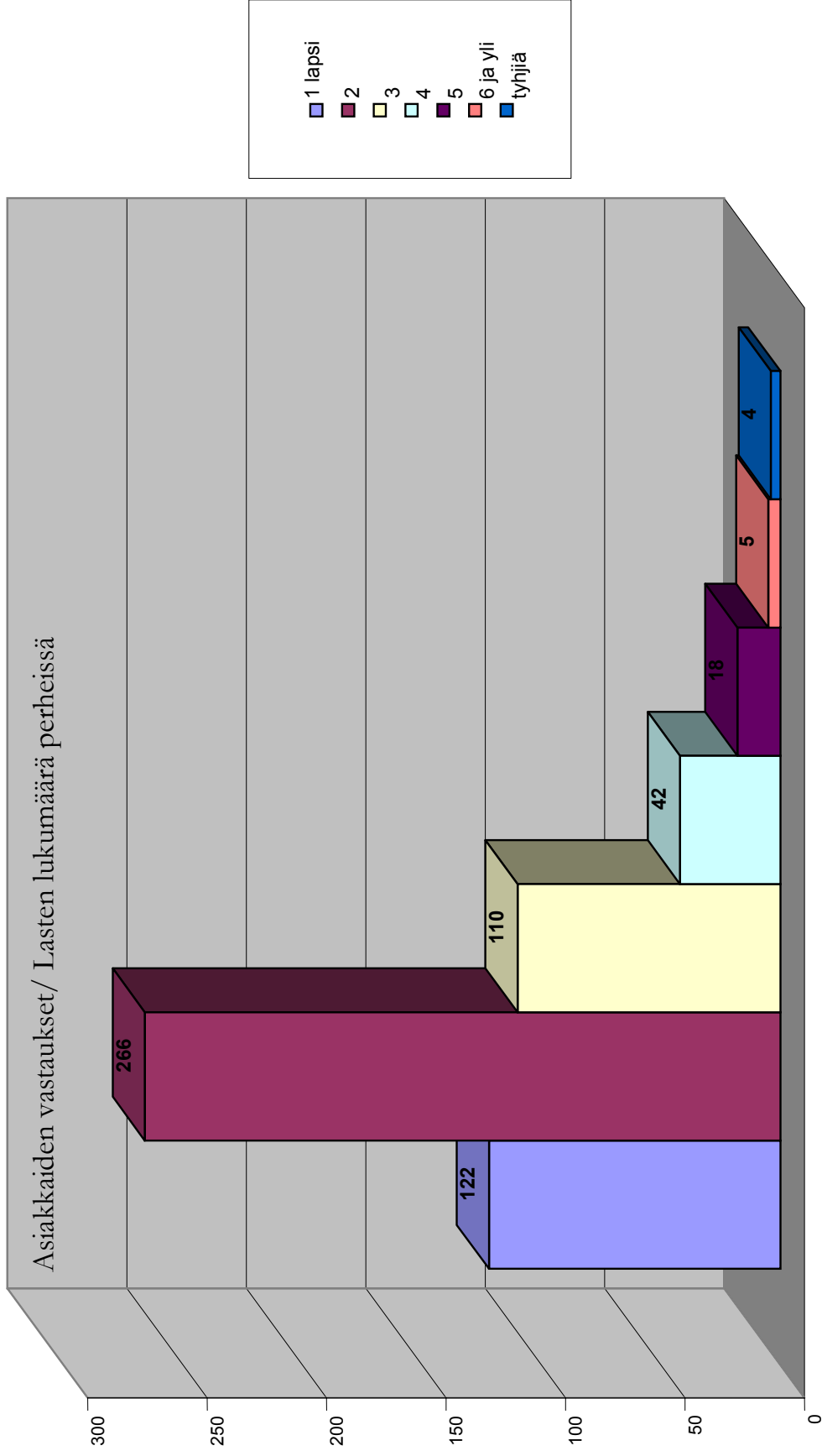
Matarankatu 4, 2. kerros, Jyväskylä

www.koske.jyu.fi

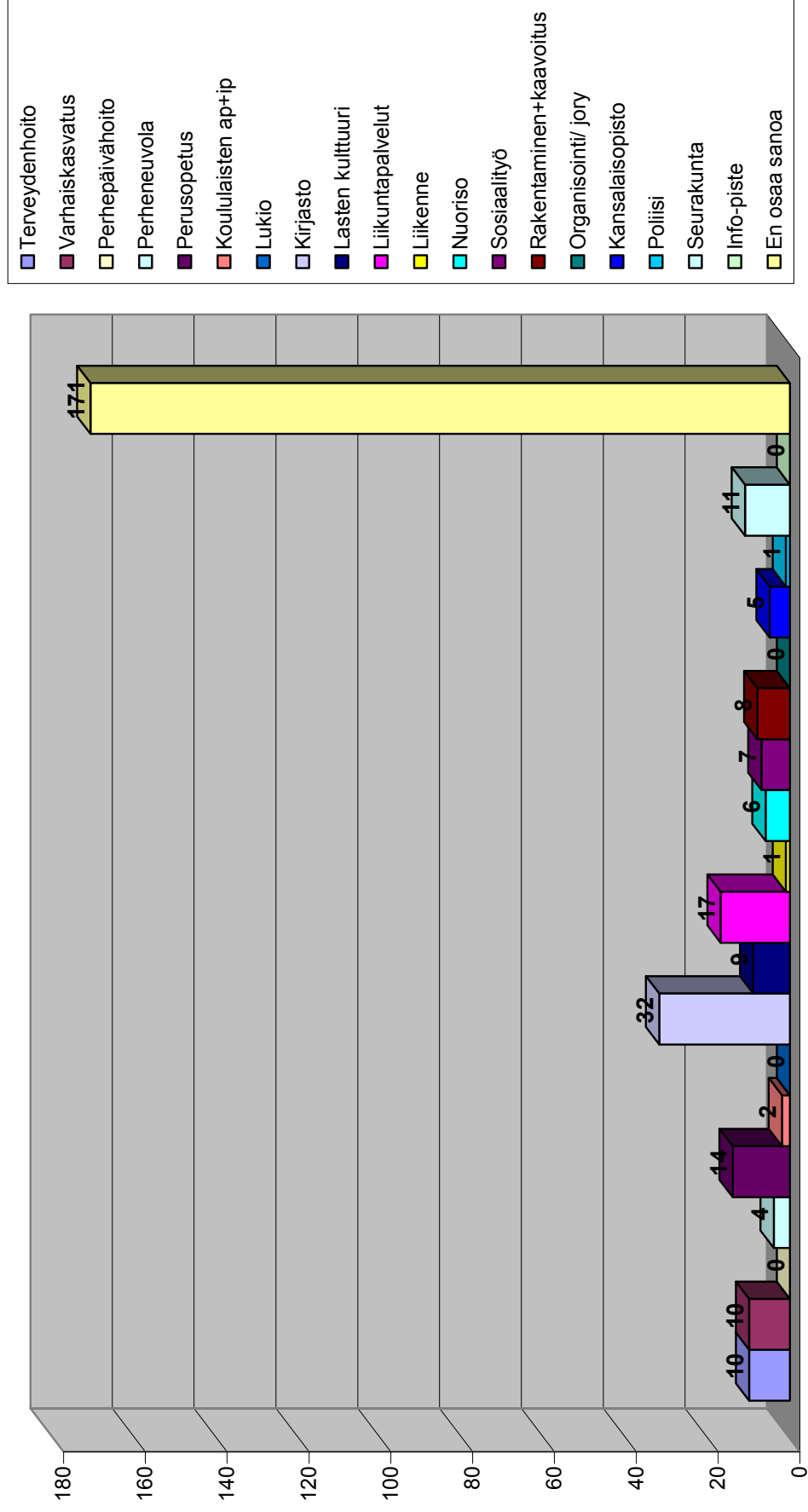
Asiakkaiden vastaukset taajamittain/ Lavaus 2008

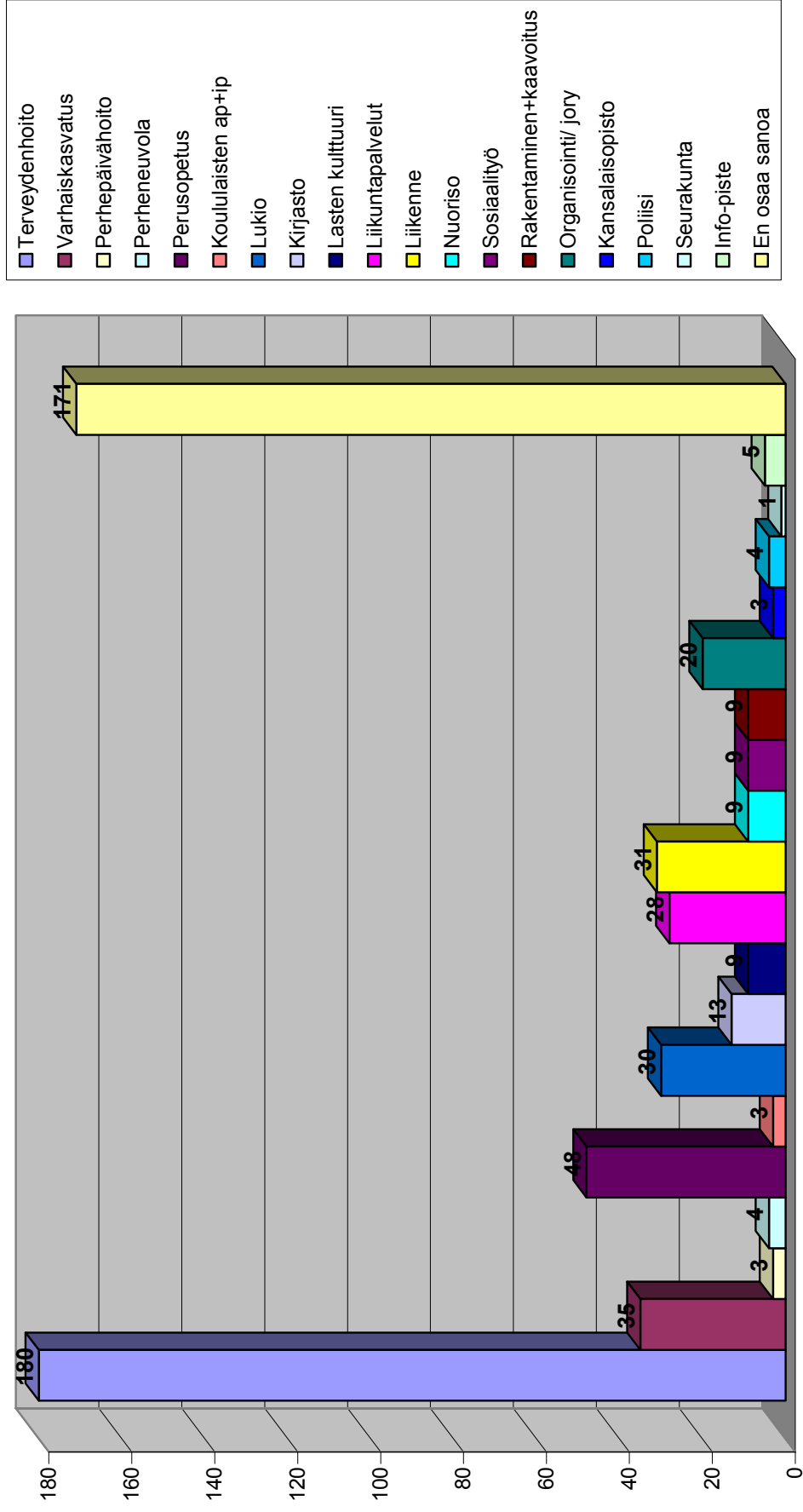
Liite 17: Taulukko 2 b

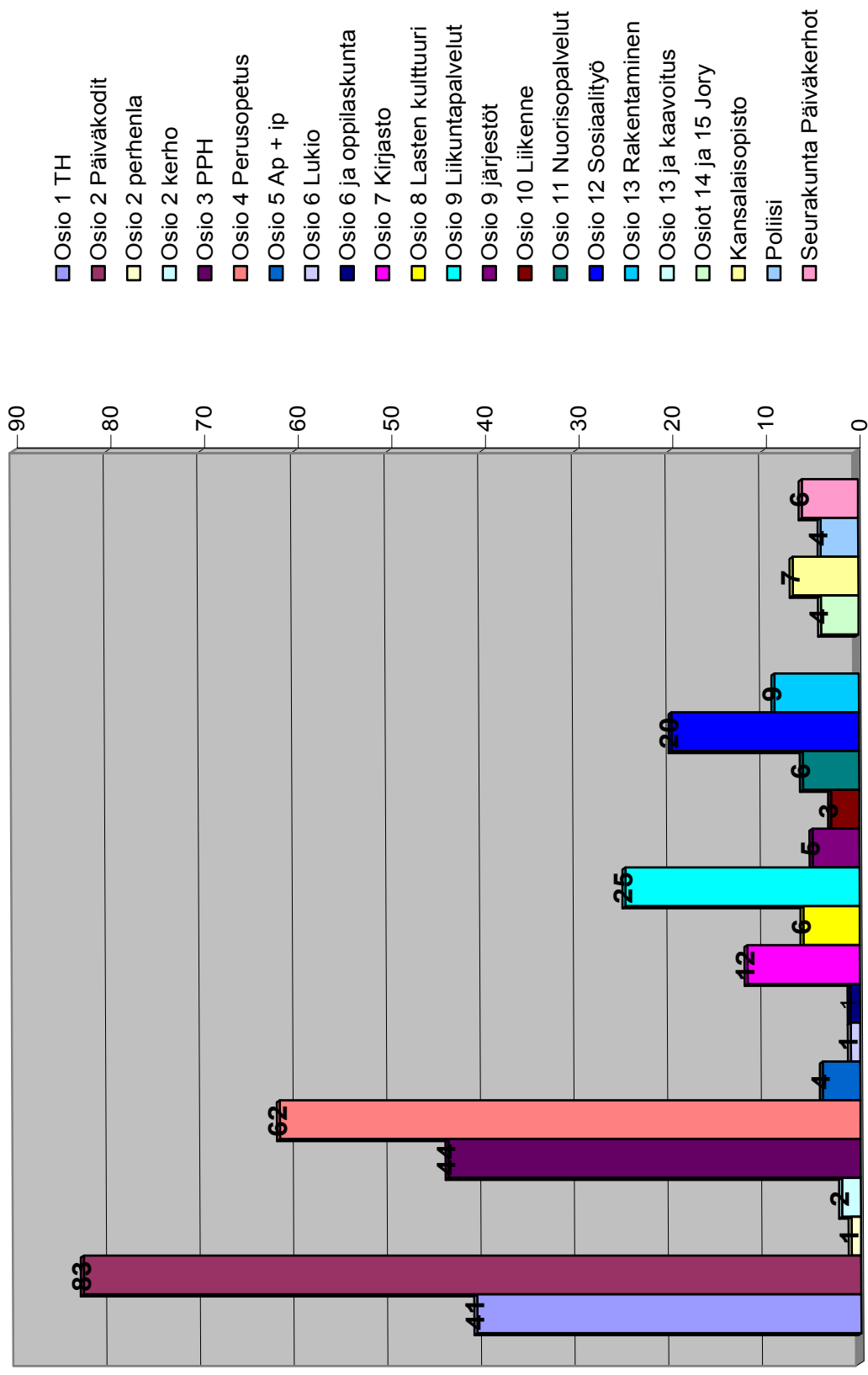
Palvelut parantuneet palvelusektoreittain/ asiakkaat/ mainintojen lukumäärät

Palvelut heikentyneet palvelusektoreittain/ asiakkaat/ mainintojen lukumäärät

Henkilöstön vastaukset / Lavaus 2008

Kuntalaisen ääni mukaan päätöksentekoon

Moitteita kuntalaisilta saivat puolestaan lääkäripula sekä päivähoidon maksut

ANNUKKA SEPPÄVUORI

Ääneseudun lapsiperheet kokevat lasten terveydenhuollon riittämättömäksi. Huoltajat ovat tyytymättömiä muun muassa terveyskeskuslääkäreiden ja hammaslääkäreiden puutteeseen. Lisäksi kouluterveydenhuollon palveluista löydettiin epäkohtia.

Näin kertoi Keski-Suomen sosaalialan keskus Koske:n projektipäällikkö **Sirpaleena Toikka** keskiviikkona Suolahtisalissa. Tilaisuudessa keskusteltiin kuntaliitoksen vaikutuksesta lapsiperheiden arkeen. Keskustelun taustana oli aiheesta tehty selvitys.

Kouluterveydenhuollon kritiikki yllätys

Perusturvajohtaja **Raija Kolehmainen** mukaan kouluterveydenhuollon saama kritiikki tuli selvitysryhmälle yllätyksenä, sillä kouluterveydenhuollossa ei ole tapahtunut varsinaisia muutoksia. Äänekosken kaupunkia vaivaa kuitenkin lääkäri- ja hammaslääkäripula, mikä näkyy myös lapsiperheiden arjessa.

Valtakunnallisesti kiinnostavassa selvityksessä kysyttiin lapsiperheiltä sekä lasten kanssa työskenteleviltä näiden näkemyksiä lapsiperheiden palveluiden tilasta.

ANNUKKA SEPPÄVUORI

Suolahtisalissa pohdittiin keskiviikkona keinoja kuntalaisten herättelemiseksi mukaan päätöksentekoon.

Hankkeen tarkoituksena oli selvittää Äänekosken kuntaliitoksen tuomia muutoksia lapsiperheiden ja lasten kanssa työskentelevien arkeen sekä rakentaa malli näiden toiveiden kuuntelemiseksi kuntaliitoksissa sekä muissa palvelumuutoksissa.

Päivähoidon sopimukset ihmetyttävät

Äänekoskelaiset löysivät myös perusopetuksesta ja päivähoidosta kehitettävää. Päivähoidossa puhuttaa sopimuspäiväkäytäntöjen muutos.

Ennen päivähoitomaksut perittiin vain niiltä päiviltä, kun lapsi oli päivähoidossa. Viime syksystä asti taas on voinut valita vain, maksako 10 päivästä vai koko kuuksaudesta.

Kaupunki aikoo kuitenkin kritiikin myötä selvittää, millaisia tarpeita kuntalaisilla on päivähoidon suhteen.

Päätäjät halutaan keskustelemaan

– Toisaalta kyselyssä tuli esille sellaisia asioita, jotka olisivat tulleet vastaan joka tapauksessa ilman kuntaliitosta, totesi perhepalvelujohdaja **Pirjo Heinonen**.

– Esimerkiksi sopimuspäiväkäytäntöihin haettiin mallia Jyväskylän seutukunnista, eikä asia liittynyt millään tavalla kuntaliitokseen.

Vanhemmat toivoivat myös, että päätäjät jalkautuisivat ja järjestäisivät esimerkiksi kouluihin kuulemistilaisuuksia.

Kuntauudistuksen lapsivai-
kutuksista tehtiin toiminta-

malli, jolla perheiden ja työntekijöiden ääni saadaan kuuluviin.

Henkilökunta mukaan kehittämistyöhön

Perusturvan ja perhepalvelun työntekijöillä on runsaasti hyödyntämiskelpoista asiantuntemusta omista toimialoistaan, ja henkilökunta itse haluaa olla mukana kehittämässä työhönsä liittyviä asioita.

Myös lasten asiantuntijuutta korostettiin.

– Perustuslaissakin sanotaan, että lapsia tulee kuulla heitä koskevissa asioissa heidän oman kehitystasonsa mukaisesti. Esimerkiksi koulua koskevissa asioissa voitaisiin kysyä näkemyksiä lasten parlamentilta ja nuorisovaltuustolta, kertoi sosiaali- ja terveysministeriön lapsiasiavaltuutettu **Maria Kaisa Aula**.

Marraskuussa käynnistyneessä selvityksessä lähetettiin kyselykaavake vajaalle 600:lle lapsiperheelle sekä kaikille lasten kanssa työskenteleville muun muassa terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksessa, kirjastoissa, sosiaalityössä ja liikunnassa. Lisäksi kysyttiin lasten mielipiteitä kotikaupungistaan.

Selvitys valmistuu heinäkuun lopussa, jonka jälkeen arvioidaan kunnan perheille suunnattujen palveluiden toimivuutta uudelleen.

MAAKUNTA

Lapsiperheiltä runsaat eväät päättäjäille

UUSI ÄÄNEKOSKI: Lavaus-pilottihanke antoi tietoa siitä, miten kuntaliitos vaikuttaa lapsiin, lapsiperheisiin ja henkilöstöön. Välillä kuntaliitos joutui syyttäkin syntipukiksi.

ÄÄNEKOSKI

Ira Blomberg-Kantsila

Kun 576 asiakasperhettä, noin 250 lasta ja iso osa kunnan henkilöstöstä sanoo sanottavansa kuntaliitoksen uudistamasta Äänekoskesta, kunnan viskaaleilla riittää pureskeltavaa. Äänekoskelaiset saivat äänensä kuuluviin Keski-Suomen sosiaalialanosaamiskeskuksen kehittämistoimintaan kuuluvassa Lavaus-hankkeessa, jossa Äänekoski toimi valtakunnallisena pilottikuntana.

– Kuntaliitos on aiheuttanut paljon turhautuneisuutta ihmisissä, projektipäällikkö **Sirpa-leena Toikka** sanoo.

– Asiakkaat kaipaavat nykyistä enemmän yhteisöllisyyttä ja talkoohenkeä, he haluavat päättäjien jalkautuvan ja kuuntelevan heitä jo asioiden suun-

nitteluvaiheessa. Myös kunnan henkilökunta haluaa olla mukana vaikuttamassa.

Päivähoito vastaa haasteeseen

Äänekosken päivähoito sai sapiskaa Jyväskylän malliin menemisestä, mikä tarkoitti joustamattomuutta sopimuspäivien määrässä. Perhepalvelujohtaja **Pirjo Heinonen** otti palautteen heti onkeensa.

– Asiasta on keskusteltu ja mietitty esimerkiksi sellaista järjestelmää, että päiviä voisi valita täydet, kymmenen ja ehkä viisitoista. Ensi syksynä muutosta ei kuitenkaan tapahdu, hän toteaa.

Palautteen mukaan vanhemmat kokevat jääneensä yksin lastensa kanssa, kodinhoitajia ei ole tarjolla sen enempää kuin rahallista apua esimerkiksi kun-

talisän muodossa. Kuntaliitoksen vatvominen ennen sen toteutumista uuvutti henkilökuntaa, koska valmistelutyön aikana ihmisiä ei vakinaistettu.

– Olemme juuri vakinaistaneet 37 työntekijää päivähoitoon, Heinonen kertoo.

"Lasten kuuleminen on asennekysymys"

Perusturvajohtaja **Raija Kolehmainen** muistutti Heinosen tapaan, että kuntaliitos joutuu helposti muutoksien syntipukiksi, vaikka uudistuksia olisi tehty ilman sitäkin.

– Meillä on Äänekoskella terveydenhuollon palveluiden saatavuusongelmia, virkoihin ei vain saada tekijöitä, hän puolestaan vastasi palveluista annettuun kritiikkiin.

Kolehmaisien mukaan Lavaus-hankkeen tärkein anti on

se, että päättäjien ja viranhaltijoiden oli pysähdyttävä lasten näkökulmien ääreen toimialarajoista välittämättä.

Ohjelmajohtaja **Georg Henrik Wrede** Opetusministeriöstä korostaa, että lasten kuulemista varten pitäisi etsiä keinoja kunnissa. Lapsiasiavaltuutettu **Maria Kaisa Aula** on samalla linjalla.

– Lasten osallisuus ja kuuleminen kannattaa. Se ei vaadi paljon rahaa, vaan on enemmänkin asennekysymys, Wrede muistuttaa.

Aulan mukaan lapsilta olisi rohjettava kysyä paitsi esimerkiksi kirjasto- ja liikuntapalveluista, myös lastensuojeluasioista.

– Äänekoskella on nyt hyvä hetki ponkaista Keski-Suomen kärkeen lasten ja nuorten kuulemisessa, hän kannustaa.

Projektipäällikkö Sirkaleena Toikka Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta jättää elokuvaan alussa vetovastuun Lavaushankkeen tulosten hyödyntämisestä muun muassa perhepalvelujohtaja Pirjo Heinosalle. KUVA: IRA BLOMBERG-KANTSILA

Mikä ihmeen Lavaus?

ÄÄNEKOSKI

Ira Blomberg-Kantsila

Uusi Äänekoski käynnisti marraskuun alussa Lavaushankkeen eli Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksissa -hankkeen yhdessä Stakesin Jyväskylän yksikön, Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa.

Heinäkuun loppuun kestävä hanke keräsi tietoa koko kevään ajan, jotta päättäjillä olisi

kättä pidempää muun muassa lasten huomioimisessa päätöksenteossa ja itsearvioinnissa.

– Vaikka projekti on ensisijaisesti Äänekosken oma juttu ja päähuomio kaupungin omien tavoitteiden edistämiseksi, samalla saadaan hyötyä valtakunnallisen aineiston kehittämiseen, erikoistutkija **Liisa Heinämäki** Stakesin Jyväskylän alueyksiköstä painottaa.

Tietoa hankittiin kyselylomakkeilla lapsiperheiltä, myös kaupungin henkilöstö otti osaa

arviointiprosessiin. Lapset muun muassa piirsivät, valokuvasivat ja tekivät kirjoitelmia.

Palaute kertoi, että Äänekoskella kannetaan huolta tyhjästä liiketiloista, vanhoista rakennuksista, teiden kunnosta sekä palvelujen keskittämisestä vanhan Äänekosken keskustaan.

Nuoret kritisoivat, ettei heitä kuunnella päätöksenteossa, kuten Suolahden lukion lakkauttamisasiassa. Myös Mämen koulun lopettaminen kirvoitti kipinöitä.

Pahimmillaan koko liitosta on pidetty huonona ajatuksena ja toteutuksena etenkin lapsiperheille. Uusi kunta on tarkoittanut joidenkin vastaajien mielestä päätöksenteon joustamattomuutta, kankeutta ja byrokratian lisääntymistä. Vaikuttaminen koetaan hankalaksi ja kaupunkiin toivottiinkin muun muassa perheasiain neuvottelukuntaa ja perheforumia. Päättäjiä kehoitettiin jalkautumaan tavallisten ihmisten pariin ja myös kuuntelemaan heitä.

Vaikutus kuntaliitos lapsiin ja perheisiin?

Valtakunnallisesti ainutlaatuisen hanke haastaa virkamiehet pohtimaan päätönsä todellisia vaikutuksia

SANNA KUITUNEN

Äänekoskelaisilta lapsilta ja lapsiperheiltä kysellään kevään aikana kuntaliitoksen vaikutuksista heidän elämänsä ja käyttämiensä palveluihin.

Mycs virkamiehet haastetaan miettimään päätöksiään ja niiden vaikutuksia lapsiin ja perheisiin.

Kyselyt ovat osa hanketta, jossa arvioidaan ja ennakoidaan lapsivaikutuksia kuntalaan palvelumuutoksissa. Hankkeen aikana mycs luodaan uusi toimintamalli, jota muut kunnat voivat hyödyntää itsenäisesti arvioidessaan omien päätösten vaikutuksia.

Kaikki päätökset vaikuttavat

Usein ajatellaan, että lapsiin ja lapsiperheisiin vaikuttavat vain sosiaalipuolen, sivistystoimen ja nuorisotoimen päätökset. Näin ei kuitenkaan ole.

Vaikutuksia lapsien ja perheiden arkeen kantaatuu miin teknisen toimen ratkaisuja, terveydenhuoltoon kuin ta-

SANNA KUITUNEN

Erikoisutukija Liisa Heinämäki (vasemmalla) ja projektipäällikkö Sarpaleena Toikka keräävät tietoa kuntaliitoksen vaikutuksista äänekoskelaisiin lapsiin ja lapsiperheisiin.

louttakin koskevista päätöksistä.

- Ei ole aivan sama, odottaako kuumaisen lapsen kanssa lääkäriille pääsyä kolme tuntia vai ovatko lääkäri-

ajat kohdallaan, sanoo erikoisutukija Liisa Heinämäki

Stakesin Jyväskylän yksiköstä nostaa esimerkiksi.

Vaikutuksia lapsien ja perheiden arkeen on myös jul-

kisen liikenteen toimivuudella, liikenneturvallisuu-della kuin koulutusmahdollisuuksilla.

- Jos nuoret eivät voi käydä koulussa kotoa käsin, kou-

lutustaso laskee tai nuoret muuttavat aikaisin pois kotoa.

- Mycs sillä millainen näkemys nuorilla on kotikuntansa palveluista, vaikuttaa palaavatko he aikanaan taikaisin kotikaupunkiin tekemään töitä.

Pohdintaa ennen päätöksentekoa

Hankkeessa haastetaan virkamiehet tarkastelemaan omaa toimintaansa ja tekemään päätöksiä sekä pohtimaan miten ne vaikuttavat lapsiin ja perheisiin.

- Tavoitteena on juurruttaa toimintatapa, jossa jo kaista päätöstä tehtäessä mietittäisiin, mitä tämä tarkoittaa lapsille ja lapsiperheille, hankkeen projektipäällikkö Sarpaleena Toikka Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta huomauttaa.

Kaupungin henkilökunnalle on luonnosteltu jo oma kysymyspatteristo.

Lapsilta ja nuorilta tietoja kerätään eri tavoin riippuen kunkin ikäryhmän kyvyistä ja taidoista.

- Lasten osalta vaihtoehtoina voivat olla esimerkiksi sadutus, piirtäminen tai kuvaaminen, Toikka sanoo.

Perheille puolestaan lähetetään asiakaskysely, jonka kysymyksiä ja aikataulua pohditaan parhaillaan.

Tulokset selville kesäkuussa

- Tämä on ainutlaatuinen ja hyvin ajankohtainen hanke, jota mycs sosiaali- ja terveysministeriö seuraa tiiviisti. Vaikka kuntarajat eivät muuttuisikaan palvelurakente muuttuu koko ajan ja se vaikuttaa lapsiin ja lapsiperheisiin, Liisa Heinämäki kertoo.

Hanke päättyy heinäkuussa ja sen tuloksia käydään läpi kesäkuussa järjestettävissä seminaarissa.

Hanketta rahoittavat sosiaali- ja terveysministeriö ja Äänekosken kaupunki.

Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi kunta- ja palvelumuutoksessa -hankkeessa ovat Äänekoskelta mukana myös poliisi, evankelisluterilainen seurakunta, kansanopisto ja Huuma.

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

Julkaisija

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Käyntiosoite

Matarankatu 4, Jyväskylä

Postiosoite

PL 35 (MaT), 40014 Jyväskylän yliopisto

www.koske.jyu.fi